Războaie care au schimbat lumea
Al Doilea Război Mondial
Luptele din Pacific

David Horner

Al Doilea Război Mondial

Luptele din Pacific

DAVID HORNER este profesor de istorie militară la Centrul de studii despre strategie şi apărare, Universitatea Australiană din Canberra. Absolvent al reputatului Colegiu Militar Regal din Duntroon, Australia, şi fost comandant de pluton în Vietnamul de Sud, colonelul Horner a scris numeroase articole şi peste 20 de cărţi, fiind unul dintre cei mai importanţi istorici militari din Australia.

Redactare: Luisa Vescovici
Tehnoredactare computerizata: Simona Bănică
Ilustraţie copertă: Puşcaşi din Marina americană la Cape Totkina, Bougainville, Insulele Solomon, la cucerirea cărora au participat, ianuarie 1944. (NARA, 80-G-205686)
Design: Ken Vai! Graphic Design, Cambridge, UK
Selecţia fotografiilor Image Select International
Cartografie: The Map Studio
David Horner, *The Second World War*. *The Pacific*
First published in Great Britain în 2002 by Osprey Publishing, Elms Court, Chapel Way, Botley, Oxford, 0X2, 9LP, UK
All rights reserved.
Toate drepturile asupra ediţiei în limba română aparţin GRUPULUI EDITORIAL CORINT.
978 – 606 – 8623 – 93 – 1
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
HORNER, DAVID, ISTORIE
Al Doilea Război Mondial: luptele din Pacific / David Homer, trad.: Ruxandra Tudor.
— Bucureşti: Corint Books, 2015
Bibliogr.
ISBN 978 – 606 – 8623 – 93 – 1
I. Tudor, Ruxandra (trad.)
94 (100)" 1939/1945".
Cuprins
Introducere 7
Cronologie 9
Contextul istoric
Expansiunea Japoniei imperiale, 1891 – 1941 12

Forţele beligerante
Puternica Japonie confruntată cu o înfrângere sigură 20
Începutul războiului
Către o confruntare inevitabilă 25
Luptele
Desfăşurarea Războiului din Pacific 30
Portretul unui soldat
Thomas Currie Derrick, un soldat australian 66
Populaţia în timpul războiului
O ciocnire între culturi şi rase 70
Portretul unui civil
Gwen Harold Terasaki, o americancă în Japonia 80
Sfârşitul războiului
Nu neapărat în avantajul Japoniei 83
Concluzii şi consecinţe
Cum a transformat războiul zona Asia-Pacific 87
Bibliografie 92
Introducere

Războiul din Pacific, cel mai important eveniment din istoria modernă a regiunii Asia-Pacific, a fost parte a celui de-al Doilea Război Mondial, dar şi un eveniment militar distinct. Dintre cele trei puteri ale Axei, Japonia a avut rolul cel mai important, în timp ce prezenţa Germaniei şi Italiei abia dacă s-a făcut simţită. Spre deosebire de acestea, toate ţările membre ale Alianţei – SUA, Marea Britanie, China, Australia şi Olanda – s-au angajat pe deplin în lupte, iar URSS li s-a alăturat spre final. La cel mai înalt nivel, cel de-al Doilea Război Mondial a fost privit de Aliaţi ca un conflict în care Pacificul a fost doar un teatru de luptă. Deşi comandaţii militari au fost nevoiţi să gândească strategii de luptă pentru mai multe fronturi, Războiul din Pacific este o poveste în sine, în timp ce războiul împotriva Germaniei este doar un zgomot de fundal.

Războiul din Pacific a început pe 7 – 8 decembrie 1941, când Japonia a atacat Pearl Harbor, Malaysia şi

Filipine, iscând astfel un conflict cu SUA şi Marea Britanie. Japonia a susţinut că sancţiunile economice aplicate de SUA în iulie 1941 au fost motivul declanşării conflictului, dar, de fapt, războiul îşi are originile în expansiunea şi militarismul Japoniei, cu o jumătate de secol înainte de 1941. Japonia era în război cu China încă din 1937, când a invadat centrul ţării, iar conflictul a început să se contureze, de fapt, în 1931 şi 1932, când Japonia a anexat Manciuria, parte a teritoriului chinez. Cert este că războiul a luat sfârşit în august 1945, când americanii au lansat bombele atomice asupra oraşelor Hiroshima şi Nagasaki, episod urmat de predarea Japoniei în Golful Tokyo, pe 2 septembrie 1945.

Războiul a cuprins o mare parte a globului. Operaţiile terestre s-au extins din Insulele Aleutine, în Pacificul de nord, până în junglele tropicale ale Insulelor Solomon, în Pacificul de sud; la est forţele japoneze au ocupat izolată Insulă Wake, situată în centrul Pacificului; la vest, luptele s-au desfăşurat în junglele de la graniţa cu India şi Birmania. Operaţiile navale au fost chiar mai ample, ajungând până în Hawaii în est, în portul Sydney în sud şi în Madagascar în vest.

A fost un conflict al manevrelor strategice îndrăzneţe, conduse cel mai adesea în zona maritimă. Aici includem şi cuceririle uimitoare ale Japoniei din primele şase luni, luptele cheie din perimetrul Sferei de Coprosperitate a Marii Asii Orientale şi contraofensivele Aliaţilor. A fost un război al marilor bătălii navale şi aici ar trebui menţionate luptele din Marea Coralilor, cum ar fi cele de la Midway şi Leyte, şi luptele din Marea Filipinelor. A fost, în acelaşi timp, şi un război al luptelor îndârjite din junglă, precum cele din Guadalcanal, Noua Guinee şi Birmania. Au fost debarcări ambiţioase, dar sângeroase, operaţii ample pe uscat (în Birmania şi Filipine), confruntări sălbatice de gherilă, operaţii clandestine, bombardamente înfricoşătoare, dar şi o aspră campanie a submarinelor.

În Războiul din Pacific s-au folosit noi echipamente şi tehnologii militare, precum portavioane, submarine, amfibii, dar şi servicii de spionaj. Sfârşitul acestui război, condus de comandanţi militari celebri – generalii Douglas MacArthur, William Slim şi Yamashita Tomoyuki şi amiralii Chester Nimitz, William Halsey şi Yamamoto Isoruku –, a venit odată cu lansarea bombei atomice.

A fost un război atipic – deşi Japonia l-a iniţiat, nu a avut niciodată şansa de a-l câştiga. Strategia japoneză a fost să anexeze sud-estul Asiei, cu speranţa că Aliaţii aveau să obosească şi să le permită, astfel, să-şi păstreze, măcar în parte, teritoriile cucerite. După „infamia" de la Pearl Harbor, SUA nu au mai avut linişte până nu au zdrobit Japonia. Inevitabil, aceasta din urmă a fost depăşită de puterea industrială a Statelor Unite ale Americii.

Deşi învinsă, Japonia şi-a atins unele obiective. A reuşit, de exemplu, să distrugă mitul invincibilităţii puterilor coloniale ale Europei, ceea ce a dus, în final, la independenţa unor foste colonii europene sau americane: Indochina, Birmania, Malaysia, Indonezia şi Filipine. A contribuit, de asemenea, la independenţa Indiei. Japonia a sperat să poată profita de China, destabilizată şi divizată în urma conflictului, dar aceasta din urmă s-a unificat sub regimul comunist, cu excepţia bastionului naţionalist din fosta colonie japoneză din Taiwan. Japonia a pierdut alte colonii în Coreea, care s-a împărţit în două state. Remarcabil totuşi, Japonia a renăscut apoi din propria cenuşă şi a devenit o putere economică mondială.

Japonia a dus un război nemilos – trebuie menţionat aici masacrul de la Nanking, tratamentul brutal şi înrobirea prizonierilor de război, precum şi recrutarea forţată a femeilor, numite eufemistic „dame de companie". Aceste episoade au adus multă amărăciune în toată regiunea, mai cu seamă în China şi Coreea. Deşi Japonia şi-a tratat propriul popor şi propriii soldaţi fără milă, acest lucru nu a fost o consolare pentru cei ale căror vieţi au fost distruse de război. Ca de obicei, povara războiului a căzut

pe umerii oamenilor simpli, iar luptele au făcut milioane de victime în Japonia, China, India şi Asia de Sud-Est.

Prin urmare, Războiul din Pacific a remodelat complet Asia şi a schimbat modul de a fi al naţiunilor ei. Deşi a trecut mai bine de jumătate de secol de atunci, înţelegerea acestuia este crucială pentru a aprecia problemele cu care se confruntă această zonă dinamică, cunoscută în prezent ca zona Asia-Pacific.

Notă: Denumirea locurilor şi a persoanelor este cea folosită în acea perioadă.

Cronologie

1931 – 1932 Japonia creează statul-marionetă Manchukuo.

1933 25 Martie Japonia iese din Liga Naţiunilor.

1936 25 noiembrie Japonia semnează Pactul de neagresiune cu Germania.

1937 7 iulie începerea atacului general al forţelor japoneze în China (Incidentul Chinezesc).

13 august începutul luptelor dintre trupele japoneze şi cele chineze în Shanghai.

1939 2 iulie Armata japoneză din Manchukuo trece în Mongolia (Incidentul de la Nomonhan).

16 septembrie în Manchukuo încetează focul în conflictul cu armata sovietică.

1940 17 iulie Drumul Burmei este închis pentru trei luni.

22 septembrie Baze japoneze în Indochina.

27 septembrie Pactul tripartit între Germania, Italia şi Japonia.

1941 24 iulie Trupele japoneze debarcă în sudul Indochinei.

26 iulie Guvernul american îngheaţă activele japoneze în SUA; generalul MacArthur este numit la comanda armatei SUA în Orientul îndepărtat.

27 iulie Trupele japoneze încep să ocupe Indochina franceză.

17 octombrie Generalul Tojo devine prim-ministrul

Japoniei.

7 – 8 decembrie Japonezii atacă Malaysia, Pearl Harbor şi Filipine.

10 decembrie *Prinţul de Wales* şi *Repulse* sunt scufundate; principala debarcare a japonezilor în Filipine.

14 decembrie Japonezii încep invazia Birmaniei.

17 decembrie Japonezii ajung în colonia britanică Borneo.

24 decembrie Insula Wake este cucerită de japonezi.

26 decembrie Hong Kong se predă.

1942 23 ianuarie Forţele japoneze atacă Rabaul.

30 ianuarie Forţele japoneze atacă Ambon.

31 ianuarie Forţele de apărare din Malaysia se retrag în Singapore.

15 februarie Singapore se predă.

19 februarie Japonezii bombardează oraşul Darwin din Australia.

19 – 20 februarie Forţele japoneze acostează în Timor.

27 februarie Bătălia navală din Marea

Java.

28 februarie Japonezii invadează Java.

8 martie Trupele nipone intră în Rangoon şi debarcă în Noua Guinee.

17 martie MacArthur este numit comandant al zonei Pacificului de sud-vest.

5 aprilie Aeronavele japoneze atacă Colombo.

9 aprilie Forţele americane din Bataan capitulează.

18 aprilie Raidul american asupra oraşului Tokyo.

5 – 8 mai Bătălia din Marea Coralilor.

6 mai Forţele americane din Corregidor se predau.

20 mai Forţele aliate se retrag din Birmania.

31 mai Atacul asupra portului Sydney. 4 – 6 iunie Bătălia din Insula Midway.

7 iunie Japonezii ajung în Insulele Aleutine.

21 iulie Japonezii aterizează în zona Gona, Papua.

7 august Americanii ajung în Insulele Solomon.

8 – 9 august Bătălia navală pentru Insula Savo.

25 – 26 august Japonezii ajung în Golful Milne.

17 septembrie Japonezii trec de Munţii Owen Stanley şi se opresc la Imita Ridge.

12 – 15 noiembrie Bătălia navală de la Guadalcanal.

1943 23 ianuarie Rezistenţa japoneză organizată din Papua ia sfârşit.

7 februarie Ultimii japonezi se retrag din Guadalcanal.

13 februarie Prima operaţie a trupelor speciale britanice Chindit în Birmania.

2 – 4 martie Bătălia pentru Marea Bismark.

18 aprilie Moartea amiralului Yamamoto.

11 mai Forţele americane debarcă în Attu, Insulele Aleutine.

30 iunie Americanii ajung în New Georgia.

1 august Japonezii declară independenţa Birmaniei.

4 September Australienii ajung în apropiere de Lae, Noua Guinee.

16 septembrie Diviziile australiene intră în Lae.

7 octombrie Mountbatten preia comanda trupelor din Asia de Sud-Est.

14 octombrie Japonezii declară independenţa Filipinelor.

1 noiembrie Trupe americane ajung în Bougainville, în nordul Insulelor Solomon.

20 noiembrie Forţe americane invadează Makin şi Tarawa, în Insulele Gilbert.

15 decembrie Americanii debarcă în Insula New Britain.

1944 9 ianuarie Forţele aliate trec de Maungdaw, pe frontul Arakan din Birmania.

31 ianuarie Americanii invadează Insulele Marshall.

15 februarie Trupele Noii Zeelande invadează Insula Green.

29 februarie Americanii invadează Insulele Amiralităţii.

2 martie A doua operaţie a trupelor Chindit în Birmania.

15 martie Ofensiva japoneză asupra oraşului Imphal porneşte din Birmania.

22 aprilie Americanii ajung în Hollandia şi Altape.

24 aprilie Australienii intră în Madang.

27 mai Americanii ajung în Insula Biak.

5 iunie începe retragerea japoneză din Kohima.

15 iunie Americanii invadează Saipan; ofensiva aeriană strategică americană împotriva Japoniei este lansată din China.

19 – 20 iunie Bătălia din Marea Filipinelor.

2 iulie Americanii ajung la Noemfoor.

18 iulie Generalul Tojo nu mai este prim-ministrul Japoniei.

21 iulie Americanii invadează Guam.

30 iulie Japonezii încep retragerea din Myitkyina, Birmania.

15 septembrie Americanii debarcă în Insulele Palau şi în Morotai, Insulele Halmahera.

10 octombrie Flota a 3-a americană atacă Okinawa.

20 octombrie Americanii debarcă în Leyte.

23 – 26 octombrie Bătălia navală din Golful Leyte.

24 noiembrie Bombardiere Superfortress pornite din Insulele Mariane atacă Japonia.

1945 3 ianuarie Aliaţii ocupă Akyab, în Birmania.

9 ianuarie Americanii ajung la Luzon.

22 ianuarie Drumul Burmei este redeschis.

19 februarie Forţele americane debarcă în Iwo Jima.

9 martie Japonezii anexează Indochina franceză.

9 – 10 martie Prima bombă incendiară detonată la Tokyo.

10 martie Americanii ajung în Mindanao.

20 martie Britanicii cuceresc Mandalay.

1 aprilie Americanii debarcă în Okinawa.

1 mai Australienii invadează Tarakan.

3 mai Britanicii cuceresc Rangoon.

10 iunie Australienii pătrund în Golful Brunei.

1 iulie Australienii intră în Balikpapan.

7 august Bomba atomică lansată la Hiroshima.

9 august Bomba atomică lansată la Nagasaki; trupele sovietice invadează Manchukuo.

14 august împăratul Hirohito anunţă predarea necondiţionată a Japoniei.

15 august Ziua VJ; încetează toate atacurile asupra Japoniei.

17 august Sukarno anunţă independenţa Indoneziei.

2 septembrie Japonezii semnează actul de predare în Golful Tokyo.

1

Expansiunea Japoniei imperiale 1891 – 1941

Războiul din Pacific a fost provocat de ambiţiile expansioniste ale Japoniei imperiale, iar evenimentele care au determinat izbucnirea conflictului sunt lesne de înţeles. Mult mai dificil de explicat sunt însă motivele pentru care Japonia a iniţiat un război împotriva unei ţări care deţinea puterea necesară pentru a o nimici – SUA. Răspunsul poate fi găsit, probabil, în istoria şi cultura unică a Japoniei. Fără să fie nevoită să experimenteze sentimentul de a fi înfrântă timp de mai bine de un mileniu şi crezând în superioritatea rasei, culturii şi spiritualităţii ţării lor, japonezii nu puteau concepe ideea că ar fi putut pierde. Cumva, având credinţă deplină în împăratul lor – considerat un adevărat zeu –, japonezii au crezut că puteau ieşi învingători, chiar dacă pierderile aveau să fie însemnate.

Originea războiului e legată şi de emergenţa Japoniei după mai bine de două secole de izolare. Pentru a se proteja de influenţele străine, Japonia a expulzat, la începutul secolului al XVII-lea, toţi străinii şi a înăsprit condiţiile de acces al acestora pe teritoriul său. Această izolare a fost însă spulberată în 1853, când patru nave americane de război au apărut în golful Tokyo, iar conducătorul lor, comandantul Matthew Perry, a început negocierile care au dus într-un final la un tratat comercial

între SUA şi Japonia.

Din acel moment, japonezii au trecut rapid la modernizarea ţării. Puterea despoţilor războinici feudali s-a prăbuşit, iar, în 1868, noul împărat a anunţat o politică de preluare a cunoştinţelor din întreaga lume. Japonia a adoptat un fel de constituţie mai democratică, cu un parlament ales, Dieta. A fost introdus învăţământul obligatoriu, deşi se punea accent pe supunerea faţă de împărat. Întrebaţi de profesorii lor despre cea mai fierbinte ambiţie a lor, elevii răspundeau că era aceea de a-şi da viaţa pentru împărat. Japonia râvnea la tehnologia şi priceperea europenilor, dar nu avea timp să le preia şi ideile democratice sau liberalismul.

Insecuritatea şi expansionismul Japoniei

Japonezii erau foarte conştienţi de vulnerabilitatea lor. De-a lungul secolelor, puterile europene anexaseră colonii în zona Asia-Pacific. Marea Britanie deţinea Malaysia, Birmania şi India, Franţa – Indo-China, Olanda – Indiile Orientale (actualmente Indonezia), iar Germania – o parte din Noua Guinee. În plus, europenii şi americanii primiseră şi ei concesiuni din partea unei Chine dezorganizate şi slăbite. Dacă Japonia dorea să supravieţuiască, avea nevoie de o armată puternică şi modernă şi o flotă capabilă, iar pentru susţinerea acestor forţe era nevoie de un proces de industrializare rapid. Neavând resurse naturale, dar cu o populaţie numeroasă, industrializată, Japonia avea nevoie să îşi asigure materiile prime şi, în acelaşi timp, să îşi găsească noi pieţe de desfacere.

Japonezii au observat că statele europene câştigaseră din punct de vedere economic prin exploatarea puterii lor militare şi diplomatice în Asia. Preluând ideea, Japonia a iniţiat, în 1894, un război scurt, dar încununat de succes, împotriva Chinei, pentru accesul la Coreea. În anul următor, China a cedat Formosa (Taiwan) şi Peninsula Liaotung, din sudul Manciuriei, care includea şi Port Arthur. Sub presiunea Rusiei, Germaniei şi Franţei, Japonia

a fost obligată să se retragă din Manciuria. Rusia a preluat Manciuria, în timp ce Germania şi Franţa au primit alte concesiuni în China. Pentru japonezii furioşi părea că pentru europeni se aplică anumite reguli, iar pentru ţările din Asia altele. Trei ani mai târziu, SUA a prelut controlul asupra Filipinelor.

Japonezii erau hotărâţi să preia controlul asupra acelor zone, pe care le considerau vitale pentru supravieţuirea lor economică, în 1904, Japonia a blocat Port Arthur şi şi-a trimis trupele în Coreea şi Manciuria. Într-un război sângeros, cu numeroase victime de ambele părţi, japonezii au învins armata rusă în Manciuria şi au distrus flora rusă, trimisă pentru a elibera Port Arthur. Era pentru prima oară când o armată asiatică învingea una europeană, ceea ce i-a adus Japoniei prestigiu şi putere. Această ţară a preluat controlul asupra peninsulei Liaotung, unde şi-a deplasat trupe pentru apărarea căii ferate manciuriene. În 1910 a anexat Coreea.

Japonia a obţinut avantaje mari din Primul Război Mondial. Fiind unul dintre Aliaţi, a anexat posesiunile Germaniei din China şi Pacific, dar nu a trimis niciodată trupe în Europa. Dinamizată de cererile războiului, industria Japoniei s-a dezvoltat continuu, iar ţara şi-a construit chiar şi o flotă comercială.

Ca urmare a acordurilor de după război, Japonia a păstrat fostele colonii din Pacific ale Germaniei, sub un mandat din partea Ligii Naţiunilor, dar s-a confruntat cu refuzul Aliaţilor de a aproba o declaraţie privind discriminarea rasială. Japonia a fost, astfel, confirmată drept principala putere din Pacific, dar era privită cu suspiciune de SUA şi Marea Britanie. La conferinţa de la Washington, din 1921 – 1922, SUA, Marea Britanie şi Japonia au fost de acord să-şi limiteze flota conform parităţii 5: 5: 3, în schimbul promisiunii ca primele două să nu aibă alte pretenţii în Pacific. Deşi Japonia părea defavorizată de aceste procente, prin retragerea europenilor din zonă, rămânea, totuşi, principala putere

navală din regiune. Încă suspicioasă, Marea Britanie a decis să stabilească o bază navală în Singapore, spre care şi-ar fi putut trimit flota în caz de nevoie.

În tot acest timp, economia şi societatea japoneză au intrat în criză. Numeroasele cutremure din anii 1920 – cel mai mare a lovit Tokyo în 1923 – au năruit marile oraşe şi întreprinderile. Cum întreaga economie mondială intra în declin, Occidentul a aplicat restricţii comerciale care au afectat

Hirohito, împăratul Japoniei, a venit la tron la 25 de ani! 1926. Călătorise în Europa şi era un respectat biolog marin amator Nu a ştiut cum să-şi exercite puterea şi nici până acum nu se cunoaşte exact dacă a încurajat sau nu regimul militarist. Ca naţionalist, părea sortit să accepte invevitabil războiul (AKG Berlin).

Industria japoneză. Factorul care a declanşat Marea Criză economică este considerat crahul Bursei de pe Wall Street, din 1929, dar, până în 1926, mai bine de trei

milioane de muncitori din industria japoneză au devenit şomeri. Guvernul se găsea tot mai mult sub presiunea unor grupuri naţionaliste militante, adesea conduse de tineri ofiţeri. Era o atmosferă similară celei care a adus la putere nazismul în Germania, fascismul în Italia şi comunismul în alte ţări. Doar că japonezii se credeau unici şi cu mandat divin de a stăpâni estul Asiei.

În Manciuria şi nordul Chinei, Japonia avea de înfruntat noi provocări. Uniunea Sovietică era gata să se opună ambiţiilor japoneze. În China, forţele naţionaliste erau consolidate de Ciang Kai-shek. Înverşunarea naţionalistă niponă ignora aspiraţiile naţionaliste ale altor state din regiune.

Semiindependenta Armată japoneză din Kwantung, care proteja calea ferată manciuriană, era, în acelaşi timp, şi o organizaţie de tip politic, care a atras cei mai buni şi mai ambiţioşi ofiţeri, dominând dezvoltarea comercială în regiune. Pe 18 septembrie 1931, câţiva ofiţeri au acuzat, în mod fals, chinezii că ar fi sabotat calea ferată care unea Port Arthur cu Mukden. împotriva dorinţei guvernului nipon şi a comandantului Armatei din Kwantung, forţe nipone au atacat armatele chineze din regiune, mai puternice numeric, şi au invadat rapid Manciuria. Lipsit de putere, guvernul nipon a tolerat acţiunea, iar anul următor a înfiinţat un stat-marionetă – Manchukuo –, guvernat formal de împăratul Pu Yi, dar controlat în fapt de comandantul Armatei din Kwantung. În 1932, japonezii au anexat provincia Jehol şi, ulterior, au adăugat Chahar, în 1935. Manchukuo avea o populaţie de 34 de milioane de locuitori, dintre care doar 240.000 erau japonezi (ajungând la 837.000 în 1939).

Acest aşa-numit Incident Manciurian a reprezentat începutul agresiunii nipone în Asia. Secretarul de stat american a condamnat Japonia şi, după o analiză făcută de Liga Naţiunilor, Japonia a fost declarată agresor. Ca răspuns, Japonia s-a retras din această organizaţie în martie 1933. Ministrul de război, generalul Araki Sadao, s-

a plâns că această instituţie nu a respectat „misiunea sfântă” a Japoniei, de a face pace în Orient, dar a jurat că va veni acea zi în care „vom face ca toată lumea să adere la virtuţile noastre”.

În pofida acestor declaraţii de război, guvernul era dezorganizat. În noiembrie 1930, prim-ministrul a fost asasinat pentru că ar fi acceptat condiţii umilitoare, la o conferinţă navală organizată la Londra. În februarie 1932, doi politicieni de seamă au fost, de asemenea, asasinaţi de membrii Frăţiei Sângelui – samurai moderni, gata să se sacrifice pentru binele Japoniei. În mai 1932, l-au asasinat pe prim-ministrul pentru că a criticat agresiunea japoneză în Manciuria. Asasinii, descrişi de ministrul de război Araki ca fiind „patrioţi nestăpâniţi”, au primit pedepse cu închisoarea, care au fost ulterior comutate.

În februarie 1936, câţiva ofiţeri cu opinii radicale au încercat o lovitură de stat prin omorârea câtorva minişti. Deşi eşuat, episodul a conferit mai multă putere armatei. În 1937, ministrul de război (un ofiţer activ) a trimis o lege parlamentului prin care solicita, pentru guvern, controlul absolut asupra industriei, forţei de muncă şi presei. Parlamentul, Dieta, a aprobat fără comentarii. Guvernul a mai iniţiat un plan de dezvoltare a industriei grele, pentru a permite susţinerea unui război total timp de trei ani, începând cu un program de construcţii navale. În noiembrie 1936, armata a negociat un pact de neagresiune cu Germania şi Italia, vădit îndreptat împotriva Uniunii Sovietice, care susţinea China.

Războiul sino-japonez în noaptea de 7 iulie 1937, au fost trase focuri de armă asupra unui detaşament japonez în manevre, la câţiva kilometri de Beijing. Forţele japoneze şi chineze se angajaseră frecvent în altercaţii în ultimii şase ani, dar, de data aceasta, liderul naţionalist chinez Ciang Kai-shek a decis că nu se mai puteau tolera provocările niponilor. „Incidentul Chinezesc”, cum a fost numit, a marcat adevăratul debut al celui de-al Doilea Război Mondial. China şi Japonia aveau să rămână

angajate în conflict până în 1945.

Pe 14 august, avioanele chineze au atacat navele de război japoneze la Shanghai. Japonezii au trimis zece divizii în nordul Chinei şi cinci la Shanghai. În octombrie, când preşedintele american, Roosevelt, a condamnat agresiunea japoneză, Matsuoka Yosuke, un lider nipon, care avea să devină curând ministru de externe, a declarat: „Japonia se extinde şi, în acest demers, ce ţară nu ar încerca expansiunea asupra vecinior săi?”. În noiembrie, armata japoneză i-au îndepărtat pe chinezi din Shanghai, iar peste încă o lună a cucerit şi Nanking.

Trupele japoneze într-o poză a victoriei, după capturarea unei bazei de artilerie, Shanghai, noiembrie 1937. Din august până la începutul lui noiembrie, chinezii au rezistat încercărilor japonezilor de a prelua oraşul. După ce l-au cucerit, japonezii s-au grăbit şi au securizat Nanking, la I 3 decembrie (AKG Berlin).

capitala naţionalismului chinez, un loc în care au fost săvârşite numeroase omoruri, violuri şi jafuri. Au fost ucişi

peste un sfert de milion de civili.

Indiferente la opinia publică europeană, avioanele şi artileria japoneză de la sol au scufundat o canonieră americană, USS *Panay*, care evacua personalul diplomatic din Nanking, iar guvernul american a decis să accepte scuzele japonezilor. Cu toate acestea, observatorii occidentali din China, mulţi dintre ei misionari americani, au publicat articole despre atrocităţile japonezilor, iar, încetul cu încetul, guvernul american a început să susţină China naţionalistă.

Înaintând tot mai mult pe teritoriul chinez, până la sfârşitul lui 1938 japonezii au cucerit regiuni mari din nord, valea fluviului Yangtze şi zone aflate de-a lungul coastei. Ciang Kai-shek şi-a retras guvernul în oraşul Chungking şi a încercat să ajungă la un plan comun cu comuniştii lui Mao Zedong. Aceştia conduceau un război de gherilă împotriva japonezilor, care instalaseră deja un guvern-marionetă în zona ocupată. În acest timp, naţionaliştii chinezi făceau eforturi considerabile pentru a câştiga, de partea lor, ajutorul Statelor Unite ale Americii.

Japonezii se confruntau acum cu o dilemă. Nu puteau cuceri întreaga Chină, iar războiul le secătuise resursele, rezervele de combustibil şi bugetul. Conducătorii armatei nipone sperau să rezolve problema conflictului chinez pentru a putea aborda adevăratul inamic, URSS. Dar pentru a finaliza războiul, aveau nevoie de combustibili şi alte resurse din sud-estul Asiei. Dacă occidentalii nu aveau să livreze acest combustibil, atunci japonezii erau nevoiţi să-l confişte. Liderii militari erau conştienţi că extinderea conflictului spre sud avea să genereze un război, cu SUA ca principal inamic. Japonia se pregătea acum pentru un război de proporţii.

Soldaţii japonezi intră în Nanking, decembrie 1937
Comandanţii japonezi au semănat teoare în oraş, momentul rămânând în istorie ca Masacrul din Nanking.

Spre finalul lui 1938, prim-ministrul japonez, prinţul Konoye Fumimaro, a prezentat planurile pentru noua ordine în Asia de Est, printre care şi eradicarea imperialismului european şi american, dar şi a comunismului. Ţările din Asia aveau să fie supuse Japoniei, căreia urmau să-i furnizeze materii prime şi piaţă de desfacere.

Ajutorul sovietic pentru China a provocat câteva ciocniri între Armata din Kwantung şi armata sovietică. În cele din urmă, Armata din Kwantung a intrat şi în Mongolia, în iulie 1939. Armata sovietică a organizat o contraofensivă lângă Nomonhan, în timpul căreia a ucis peste 18.000 de soldaţi niponi, în toiul acestei campanii,

japonezii au descoperit, cu uimire, existenţa pactului nazisto-sovietic. Au aranjat urgent o încetare a focului în Manciuria.

Japonia se uită spre sud

Blocată în China şi vânată de ruşi, Japonia era nesigură de pasul următor. În septembrie 1939, Germania a invadat Polonia, iar Marea Britanie şi Franţa i-au declarat război. Invazia Germaniei în Franţa, din mai 1940, i-a oferit Japoniei noi oportunităţi pentru a anihila ajutoarele din străinătate acordate Chinei. Marea Britanie a fost nevoită să accepte cererea Japoniei de a închide drumul dintre Rangoon, în Birmania, şi Chungking, care era modalitatea prin care guvernul naţionalist chinez făcea aprovizionările cele mai importante. La fel, guvernul francez de la Vichy, format după ocupaţia germană, nu a putut opune rezistenţă cererii de a închide portul Haiphong, astfel că a lăsat cale liberă

spre bazele din nordul Vietnamului, de unde

avioanele japoneze puteau ataca sudul Chinei.

Ocuparea Franţei a determinat şi acţiunea SUA. în mai 1940, americanii au decis să staţioneze flota din Pacific în Hawaii, iar în lunile următoare au pornit un amplu program de dezvoltare, astfel încât navele lor să poată fi operaţionale în Pacific şi în Atlantic deopotrivă. În septembrie, Congresul american a aprobat recrutarea pe timp de pace, iar în decembrie a oferit un credit de 100 de milioane de dolari guvernului naţionalist chinez. Flota imperială niponă a reacţionat ordonând mobilizarea generală – un proces care avea să se încheie în decembrie 1941.

Astfel, până în a doua partea a anului 1940, războiul dintre Japonia, SUA şi Marea Britanie se contura din ce în ce mai mult. Marea Britanie, SUA (îngrijorate de securitatea Filipinelor), Australia şi Olanda aveau în vedere planuri de apărare a sud-estului Asiei. Tardiv, Marea Britanie şi-a consolidat garnizoanele din Malaysia şi

Ministrul nipon de război, generalul Tojo Hideki (centru), şi ministrul de externe, Matsuoka Yosuke (al doilea din dreapta), alături de oficialităţi germane şi italiene, la ceremonia de semnare a Pactului tripartit între cele trei ţări, în septembrie 1940. Pactul statua prioritatea Japoniei în stabilirea unei noi ordini în Marea Asie Orientală Tojo, catalogat drept „un militar de carieră nu prea inteligent”, a devenit prim-ministru în octombrie 1941 şi a dus Japonia în război. Mai târziu, după ce a preluat şi portofoliul internelor Tojo, poreclit „Lama”, a ordonat arestarea adversarilor săi politici. (Australian War Memorial)

Singapore cu trupe britanice, indiene şi australiene. Dar, preocupată de evenimentele din Europa şi Orientul Mijlociu, Marea Britanie nu a dat prioritate apărării Malaysiei.

Atacarea URSS de către Germania, la 22 iunie 1941, a schimbat radical situaţia. Japonia avea de ales: fie se angaja pe frontul oriental al URSS, în timp ce aceasta se

lupta pe viaţă şi pe moarte în Europa, fie continua expansiunea din sud, ajutată de faptul că URSS avea să fie prea ocupată ca să mai atace şi Manciuria. În aprilie, Japonia a semnat un pact de neagresiune cu Uniunea Sovietică. Pe 2 iulie a decis să lovească în sud.

18 Al Doilea Război Mondial. Luptele din Pacific

Expansiunea Japoniei 1920–1941
URSS
MONGOLIA
Manciuria
(Manchukuo)
Jehol
Mukden
Peking
CHINA
COREEA
Port Arthur
Tsingtao
Seul
Nanking
Shanghai
Shikoku
Kyushu
TIBET
NEPAL
Delhi
Ganges
Yangtze
Chungking
Drumul Burmei
Kunming
Canton
Okinawa
Formosa (Taiwan)
Hong Kong
Calcutta
INDIA
BIRMANIA
Hanoi
Haiphong
Hainan
Bombay
GOLFUL BENGAL
Rangoon
THAILANDA
Bangkok
INDOCHINA FRANCEZĂ
Luzon
Manila
FILIPINE
Madras
Saigon
Mindanao
Palau
Colombo
Ceylon
Borneo de Nord
MALAYSIA
Sarawak
Singapore
Equator
Sumatra
Borneo
Celebes
Batavia
INDIILE ORIENTALE OLANDEZE
Java
Timor
OCEANUL INDIAN
Insulele Cocos
Darwin
AUSTRAL
Perth
Expansiunea Japoniei
Imperiul japonez 1920
Teritoriul câștigat în 1931
Teritoriul câștigat în 1932
Teritoriul câștigat în 1935
Teritoriul chinezesc adăugat până în 1941
Posesiuni coloniale sau imperii (inclusiv dominioane)
Marea Britanie
SUA
Olanda

Contextul istoric 19

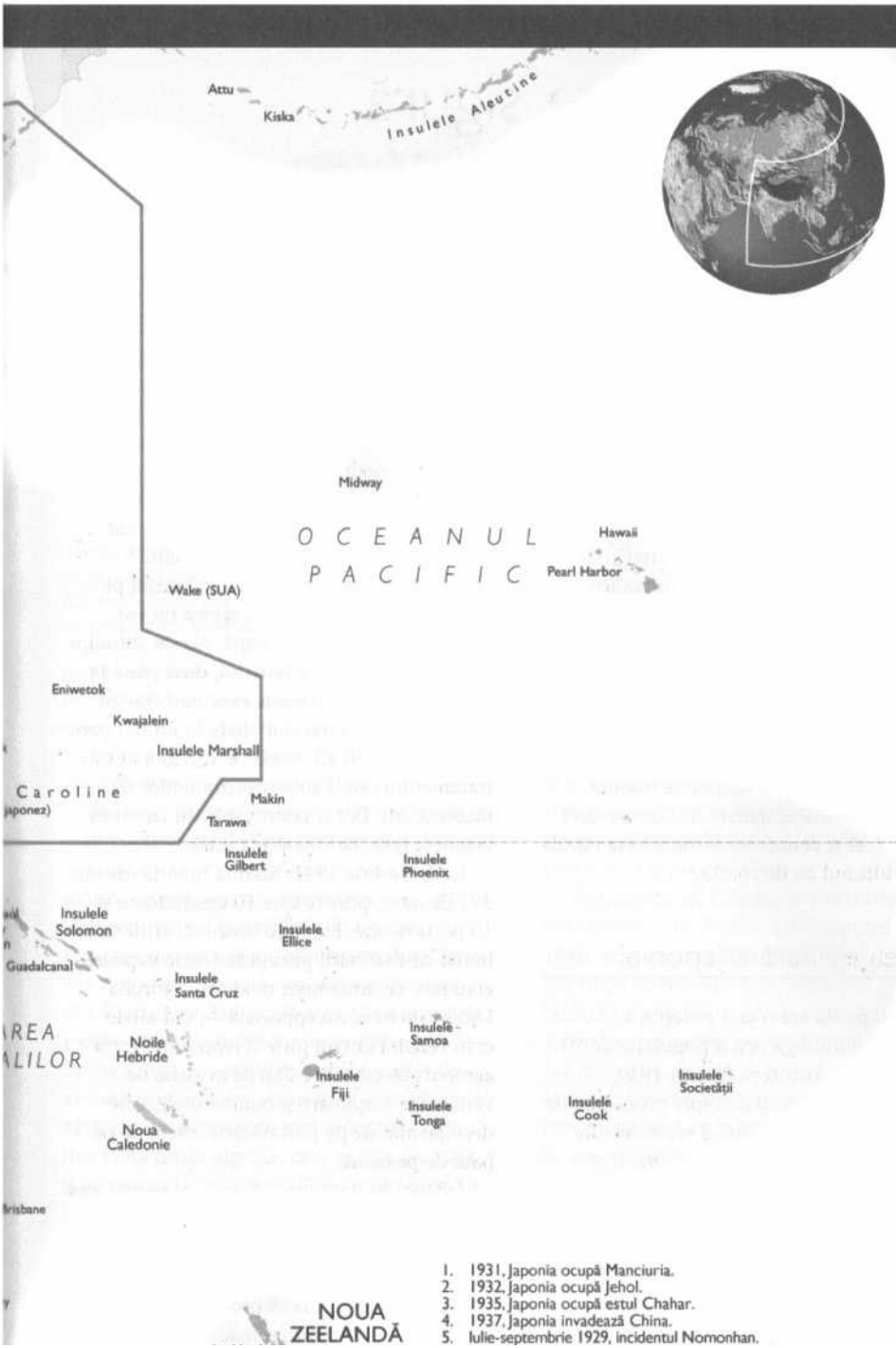

1. 1931, Japonia ocupă Manciuria.
2. 1932, Japonia ocupă Jehol.
3. 1935, Japonia ocupă estul Chahar.
4. 1937, Japonia invadează China.
5. Iulie-septembrie 1929, incidentul Nomonhan.

Forţele beligerante

Puternica Japonie confruntată cu o înfrângere sigură

Orice comparaţie între puterea militară şi industrială a Japoniei şi cea a Aliaţilor nu poate duce decât la concluzia că japonezii nu aveau nicio şansă de a câştiga. Japonia putea angaja în luptă peste un milion de soldaţi, dar şi trei dintre inamicii ei puteau face acelaşi lucru. Deşi Japonia deţinea a treia flotă a lumii ca mărime, flotele americană şi britanică deţineau primele două locuri. Cu toate acestea Japonia a început războiul cu avantaje notabile. Prin preluarea iniţiativei, a avariat grav potenţialul flotei americane din Pacific, ancorată la Pearl Harbor, a îndepărtat puternica flotă americană de bombardiere din Filipine şi a dezechilibrat forţele britanice din Malaysia. Din momentul în care SUA şi-au pierdut bazele din Pacific, au fost nevoite să traverseze sute de mii de mile marine pentru a se lupta cu japonezii. SUA erau nevoite şi să-şi împartă forţele între teatrele de război din Europa şi Asia. Într-o şi mai mare măsură, Marea Britanie era acaparată de Europa, deci nu a putut să-şi desfăşoare întreaga forţă navală decât în ultimul an de conflict.

Puterea militară a Japoniei în 1937, Japonia era o ţară puternică, dezvoltată tehnologic, cu o populaţie de 70 de milioane de locuitori. În anii 1930, deschiderea ei şi orientarea spre economia de piaţă au transformat-o într-o economie de război, dar principala slăbiciune era dependenţa de aprovizionarea din străinătate cu materii prime, petrol şi orez.

În 1941, armata japoneză era formată din 31 de divizii, la care s-au mai adăugat încă 13 din Armata din Kwantung. Fiecare divizie avea în jur de 18.000 de soldaţi. După standardele occidentale, o mare parte din echipamentul greu era depăşit, dar trupele erau bine instruite şi aveau experienţa anilor de operaţii în China. Până la finalul războiului, Japonia avea 170 de divizii de infanterie, 13 divizii aeropurtate, patru de tancuri şi patru antiaeriene, cu un total de 2, 3 milioane de soldaţi. Lipsa

unor tancuri bune şi a artileriei grele nu era un factor important în lupta din junglă sau cea din insule, deşi înfrângerea japonezilor de către trupele sovietice, în 1939, a dovedit o lipsă de pregătire în faţa unei armate bine echipate pentru teren deschis.

Unul dintre atuurile armatei nipone era Bushido, codul onoarei. Fiecare soldat era direct răspunzător în faţa împăratului. Instrucţiunile militare puneau accentul pe supunerea absolută, iar retragerea nu era permisă în nicio circumstanţă. Aceste atitudini au dus la o rezistenţă fanatică, dusă până la extrem. Piloţii de avioane executau atacuri kamikaze asupra navelor aliate în ultima parte a războiului. Un alt aspect de menţionat este tratamentul oribil aplicat prizonierilor de război Aliaţi. Dar şi pentru soldaţii japonezi viaţa era grea, iar disciplina dură.

În decembrie 1941, Marina niponă însuma 391 de nave, printre care 10 crucişătoare şi 10 portavioane. Era bine instruită, artileria era bună, iar marinarii pricepuţi. Unele vapoare erau noi, cu armament modern – torpila Long Lance era excepţională –, dar altele erau vechi. Punctul forte îl reprezenta forţa aeronavală, cu cele 1 750 de avioane de vânătoare, torpiloare şi bombardiere, care decolau atât de pe portavioane, cât şi de pe baze de pe uscat.

Aviaţia militară niponă avea baze mai ales în China, dar mai târziu au fost amplasate unităţi şi pe insulele mai mari, precum Noua Guinee şi Filipine. Deşi capacitatea industrială i-a permis să producă aproape 70.000 de avioane în perioada 1941 – 1945, aceasta nu a fost capabilă să susţină şi îmbunătăţirile tehnologicie pentru a ajunge la nivelul atins de Aliaţi. Pe măsură ce

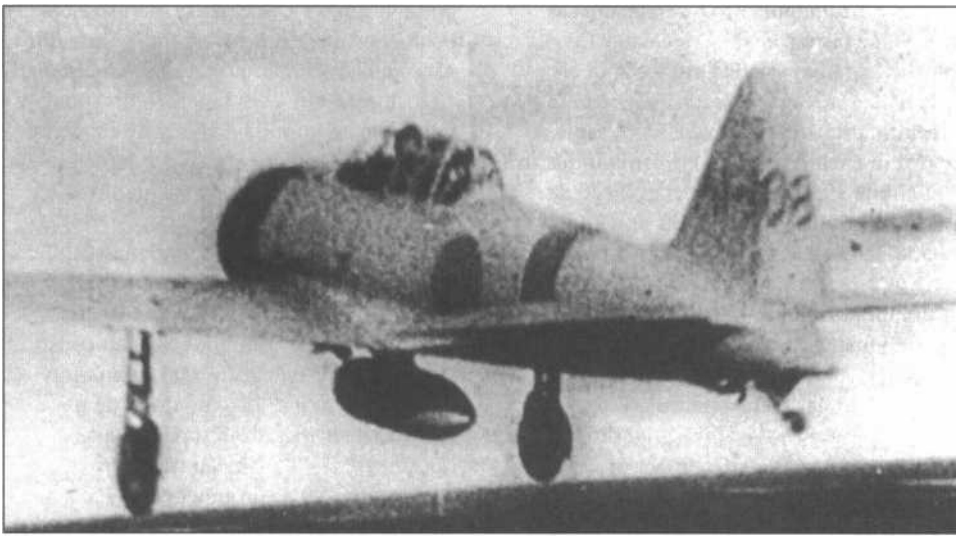

Avionul de vânătoare japonez Zero – Mitsubishi A6M model naval o pentru portavioane – a fost unul dintre cele mai bune din război. Blindajul a fost sacrificat pentru a-i conferi viteză maximă şi manevrabilitate. Putea depăşi majoritatea avioanelor aliate în 1941 şi era pilotat de piloţi bine antrenaţi şi experimentaţi (US National Archives).

războiul căpăta amploare, Aliaţii deveneau tot mai buni în domeniul aviatic.

Teoretic, toate operaţiile militare japoneze erau coordonate de Cartierul general imperial (format în 1937), dar trupele de uscat şi marina aveau, practic, conduceri independente. Operaţiile militare erau conduse de Armata expediţionară din China, Armata expediţionară din sud sau Armata din Kwantung. Sub acestea se aflau armatele locale, care, la rândul lor, cuprindeau mai multe armate – echivalente corpurilor de armată occidentale – şi o flotă aeriană. Majoritatea navelor de război făceau parte din Flota unită niponă, care se afla, în 1941, sub comanda amiralului Yamamoto Isoruku. Flota unită era subdivizată în mai multe escadre.

Operaţiile militare sufereau adesea de lipsa unei strategii clare, provocată de colaborarea deficitară dintre comandanţii armatei şi cei ai marinei. Pentru Aliaţi însă

mai important decât asta era puterea industrială a SUA.

Puterea militară a SUA

La declanşarea războiului, populaţia SUA era de 141 de milioane de locuitori, dublă faţă de cea a Japoniei, dar capacitatea industrială era cu mult mai mare. În 1937, de exemplu, SUA produceau 28, 8 milioane t de oţel, iar Japonia 5, 8 milioane. Astfel au reuşit SUA să-şi extindă trupele cu o rată fără precedent şi să producă uriaşe cantităţi de echipament şi material de război, nu doar pentru uzul propriu, ci şi pentru Aliaţi.

SUA luptau în Europa, dar trimiteau trupe numeroase şi în Pacific. La începutul lui 1940, armata avea numai 160.000 de soldaţi, dar după recrutarea din septembrie, numărul acestora a crescut rapid: în decembrie erau 1, 6 milioane, iar în martie 1945 depăşiseră 8, 1 milioane. Aceste cifre includ şi efectivele Forţelor Aeriene ale Armatei SUA (USAAF), care au crescut de la 270.000 la 1, 8 milioane în aceeaşi perioadă. În aprilie 1945, armata americană avea 5 milioane de soldaţi în afara graniţelor; 1, 45 de milioane erau în Pacific şi zona China-Birmania-India. SUA mai aveau şi 11 armate terestre, dintre care două au rămas în SUA, şase erau în Europa, trei în Pacific – a 6-a şi a 8-a în Pacificul de sud-vest, iar a 10-a în Okinawa. Fiecare armată era formată din două sau mai multe corpuri, iar fiecare dintre acestea avea două sau mai multe divizii. Pe parcursul războiului, armata americană a avut 90 de divizii. Generalul George C. Marshall a rămas şef al Statului-Major al armatei pe întreaga perioadă a războiului.

Dintre cele 16 divizii ale USAAF, şapte au activat în Pacific şi China-Birmania-India. În septembrie 1939, acestea operau 2 470 de avioane; în iulie 1944 s-a atins un vârf de 79 908. Puterea SUA consta în capacitatea mare de a construi avioane – circa 300.000 în timpul războiului –, dar şi în abilitatea de a le îmbunătăţi an de an. Deşi USAAF făceau parte din armată, a acţionat ca un serviciu independent, iar comandantul acesteia, generalul Hap

Arnold, a fost unul dintre cei patru membri ai Marelui Stat-Major.

În timp ce armata SUA şi USAAF erau împărţite între Europa şi Pacific, marina şi-a deplasat majoritatea efectivelor în Pacific. Şi aceasta a cunoscut o mare dezvoltare. În iulie 1940, avea 160 997 de soldaţi; în august 1945, 4, 5 milioane. În decembrie 1941, Flota din Pacific, cu baza la Pearl Harbor, cuprindea nouă nave de război, trei

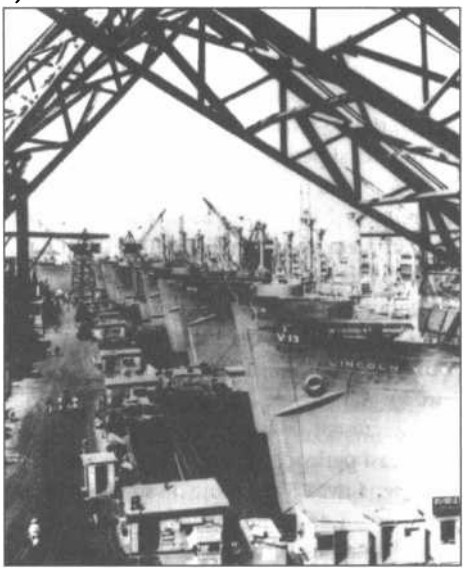

Nave Liberty produse într-un şantier naval american. În 1940 Marea Britanie a comandat 60 de nave cu structură simplă. Anul următor, SUA au construit 200 asemenea nave, de 7 126 t, cu o viteză de I I noduri. În SUA au fost construite în total 27 103 în timpul războiului (US National Archives).

portavioane, 21 crucişătoare mari şi uşoare, 67 distrugătoare şi 27 submarine. Flota din Asia, cu baza la Manila, avea trei crucişătoare, 13 distrugătoare, 29 submarine, două nave transformate în portavioane şi 16 fregate. Numărul era inferior efectivelor japoneze, iar disproporţia a crescut prin pierderile de la Pearl Harbor.

Cu toate acestea, programul masiv de construcţii

navale al SUA, lansat la sfârşitul anilor 1930 şi în 1940, a început să dea roade. În timpul războiului, SUA au construit 88.000 vase de debarcare, 215 submarine, 147 portavioane şi 952 alte tipuri de nave. Portavioanele includeau şi nave mari de ripostă rapidă, care puteau transporta până la 90 de avioane, dar şi numeroase nave mai mici, de escortă, care puteau duce între 16 şi 36 de avioane. Marina SUA dispunea de o forţă aeriană puternică (a crescut de la 11.000 în 1940 la 430.000 în 1945) ca şi de Corpul puşcaşilor marini, format din şase divizii, toate dislocate în Pacific. Amiralul Ernest King a fost numit comandant suprem al flotei SUA în martie 1942 şi şi-a păstrat funcţia pe toată durata războiului.

Imperiul Britanic în decembrie 1941, Marea Britanie se afla deja în război de mai bine de doi ani. Armata ei fusese obligată să evacueze Franţa în 1940 şi purtase câteva campanii epuizante în Orientul Mijlociu. Royal Air Force apăra Marea Britanie de atacurile inamice care continuau. Royal Navy lupta în bătălia din Atlantic împotriva submarinelor germane şi ajuta trupele din Mediterana. Puţine resurse mai erau disponibile pentru Orientul îndepărtat. Trupele imperiale din Malaysia erau formate din două divizii indiene şi o divizie australiană subdimensionată, în timp ce majoritatea avioanelor erau sub nivelul celor nipone. Existau puţine unităţi navale semnificative şi niciun portavion.

Trupelor britanice din sud-estul Asiei nu li s-a acordat niciodată prioritate în privinţa

oamenilor şi a echipamentului, iar operaţiile militare ar fi fost imposibile fără ajutorul trupelor aduse din India. Din cei peste un milion de soldaţi înrolaţi în Comandamentul Asiei de Sud-Est (format în august 1943), 700.000 erau indieni, 100.000 britanici şi în jur de 90.000 veniţi din coloniile britanice din vestul şi estul Africii. Echivalentul a 17 divizii indiene au servit în afara acestei ţări de-a lungul războiului; dintre acestea, două au fost în Malaysia şi 11 în Birmania.

Britanicii furnizau mare parte din forţa aeriană. De exemplu, în decembrie 1943, Comandamentul Aerian al Asiei de Sud-Est avea un efectiv de 67 de escadrile, dintre care 44 aparţineau Royal Air Force (RAF) britanice, 19 erau ale USAAF, două indiene şi câte una aparţinând Canadei, respectiv Olandei.

Flota britanică din est opera în Oceanul Indian, dar abia în 1944 şi-a demonstrat adevăratul potenţial. În noiembrie 1943 dispunea de o navă de război, o navă de

escortă şi aprovizionare, şapte cuirasate, două nave comerciale blindate.

Artilerişti indieni fac instrucţie în 1941. În 1939 armata indiană era formată din circa 200.000 de soldaţi indieni, 83.000 din statele princiare şi 63.000 de soldaţi britanici.

Armata a crescut rapid, astfel că, la finalul războiului, însuma 2, 5 milioane de soldaţi, toţi voluntari. Unităţile erau conduse mai ales de ofiţeri britanici, iar brigăzile includeau, de regulă, şi un batalion britanic. (Imperial War Museum, Londra, copie după MARS, Lines).

11 distrugătoare, 13 vase de escortă şi şase submarine. În 1945, flota britanică din Pacific a fost formată pentru a colabora cu americanii. Cu două nave de război, patru portavioane, cinci crucişătoare şi 14 distrugătoare, era cea mai mare şi mai puternică flotă britanică din război.

Australia şi Noua Zeelandă înainte de război, Australia avea o armată minusculă, de circa 80.000 de voluntari cu jumătate de normă. Aviaţia era, de asemenea, foarte mică şi însuma 160 de avioane, majoritatea perimate. Doar marina, cu cele şase crucişătoare, cinci distrugătoare învechite şi două şalupe era cât de cât în stare să ia parte la luptă. Armata terestră şi aviaţia s-au dezvoltat ca urmare a înrolărilor voluntare şi, împreună cu unităţi ale marinei, au conlucrat cu forţele britanice în Orientul Mijlociu şi Europa. După declanşarea Războiului din Pacific, majoritatea unităţilor s-au întors în Australia, unde au devenit parte a zonei Pacificului de sud-vest sub comanda generalului MacArthur.

Pe la mijlocul anului 1942, Australia avea 11 divizii, iar între 1942 şi 1943, a furnizat majoritatea trupelor terestre ale Aliaţilor în zona Pacificului de sud-vest. La apogeu, armata australiană număra 500.000 de soldaţi dintr-o populaţie de 7 milioane, iar şase divizii operau în Pacificul de sud-vest. Armata era împărţită între voluntarii Forţelor Imperiale Australiene (care puteau lupta în orice

zonă) şi Miliţie (care includea recruţi care puteau acţiona doar în Australia şi teritoriile ei). Forţele aeriene aveau peste 50 de escadrile, care foloseau avioane americane sau britanice, dar construite în Australia, ceea ce reprezenta un ajutor important pentru Aliaţi, deşi Australia menţinea o contribuţie importantă în campania aliată de bombardament strategic în Europa. Marina forma o echipă bună cu forţele navale aliate, deşi nu deţinea niciun portavion. Având în vedere populaţia nu foarte numeroasă şi baza industrială limitată, se poate spune că Australia a avut o contribuţie importantă în Războiul din Pacific.

Noua Zeelandă a avut o contribuţie mult mai mică, preferând să se concentreze pe războiul din Europa. O mică divizie, împreună cu unităţi aeriene şi navale, a luptat în Insulele Solomon.

China

Armata chineză era împărţită în efective aflate sub controlul guvernului naţionalist, al Partidului Comunist şi al diverşilor lideri locali. Armata naţionalistă şi-a lărgit efectivele de la 1, 2 milioane în 1937 la 5, 7 milioane în august 1945, fiind organizată în 300 de divizii. Era formată din recruţi, de obicei, trataţi foarte rău. Slab echipate şi aproape neinstruite, diviziile chineze aveau un nivel scăzut de randament. Câteva divizii au luptat sub comandă americană în Birmania, unde s-au prezentat onorabil. Aviaţia militară chineză a fost organizată şi operată de voluntari americani. Principala armată a Partidului Comunist a crescut de la 92.000 în 1937, la 910.000 în 1945. Se concentra pe războiul de gherilă şi pe relaţiile bune între armată şi comunităţile ţărăneşti.

Concluzii

Japonia, SUA, China şi India au angajat în luptă, fiecare, armate care depăşeau un milion de combatanţi. Uniunea Sovietică putea deplasa şi ea în teatrul de luptă milioane de soldaţi. Cu câteva excepţii, aceste forţe nu au fost angrenate însă în operaţii la scară mare, pe o durată mare sau cu o intensitate remarcabilă. Amploarea

geografică a operaţiilor din apele Pacificului a presupus implicarea majoră a forţelor navale şi aeriene. Aici s-a văzut rolul jucat de forţa industrială a SUA, care a adus un avantaj semnificativ de partea Aliaţilor. La finalul conflictului, forţa navală a SUA din Pacific era cea mai mare din istorie. După ce au reuşit să beneficieze de toată capacitatea navală şi aeriană, Aliaţii nu mai puteau rata victoria.

Către o confruntare inevitabilă

Politica internă a Japoniei a jucat un rol determinant în evenimentele care au condus la război în decembrie 1941. Cel mai fanatic era Matsuoka, ministrul de externe, care, după ce Germania a atacat URSS, a dorit ca şi Japonia să facă acelaşi lucru. Nu şi-a putut convinge însă colegii de cabinet, iar pe 2 iulie 1941 aceştia au decis să ocupe baze în sudul Indochinei. Pe 16 iulie, prim-ministrul Konoye l-a destituit pe Matsuoka, dar membrii cabinetului nu se puteau pune de acord în privinţa începerii negocierilor cu americanii.

Ministrul apărării, generalul Tojo Hideki, era pesimist în privinţa rezultatului negocierilor şi se temea că Japonia avea să meargă la război înainte de sfârşitul anului, când musonii tropicali ar fi în greunat orice activitate. Konoye a dorit să negocieze cât mai mult posibil. Era însă clar că Japonia nu avea să se retragă din China.

Aceste neînţelegeri explică parţial mesajele diferite care au plecat de la Tokyo pe parcursul următoarelor luni şi în privinţa cărora guvernele american şi britanic erau sceptice. Dând dovadă de o incredibilă stăruinţă şi abnegaţie, criptanaliştii americani au reuşit să descifreze codurile diplomatice nipone – Operaţia Magic – aflând astfel adevăratele intenţii ale asiaticilor. Decizia japonezilor, din 2 iulie, de a ataca în sud, era cunoscută la Washington, Londra şi Canberra cu câteva zile înainte.

Preşedintele american a mai aflat că japonezii plănuiau să continue eforturile diplomatice în paralel cu

pregătirea ofensivei militare. Din acest motiv, a fost bine pregătit pe 24 iulie, când japonezii au intrat în sudul Indochinei. Două zile mai târziu, SUA, Marea Britanie şi Olanda au căzut de acord să îngheţe bunurile japonezilor şi au continuat cu aplicarea unui embargo care reducea comerţul cu Japonia la un sfert. În aceeaşi zi, generalul Douglas MacArthur, un ofiţer în rezervă aflat la comanda armatei Filipinelor, a fost reactivat şi numit comandant al armatei SUA în Orientul îndepărtat. Pe 1 august, Roosevelt a ordonat un embargo asupra benzinei cu cifră octanică ridicată, dar şi asupra petrolului.

Aceste restricţii au avut un efect devastator asupra economiei japoneze. În iunie 1941, un comitet comun de investigaţie al armatei şi marinei a ajuns la concluzia că Japonia avea să rămână fără petrol la jumătatea anului 1944. Nici guvernul, nici populaţia nu erau dispuse să accepte pierderile enorme de imagine care ar fi rezultat din retragerea din Indochina şi, ulterior, din China. Nu exista o altă variantă decât de a-şi asigura resursele de care aveau nevoie din Malaysia şi Indiile Orientale Olandeze. Strategii militari navali japonezi ştiau şi că SUA nu aveau să rămână indiferente şi că urmau să atace flancurile flotei nipone cu forţele de care dispuneau în Filipine.

Forţele armate japoneze se pregăteau de un conflict cu SUA de la începutul anului. Comandantul suprem al Marinei japoneze, amiralul Yamamoto Isoruku, activase în SUA câţiva ani şi îi cunoştea puterea industrială. Acesta s-a opus războiului, dar a fost convins că singura speranţă a Japoniei era să distrugă Flota SUA din Pacific, printr-un atac-surpriză asupra bazei de la Pearl Harbor. Planul a fost aprobat, iar Marina japoneză a început să-şi antreneze în secret piloţii pentru atacuri la suprafaţă cu torpile împotriva navelor militare, într-un golf retras, similar celui de la Pearl Harbor. În cele din urmă, Yamamoto a ales data atacului – 7 decembrie – când majoritatea flotei, inclusiv portavioanele, se aflau în port pentru sfârşitul de

săptămână.

Pe 6 septembrie, cabinetul nipon s-a întâlnit cu împăratul Hirohito şi a decis continuarea negocierilor, pregătind, în

acelaşi timp, declanşarea războiului în cazul în care negocierile ar fi eşuat până la 10 octombrie. Odată cu depăşirea acestei date, în lipsa unui rezultat concret, ministrul de război, Tojo, a declarat că îşi pierduse încrederea în Konoye, iar acesta a demisionat. Pe 17 octombrie, Tojo a devenit prim-ministru, păstrând şi portofoliul războiului. Tojo era hotărât să reafirme supremaţia Japoniei în Orientul îndepărtat, să înfrângă statele occidentale care aveau colonii în Orientul îndepărtat, să anexeze China şi să întemeieze Sfera de Coprosperitate a Marii Asii Orientale în statele din sud-estul Asiei.

Pe 2 noiembrie, Tojo a susţinut în faţa împăratului şi că Japonia trebuia să se ridice la înălţimea momentului. După trei zile, guvernul a emis ordinele de război şi le-a

acordat diplomaţilor săi timp până pe 25 noiembrie pentru a rezolva problema. Pe 7 noiembrie, SUA au descifrat mesajele diplomatice şi au arătat că 25 noiembrie era data fatidică. În acest timp, Japonia se angajase să nu anexeze niciuna dintre insulele producătoare de petrol dacă SUA erau de acord să nu se implice în China.

Amiralul Yamamoto Isoruku, comandant-şef al Flotei unite japoneze, a activat câţiva ani în SUA şi cunoştea forţa industrială a acesteia. În septembrie 1940, i-a spus prim-ministrului Konoye: „Dacă ni se ordonă [să mergem la război împotriva americanilor], vă pot garanta că vom lupta puternic primele şase luni, dar nu am nicio certitudine cu privire la ceea ce se va întâmpla dacă vom continua doi sau trei ani” (US National Archives)

Avertizat că Japonia era deja în stare de război, la 26 noiembrie secretarul de stat american, Cordell Hull, a reafirmat condiţiile SUA: Japonia trebuia să se retragă din Indochina şi China, să accepte legitimitatea guvernului lui Ciang Kai-shek şi, prin urmare, să se retragă din pactul tripartit cu Germania şi Italia.

Forţele nipone erau deja în mişcare. Pe 17 noiembrie, navele care urmau să atace Pearl Harbor au plecat din porturi şi au început să se adune în izolatele Insule Kurile. Pe 26 noiembrie, Yamamoto a trimis viceamiralului Nagumo Chuichi, comandantul flotei de portavioane, un mesaj codat: „Urcă pe muntele Niitaka” Era ordinul de a pregăti flota pentru război. Aceasta cuprindea şase dintre cele mai bune portavioane nipone, două nave de război, două crucişătoare şi opt nave de sprijin. Din momentul în care plecau din Insulele Kurile, încetau toate comunicaţiile radio şi navigau prin nordul Oceanului Pacific, departe de rutele comerciale.

Aliaţii habar nu aveau de avansul convoiului, dar nici japonezii nu au putut păstra secretul celorlalte pregătiri de război. Pe 26 noiembrie, serviciile secrete i-au raportat lui Roosevelt detalii despre un mare convoi japonez, cu 50.000 de soldaţi, aflat la sud de Formosa. A doua zi,

amiralul Harold Stark, comandant al operaţiilor navale ale SUA, le-a trimis o avertizare de război amiralilor Husband Kimmel şi Thomas Hart, comandanţii flotelor din Pacific şi Asia de la Pearl Harbor şi Manila. Mesajul spunea că negocierile cu Japonia se opriseră şi o „mişcare agresivă" de-a japonezilor „era de aşteptat în zilele următoare". Precizările se refereau la posibilitatea ca japonezii să lanseze atacuri amfibii împotriva Filipinelor, Thailandei, Malaysiei şi, probabil, Borneo.

Deşi japonezii aveau de gând să lovească fără avertizare, au pus în scenă şi o farsă diplomatică, prezentând SUA un ultimatum pentru rezolvarea unei liste de neînţelegeri. Această notă ar fi trebuit trimisă secretarului de stat american la ora 13: 00, duminică, 7 decembrie. Imediat ce mesajul din 14 puncte a fost transmis de la Tokyo ambasadei japoneze din Washington, a fost decriptat de americani, iar duminică dimineaţă i-a fost prezentat lui Roosevelt. Acesta a declarat: „Asta înseamnă război". Ambasada japoneză nu a reuşit să decripteze şi să prezinte mesajul la fel de repede ca americanii, astfel că diplomaţii japonezi nu au reuşit să-i prezinte formal nota lui Cordell Hull decât la ora 14: 30. La acel moment, Roosevelt şi Hull ştiau că Hawaii erau deja sub atac aerian de mai bine de o oră.

Atacul de la Pearl Harbor înainte de răsărit, pe 7 decembrie, flota japoneză era la 440 km nord de Hawaii, în timp ce cinci minisubmarine se apropiau deja de Pearl Harbor. La ora 06: 00, avioanele japoneze au început să decoleze de pe pistele portavioanelor şi, la comanda unui aviator veteran, comandorul Fuchida Mitsuo, 183 de avioane au intrat în formaţie: 49 de bombardiere Val, încărcate cu bombe antiblindaj, 40 de avioane Kates, cu mortalele torpile Long Lance, şi 43 de avioane de vânătoare Zero, menite să asigure protecţie şi să atace ţintele de la sol. În timp ce avioanele zburau deasupra dealurilor insulei nordice Oahu, în baza aeriană şi în port nu exista niciun indiciu asupra a ceea ce avea să se

întâmple în acea dimineaţă liniştită de duminică. În port era ancorată aproape toată Flota SUA din Pacific. Lipseau doar două portavioane, aflate în misiune cu navele de escortă, incluzând o bună parte din crucişătoarele de mare tonaj. La 07: 55, bombardierele japoneze în picaj au lovit ţintele, fiind urmate, la 45 de minute, de alte 176 de avioane.

Japonezii au pierdut 29 de avioane, dar au distrus şase nave de război şi au avariat două.

Pe 7 decembrie, ora 06: 00, avioanele japoneze au început să decoleze de pe şase portavioane care navigau la circa 440 km nord de Hawaii. (US National Archives)

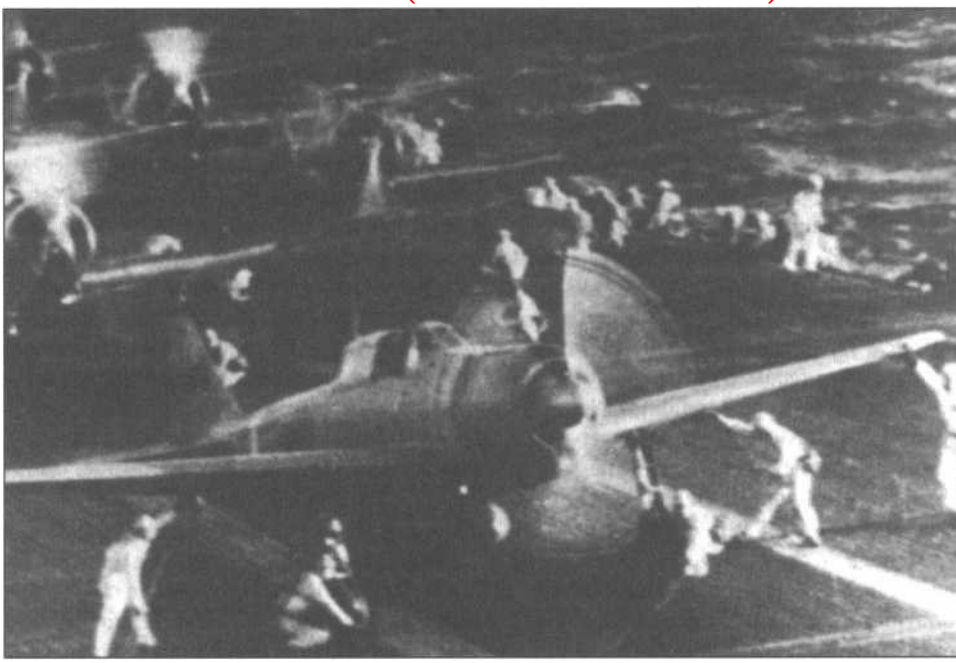

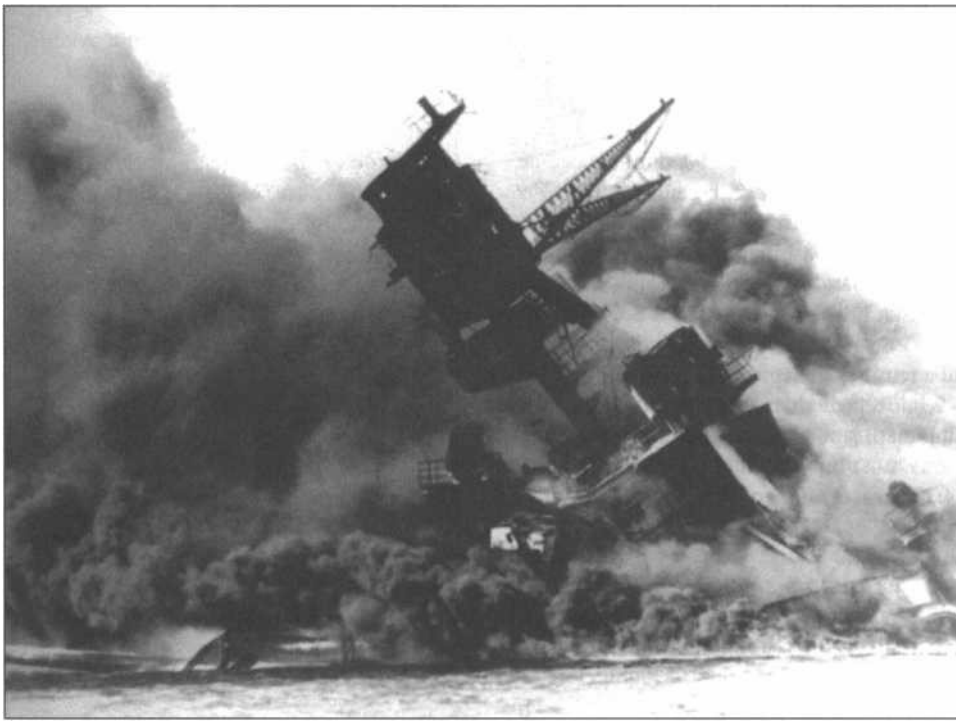

Nava de război *Arizona*, ancorată la Pearl Harbor după atacul japonez din 7 decembrie 1941. O explozie produsă în magazia de la pupa a provocat moartea a I 103 membri ai echipajului, mulţi fiind prinşi sub punte. Distrugerea navelor de război americane a forţat SUA să se bazeze mai mult pe portavioane. (US National Archives)

În plus, trei distrugătoare, trei crucişătoare uşoare şi alte patru vase au fost scufundate sau avariate.

Pe aerodromuri au fost distruse 164 de avioane, iar 128 au fost avariate. În total, 2 403 membri ai echipajelor şi civili au fost ucişi.

A fost o victorie tactică, dar nu şi una strategică, aşa cum sperau japonezii. Navele avariate au fost reparate şi şi-au reluat activitatea, cu excepţia a trei dintre ele. Japonezii nu au reuşit să distrugă rezervoarele de combustibil ale Marinei americane, în care erau depozitate 4, 5 milioane de barili. Dacă nu ar fi eşuat, i-ar fi forţat pe americani să se retragă pe coasta de vest a SUA. Opt nave

de război au fost scoase din luptă, dar portavioanele şi crucişătoarele mari au scăpat nevătămate. Viceamiralul Nagumo ar fi putut ordona un alt atac mai târziu în aceeaşi zi, dar a fost mai preocupat de siguranţă şi s-a retras, ezitând să rămână aproape de Hawaii, unde putea fi atacat de pe portavioanele americane. Şansa de a da o lovitură de graţie a fost ratată.

Chiar dacă atacul japonez nu a reuşit să distrugă complet Flota SUA din Pacific, a reprezentat o lovitură grea dată mândriei militare americane. Amiralul Kimmel a fost rănit în piept de un glonţ rătăcit, în timp ce urmărea atacul din biroul lui. „Aş fi fost recunoscător dacă m-ar fi ucis”, a mărturisit el câtorva ofiţeri. Kimmel şi general-locotenentul Walter Short, comandantul trupelor americane din Hawaii, au fost înlocuiţi din funcţii. În următorii patru ani, au fost derulate şapte anchete pentru a înţelege de ce fuseseră luaţi prin surprindere americanii.

După război, o comisie reunită a Congresului a demonstrat că SUA spărsese câteva dintre codurile japoneze şi că existrau informaţii suficiente care să arate că japonezii urmau să atace Pearl Harbor. Vina nu a fost imputată cuiva anume, dar Kimmel

Pe 8 decembrie 1941, preşedintele american Franklin Roosevelt a cerut Congresului să declare război. Primele sale cuvinte au fost memorabile: „Ieri, 7 decembrie 1941 – o dată care va rămâne în istorie ca un moment ruşinos – SUA au fost atacate fără veste şi în mod deliberat” Atacul

surpriză a adus totuşi certitudinea că SUA nu avea să-şi găsească liniştea până nu aveau să strivească Japonia. (US National Archives)

şi Short au considerat că ei fuseseră ţapi ispăşitori pentru a masca erorile altora.

În anii care au urmat, unii istorici au sugerat fie că Roosevelt i-ar fi provocat intenţionat pe japonezi, fie că ştia că aceştia aveau să atace Pearl Harbor, dar nu a făcut nimic, prin asta asigurându-se că SUA urmau să intre în război fără să tragă primul foc. Această versiune nu a fost însă general acceptată. Unul dintre cei mai receptivi cercetători, Roberta Wohistetter, a scris în 1962: „Nu am reuşit să anticipăm atacul de la Pearl Harbor din cauza numeroaselor informaţii lipsite de importanţă”.

Teoria conspiraţiei nu avea să moară, fiind alimentată şi de alte descoperiri despre succesele spărgătorilor de coduri Aliaţi. Dar contraamiralul Edwin Layton, şef al serviciilor de informaţii la Pearl Harbor în timpul războiului, a afirmat, în 1985, că eşecul serviciilor a fost cauzat şi de neînţelegerile din interiorul şi dintre serviciile secrete de la Washington. În seara de 6 decembrie, şefii din Washington ştiau că Japonia avea să declanşeze războiul în câteva ore şi nu în câteva zile, dar nu există nicio dovadă că bănuiau că Pearl Harbor avea să fie ţinta.

Câţiva cercetători au pretins că serviciile britanice au spart codurile flotei japoneze, folosite de Yamamoto pentru a-i transmite lui Nagumo instrucţiunile, dar că premierul britanic, Winston Churchill, nu a reuşit să-i transmită informaţia lui Roosevelt, salvând Marea Britanie de la înfrângere prin implicarea SUA în război. Nu există nicio dovadă pentru a demonstra această teorie.

Malaysia şi Filipine

Atacul asupra Pearl Harbor a fost o surpriză enormă, dar şi o dovadă limpede a intenţiilor războinice ale japonezilor, chiar dacă destinaţia exactă a invaziei lor nu putea fi determinată. Imediat după miezul nopţii de 7 spre 8 decembrie, dar, din cauza diferenţei de fus orar, cu

câteva ore înainte de atacul de la Pearl Harbor, o flotă japoneză de invazie a început să bombardeze Kota Bharu, în nordul Malaysiei. În primele ore ale dimineţii, trupele au început debarcarea aici, dar şi în alte locuri de pe coastele thailandeze şi malaysiene.

Japonezii ştiau că aveau de înfruntat cele 35 de bombardiere americane B-17 la Clark Field, în Filipine, dar ceaţa de deasupra Formosei a împiedicat decolarea avioanelor. Generalul MacArthur fusese prevenit de atacul de la Pearl Harbor, dar nu a reuşit să acţioneze ferm. Când principala forţă de atac a japonezilor a lovit Clark curând după miezul zilei, majoritatea avioanelor americane erau la sol. Într-un dezastru ce rivalizează cu cel de la Pearl Harbor, americanii au pierdut jumătate din avioanele B-17 şi încă 86 de alte avioane.

În mai puţin de 14 ore, japonezii au atacat Malaysia, Hawaii, Thailanda, Filipine, Insulele Guam, Hong Kong şi Insulele Wake. Speculaţiile diplomaţilor şi conducătorilor militari pe tema intenţiilor japoneze ajunseseră la final.

Luptele

Desfăşurarea Războiului din Pacific între decembrie 1941 şi martie 1942, trupele japoneze au repurtat unele dintre cele mai răsunătoare victorii militare din istorie. Probabil cea mai remarcabilă este campania din Malaysia, începută pe 8 decembrie, cu debarcarea în nord-est a Armatei a 25-a, sub comanda general-locotenentului Yamashita Tomoyuki. Cei 60.000 de soldaţi ai lui Yamashita trebuiau să se înfrunte cu 88.000 de militari britanici, australieni, indieni şi malaezieni, conduşi de general-locotenentul Arthur Percival, însă aparatele de zbor navale şi de uscat ale niponilor au surclasat atât numeric, cât şi calitativ aviaţia britanică. Pe 10 decembrie, britanicii au suferit o lovitură devastatoare atunci când aeronavele japoneze au scufundat nava de război *Prince of Wales* şi crucişătorul *Repulse*, în Marea Chinei de Sud.

Înaintând peste 1.000 km, până pe 31 ianuarie 1942, japonezii i-au împins pe soldaţi! Commonwealthului înapoi

în Singapore. Deşi suferiseră pierderi masive, efectivele armate ale Commonwealthului au fost completate imediat, astfel că ajunseseră din nou la circa 85.000 de soldaţi. Yamashita a atacat cu 35.000 de soldaţi, trecând prin strâmtoarea Johore în noaptea de 7 spre 8 februarie. Pe 15 februarie, Percival s-a predat. Descris de Winston Churchill drept „cel mai mare dezastru din istoria militară a Marii Britanii”, căderea oraşului Singapore a afectat puternic prestigiul britanic din Orientul îndepărtat.

Generalul Percival (dreapta), însoţit de un ofiţer japonez, se îndreaptă spre generalul Yamashita, pentru a-i transmite capitularea forţelor sale din Singapore pe 15 februarie 1942. Peste 130.000 de soldaţi ai Commonwealthului au fost luaţi prizonieri de război în această campanie. Pierderile din tabăra lui Yamashita erau de circa 5.000 de persoane. (Imperial War Museum, Londra, copie după MARS, Lines)

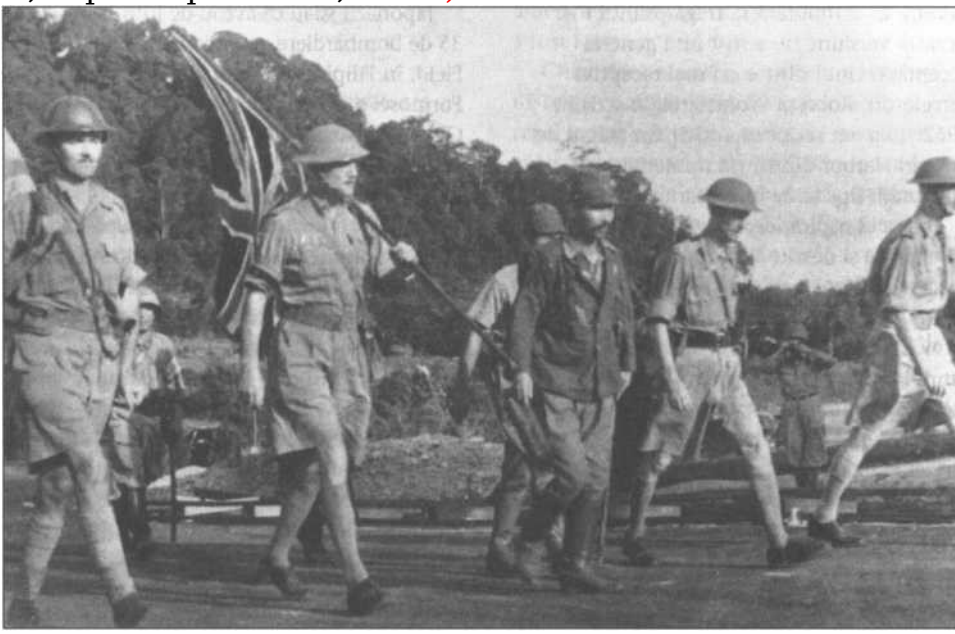

Cucerirea Malaysiei, decembrie 1941–februarie 1942

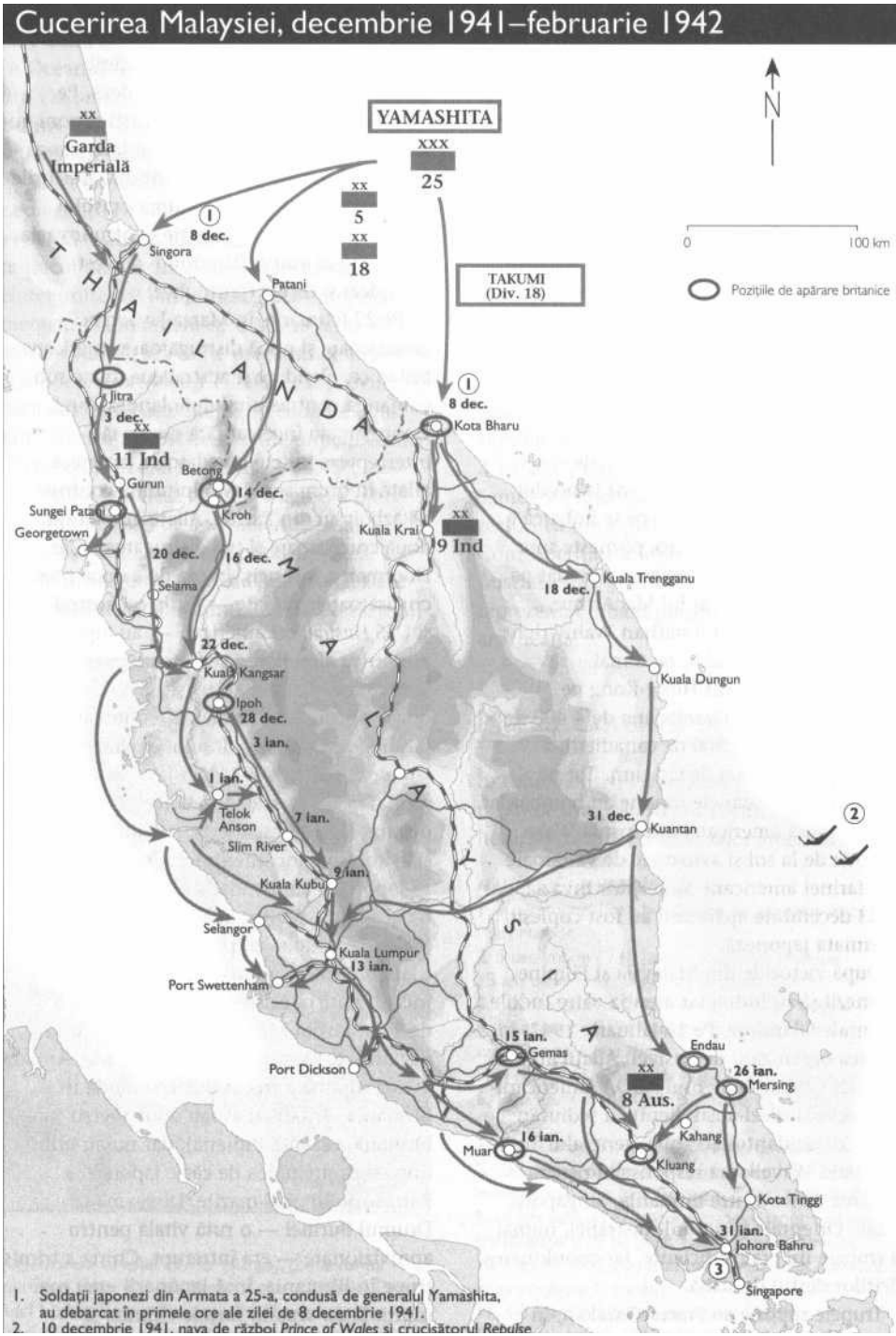

1. Soldații japonezi din Armata a 25-a, condusă de generalul Yamashita, au debarcat în primele ore ale zilei de 8 decembrie 1941.
2. 10 decembrie 1941, nava de război *Prince of Wales* și crucișătorul *Repulse*

În alte părţi japonezii purtau campanii similare. În a doua săptămână a lunii decembrie, au ajuns în Filipine, principala debarcare având loc pe 22 decembrie 1941, sub comanda general-locotenentului Homma Masaharu, aflat în fruntea Armatei a 14-a, în golful Lingayen din Luzon. Înţelegând că trupele americane şi filipineze nu aveau să facă faţă forţelor nipone, generalul MacArthur a declarat Manila oraş deschis şi şi-a retras armatele în Peninsula Bataan, cu cartierul general pe Insula Corregidor, din Golful Manila. Japonezii au ocupat Manila pe 2 ianuarie 1942. Trupele din Peninsula Bataan au rezistat eroic, dar au rămas fără hrană şi fără muniţie. Cu ordin de la preşedintele Roosevelt, la 12 martie MacArthur părăseşte Corregidor la bordul unei vedete rapide şi, după ce se îmbarcă într-un avion la Mindanao, porneşte spre Australia. Armata din Bataan s-a predat pe 9 aprilie, iar succesorul lui MacArthur, general-locotenentul Jonathan Wainwright, s-a predat la Corregidor, pe 6 mai.

Japonezii au atacat Hong-Kong pe 8 decembrie 1941. Garnizoana de 4 400 de soldaţi, dintre care 800 de canadieni, a rezistat până în ziua de Crăciun. Tot pe 8 decembrie, avioanele nipone au bombardat baza militară americană din Insula Wake. Bateriile de la sol şi avioanele de vânătoare ale Marinei americane au respins invazia, dar pe 23 decembrie apărătorii au fost copleşiţi de armata japoneză.

După victoriile din Malaysia şi Filipine, japonezii şi-au îndreptat atenţia către Indiile Orientale Olandeze. Pe 15 ianuarie 1942, în vederea organizării defensivei, Aliaţii au pus la punct Comandamentul ABOA (americanibritanici-olandezi-australieni) cu sediul în Java. Comandantul acestuia, generalul Sir Archibald Wavell, era responsabil pentru apărarea zonei dintre Birmania, Singapore, Indiile Orientale şi nordul Australiei, numai că trupele nu erau suficiente, iar coordonarea Aliaţilor destul de slabă.

Trupele nipone au anexat Tarakan, în apropiere de Borneo, pe 11 ianuarie, au distrus garnizoana australiană

din Rabaul pe 23 ianuarie, au debarcat la Balikpapan, în Borneo, în aceeaşi zi şi au ajuns la Celebes pe 24 ianuarie. Au atacat apoi Ambon pe 31 ianuarie, iar în trei zile au cucerit garnizoanele australiană şi olandeză. Pe 14 februarie, trupele de paraşutiști niponi au invadat Sumatra, unde au făcut joncţiunea cu trupele venite pe cale maritimă. Atacurile aviaţiei din 19 februarie asupra oraşului Darwin au asigurat protecţie pentru invazia de a doua zi asupra Timorului de Vest (olandez) şi de est (portughez).

Pe 27 februarie, în Marea Java, cinci crucişătoare şi nouă distrugătoare americane, britanice, olandeze şi australiene, toate sub comanda contraamiralului olandez Karel Doorman, au încercat fără succes să intercepteze forţele invadatoare japoneze aflate în drum spre Java. În prima confruntare a Războiului din Pacific, Aliaţii au pierdut două crucişătoare şi trei distrugătoare, iar Doorman a fost ucis. În cea de-a doua noapte, crucişătoarele rămase – *Perth*, cel australian, şi USS *Huston*, cel american –, au luptat împotriva altei flote invadatoare japoneze, în Strâmtoarea Sunda. Au reuşit să scufunde două vapoare înainte de a fi scufundate, la rândul lor. De acum, drumul era liber pentru japonezi. Forţele ABOA din Java s-au predat formal pe 12 martie, deşi Wavell şi alţi ofiţeri de rang înalt fuseseră evacuaţi anterior. Era sfârşitul Comandamentului ABOA.

Japonezii au invadat sudul Thailandei pe 8 decembrie, pentru a facilita campania din Malaysia. A doua zi, prim-ministrul thailandez le-a ordonat trupelor sale să înceteze orice rezistenţă, iar Thailanda a declarat război Marii Britanii şi SUA luna următoare. La mijlocul lunii ianuarie, Armata a 15-a niponă a trecut din Thailanda în Birmania. Britanicii aveau două divizii (una birmană, cealaltă indiană), dar nu au putut împiedica preluarea de către japonezi a Rangoonului pe 7 martie. De teamă că Drumul Burmei – o rută vitală pentru aprovizionare – era întrerupt, China a trimis trupe în Birmania, însă japonezii

erau mai mulţi. Ei au separat forţele chineze şi britanice şi, pe 20 mai, au reuşit să îi alunge pe britanici înapoi în India. Între timp, pentru a stabiliza flancul vestic, flota de portavioane condusă de amiralul Nagumo, care atacase Pearl Harbor şi Darwin, a intrat în Oceanul Indian şi a zdrobit baza britanică din Colombo. Două crucişătoare şi alte nave, printre care şi un portavion, au fost scufundate între 5 şi 9 aprilie.

Succesul rapid i-a prins pe strategii japonezi nepregătiţi. Pe 5 ianuarie 1942, când părea că aveau să-şi atingă toate obiectivele până la mijlocul lunii martie, şeful Statului-Major al Flotei unite scria în jurnal: „Încotro să mai mergem? Să înaintăm spre Australia, să atacăm Hawaii sau să ne pregătim pentru o misiune împotriva sovieticilor şi să-i lovim dacă se iveşte posibilitatea?”. Timp de două luni, acestea au fost dezbaterile principale ale Cartierului general imperial.

Armata japoneză a fost cea care s-a opus planului Marinei de a invada Australia, întrucât aceasta nu s-ar fi putut lipsi cele 10 sau 12 divizii din China sau Manciuria. Dacă Armata Roşie ar fi fost înfrântă de Blitzkriegul

SUS Amiralul Chester Nimitz (stânga), comandantul

suprem al Flotei SUA din Pacific şi zona Pacificului. După Pearl Harbor Roosevelt i-a spus lui Nimitz „să plece naibii din Hawaii şi să nu se întoarcă până nu câştigă războiul”. Comod şi binevoitor putea fi dur dacă era nevoie, dispus să îşi asume riscuri şi un strateg formidabil. (US National Archives)

german, Japonia ar fi putut invada Siberia. Chiar şi mai important, un asalt semnificativ asupra Australiei necesita 1, 5 – 2 milioane t de transporturi navale; în cea mai mare parte, era vorba de recent câştigatele materii prime din sud-estul Asiei. Armata prefera ofensiva în Birmania şi India.

Marina nu era unanimă în privinţa invadării Australiei. Amiralul Yamamoto a vrut să atace Midway, în zona centrală a Pacificului, pentru a atrage în luptă Flota SUA din Pacific. Astfel s-a ajuns la un compromis: s-a renunţat la invaziile din Australia şi India, iar la 15 martie s-a căzut de acord asupra cuceririi Port Moresby şi a sudului Insulelor Solomon şi, pentru „a izola Australia”, asupra supunerii insulelor Fiji, Samoa şi Noua Caledonie. Japonia intenţiona realizarea unui inel defensiv în jurul Sferei de Coprosperitate a Marii Asii Orientale; dacă Australia ar fi putut fi izolată, nu ar mai fi reprezentat o bază pentru contraofensiva americană.

Marea Coralilor şi Midway în toiul ofensivei japoneze, Aliaţii şi-au regândit strategia pentru Pacific. Aceasta a fost hotărâtă de şefii de stat-major americani şi

HARTA DE LA PAGINILE 34 – 35

1.7 decembrie 1941, bombardierele japoneze atacă Pearl Harbor

2.8 decembrie 1941, Japonia invadează Malaysia;

15 februarie 1942, Singapore se predă.

3.8 – 25 decembrie 1941, invadarea Hong Kongului.

4.10 decembrie 1941, Japonia invadează Filipine; capitulare pe 6 mai 1942.

5.24 decembrie 1941, Insula Wake este cucerită de japonezi.

6. I I ianuarie-8 martie 1942, invadarea Indiilor Orientale Olandeze.

7.19 ianuarie-15 mai 1942, ivadarea Birmaniei.

8.23 ianuarie-6 august 1942, invadarea New Britain, a Insulelor Solomon, Noii Guinee şi a unei părţi din Papua.

9.19 februarie 1942, atacul avioanelor nipone de pe portavioane şi de pe uscat asupra oraşului Darwin.

10.5 aprilie 1942 atac al avioanelor de pe portavioane asupra oraşului Colombo.

11.4 – 8 mai 1942, bătălia din Marea Coralilor 12.31 mai-l iunie 1942, submarinele nipone atacă portul Sydney.

13.3 – 6 iunie 1942, Bătălia de la Midway.

14.6 – 7 iunie, japonezii invadează Insulele Aleutine.

Cuceririle Japoniei, decembrie 1941–august 1942

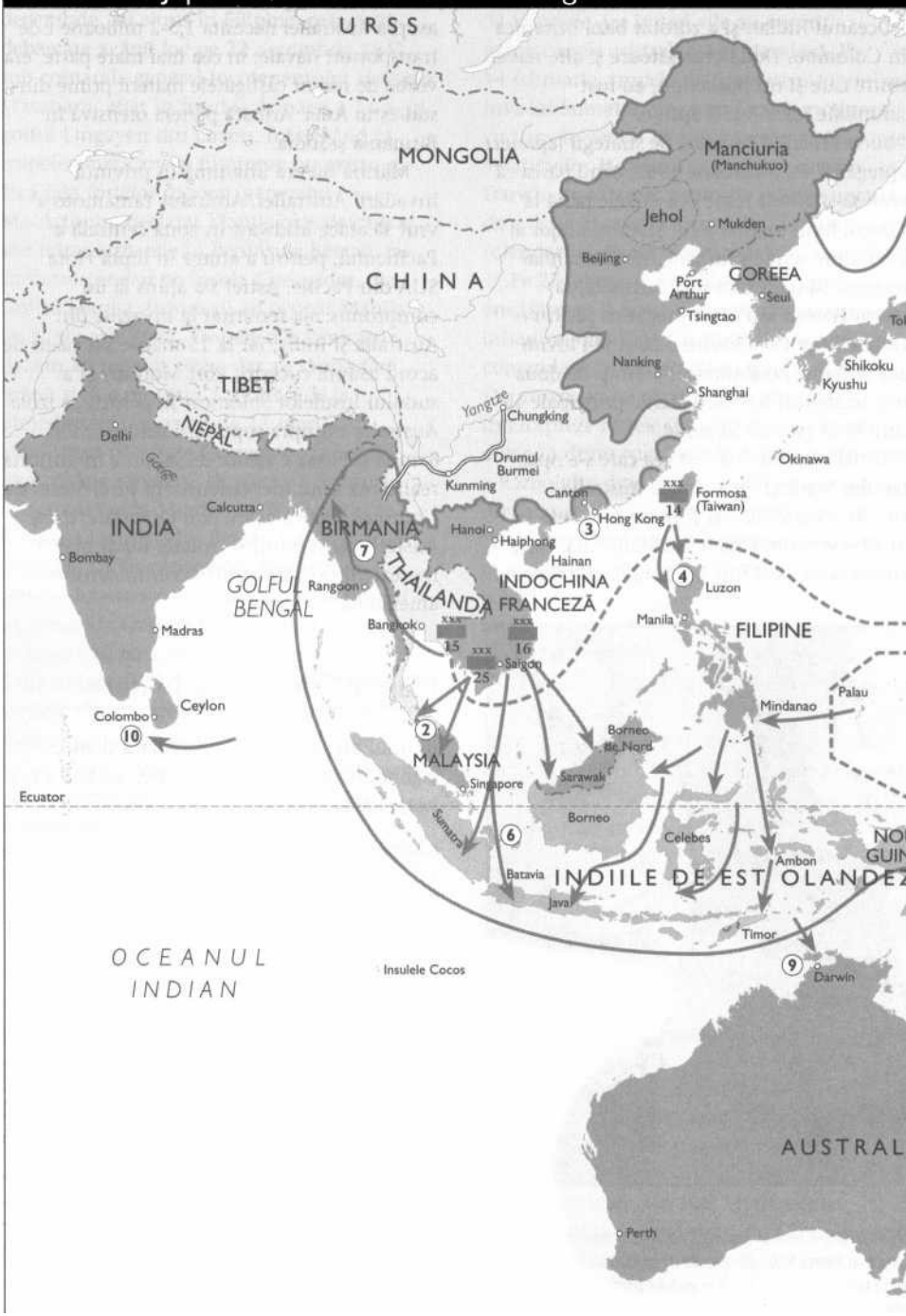

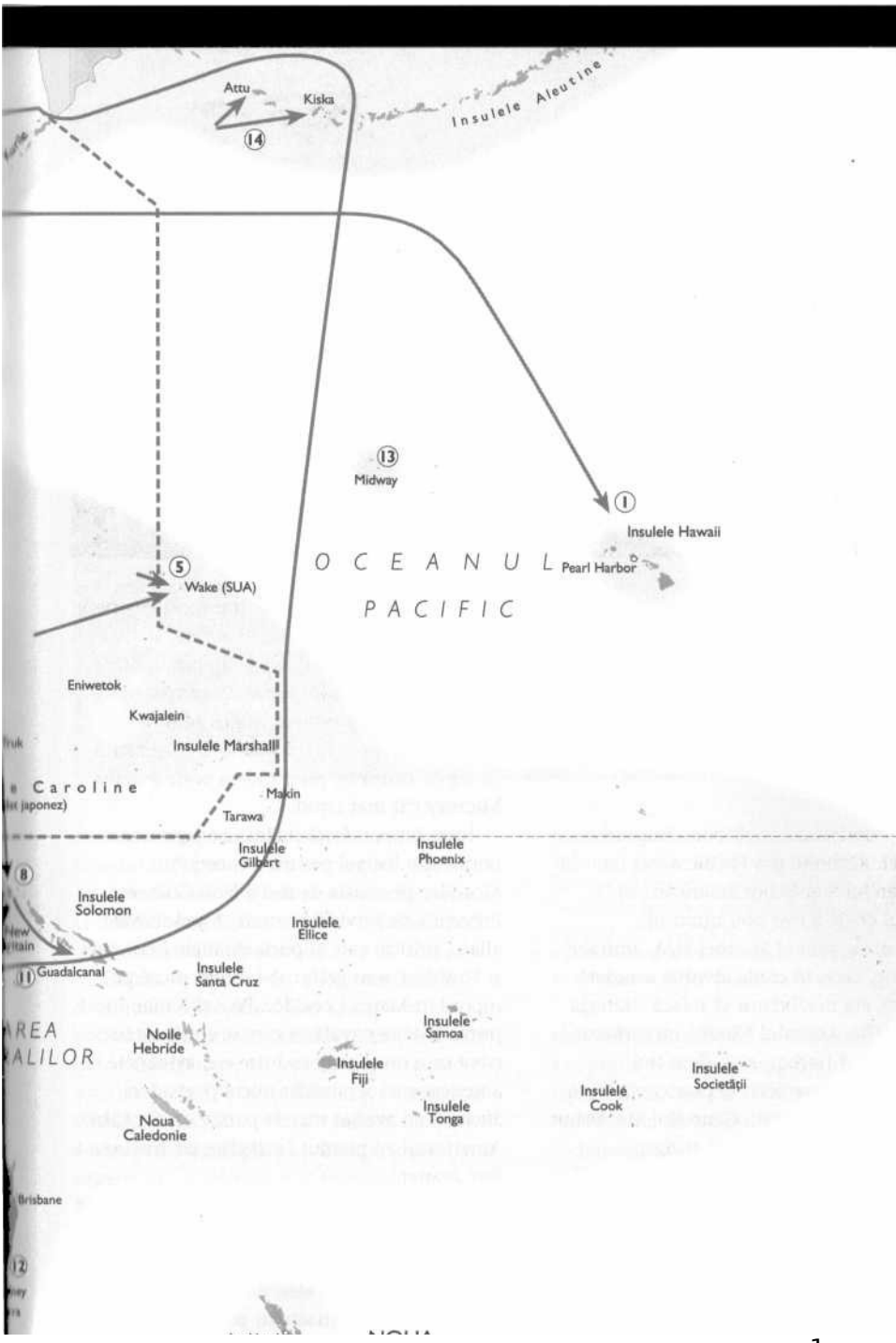
Attu
Kiska
14
Insulele Aleutine
13
Midway
1
Insulele Hawaii
Pearl Harbor
OCEANUL PACIFIC
5
Wake (SUA)
Eniwetok
Kwajalein
Insulele Marshall
Caroline
japonez)
Makin
Tarawa
Insulele Gilbert
Insulele Phoenix
8
Insulele Solomon
Insulele Ellice
11
Guadalcanal
Insulele Santa Cruz
Insulele Samoa
Noile Hebride
Insulele Fiji
Insulele Societăţii
Insulele Cook
Insulele Tonga
Noua Caledonie
Brisbane
12

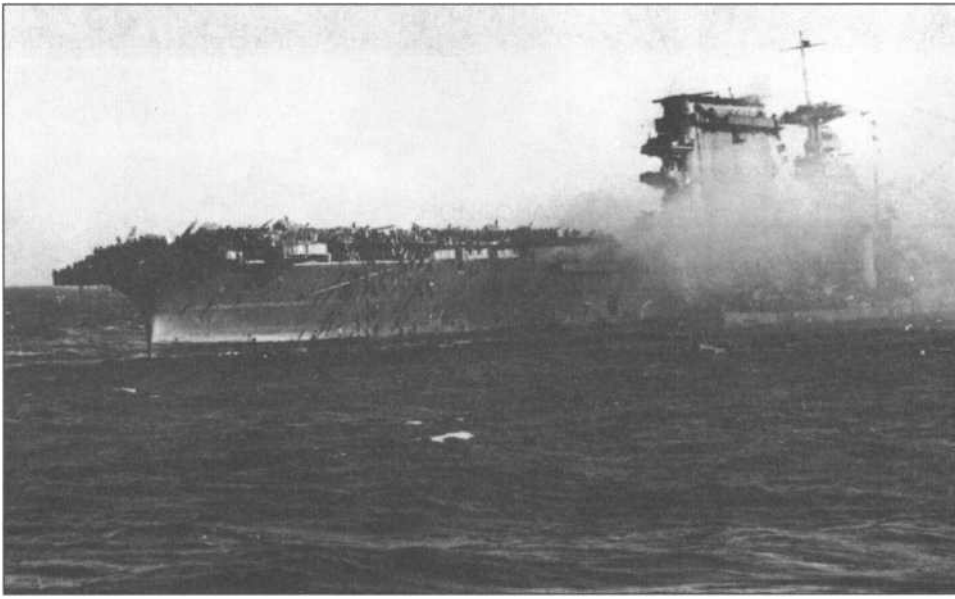

SUS Echipajul portavionului *USS Lexington* abandonează nava în timp ce un distrugător face manevre în lateral, în timpul bătăliei din Marea Coralilor, 8 mai 1942. Scurgerile de combustibil au condus la declanşarea unui incendiu incontrolabil şi la explozii. După abandon, distrugătoarele americane au scufundat nava definitiv. Doar 21 6 din totalul de 2 95 I de meruri ai echipajului au pierit. (Manna SUA/MARS, Lines)

britanici. Prioritar a fost războiul împotriva Germaniei. Războiul din Pacific a fost lăsat în seama Marelui Stat-Major american, iar personajul cheie a fost nou numitul comandant suprem al Marinei SUA, amiralul Ernest King, care, în ciuda atenţiei acordată Germaniei, era nerăbdător să refacă strategia pentru Pacific. Amiralul Nimitz, cu cartierul general la Pearl Harbor, avea doar trei portavioane, dar era decis să pornească lupta cu japonezii cât mai rapid. Generalul MacArthur a devenit comandant suprem al zonei Pacificului de sud-vest. Cartierul său general era la Melbourne, în Australia, şi comanda forţele aliate, care includeau toate trupele australiene, precum şi un număr relativ redus de vase, trupe şi avioane americane.

Nimitz s-a mişcat rapid şi, în timpul lunilor februarie şi martie, avioanele de pe portavioanele lui au executat raiduri asupra bazelor nipone din insulele Gilbert şi Marshall, precum şi asupra vaselor de transport japoneze de lângă Noua Guinee. Pe 18 aprilie, 16 bombardiere B-25 de pe USS *Hornet*, sub comanda colonelului James Doolittle, au atacat Japonia. Raidul a produs puţine pagube, dar amiralul Yamamoto avea acum câştig de cauză cu propunerea sa de a ataca Midway cât mai rapid.

Între timp, o forţă de invazie japoneză a pornit din Rabaul pentru a cuceri Port Moresby, pe coasta de sud a Noii Guinee. Prevenite de serviciile secrete, forţele navale aliate, printre care şi portavioanele *Lexington* şi *Yorktown*, s-au grăbit să-i intercepteze pe niponi în Marea Coralilor. Pe 7 şi 8 mai, în prima bătălie navală în care se confruntau nave care nu se vedeau între ele, avioanele americane au scufundat micul portavion *Shoho* şi au avariat marele portavion *Shōkaku*. Americanii au pierdut *Lexington*, iar *Yorktown* a fost avariat.

Chiar dacă japonezii au repurtat o victorie tactică la limită, au renunţat la invadarea pe mare a Port Moresby, în aşteptarea rezultatelor atacului asupra Midway, de la începutul lunii iunie. La fel de important, pentru Yamamoto pierderile japonezilor au însemnat şi un număr mai mic de soldaţi pentru bătălia de la Midway. Lipsa unui portavion era critică

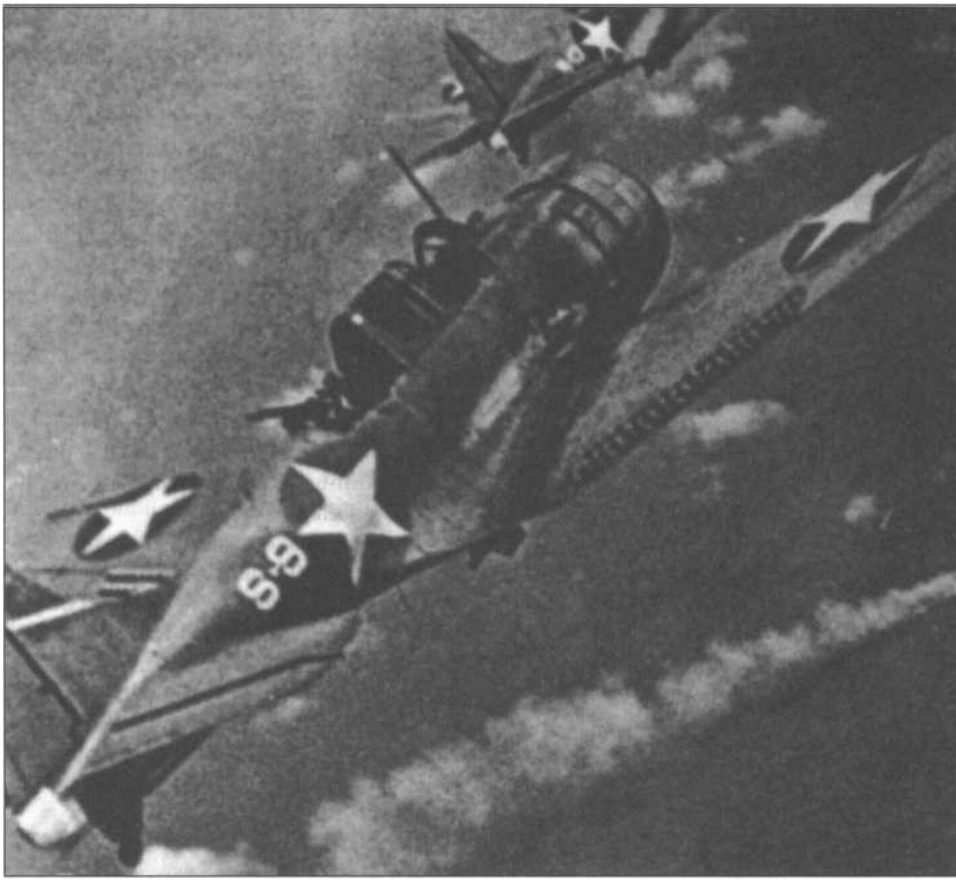

pentru rezultatul final. Bătălia din Marea Coralilor le-a oferit Aliaţilor un moment de respiro, în care să-şi adune forţele în Noua Guinee. A fost finalul unei serii de succese consecutive ale japonezilor.

Bătălia de la Midway a fost crucială în Războiul Pacificului. Când spărgătorii de coduri americani au descoperit că toate cele patru crucişătoare ale amiralului Nagumo aveau de gând să atace Midway, Nimitz şi-a desfăşurat forţele destul de reduse. *Yorktown* s-a întors la Pearl Harbor, unde a fost reparat urgent, şi s-a alăturat portavioanelor *Enterprise* şi *Hornet*, sub comanda prudentă şi cerebrală a contraamiralului Raymond Spruance. Fiindcă nu se aşteptau să întâlnească portavioanele americane, pe 4 iunie, japonezii au fost

prinşi pe picior greşit. Pe 7 iunie, la finalul luptelor, japonezii pierduseră toate cele patru portavioane, în vreme ce *Yorktown* a fost şi el avariat şi.

Bombardiere americane în picaj atacă portavioanele japoneze în timpul bătăliei de la Midway, 4 iunie 1942. Torpiloarele americane au fost inutile, 35 din 41 fiind neutralizate încă de la început. Acest lucru a făcut ca flota japoneză să fie atacată de bombardierele de atac, care au transformat rapid trei portavioane în epave incandescente. (US National Archives)

ulterior, scufundat de un submarin japonez. Era prima înfrângere importantă a japonezilor, fapt care a schimbat balanţa conflictului naval din Pacific.

Japonia şi-a amânat planurile de anexare a Noii Caledonii, Fiji şi Samoa; cucerirea Port Moresby devenise mult mai stringentă. Prin pierderea portavioanelor, un atac realizat cu amfibii nu mai era posibil. Pe 7 iunie, general-locotenentul Hyakutake Harukichi a primit ordin să planifice o debarcare terestră peste ameninţătorul lanţ muntos Owen Stanley spre Port Moresby. Strategic, cursul războiului începuse să se schimbe, dar japonezii aveau încă resurse pentru a organiza o ofensivă puternică.

Guadalcanal şi Noua Guinee

Succesul Marinei americane la Midway le-a dat speranţe celor din Marele Stat-Major de la Washington, iar pe 2 iulie 1942 a fost ordonată o ofensivă în zona Noua Guinee – Insulele Solomon, pentru a recuceri Rabaul. Din cauza invidiilor dintre marina şi armata SUA, ofensiva urma să fie împărţită. În iunie, americanii au primit informaţii conform cărora japonezii construiau o pistă de aterizare în Guadalcanal, în sudul Insulelor Solomon. Forţele navale ale SUA, conduse de viceamiralul Robert Ghormley, au primit ordin să anexeze câteva insule din sudul

Puşcașii marini americani în marş spre Matanikau, la vest de aerodromul Henderson, în Guadalcanal. Bătălia de la Matanikau a început spre finalul lunii septembrie, iar

poziţiile nu au fost securizate decât spre finalul lunii octombrie 1942, în urma unui contraatac japonez feroce. (AKG Berlin)

Insulelor Solomon, inclusiv Guadalcanal, misiune pentru care i s-a alocat Divizia 1 puşcași marini. Odată ce trupele debarcau în Guadalcanal, generalul MacArthur plănuia să ocupe zona Buna din nordul coastelor Papuei, unde ar fi putut amenaja pistele de aterizare, care să susţină înaintarea spre Rabaul.

Din păcate, japonezii au făcut prima mutare. Trupele lor de avangardă au debarcat la Buna în noaptea de 21 iulie, fiind întâmpinate de o rezistenţă slabă. Detaşamentului japonez i s-a ordonat să atace Port Moresby prin munţi. MacArthur a început, într-un târziu, să trimită întăriri în Noua Guinee.

Niponii au fost descumpăniţi de sosirea puşcașilor marini americani în Guadalcanal, pe 7 august. Nedorind să fie înlăturaţi de pe noile piste de aterizare, japonezii au atacat americanii cu avioanele din baza de la Rabaul. Drept urmare, viceamiralul Jack Fletcher şi-a retras cele trei portavioane, lăsând celelalte forţe descoperite în faţa atacului navelor japoneze. În noaptea de 8 spre 9 august, în bătălia din Insula Savo, crucişătoarele nipone au scufundat crucişătorul australian *Canberra* şi trei crucişătoare americane. După această victorie, japonezii au debarcat 1.000 de soldaţi în Guadalcanal, dar, pe 21 august, mulţi au pierit într-un atac asupra perimetrului aerodromului Henderson. Din momentul în care au preluat controlul pistei de aterizare, americanii controlau şi mările înconjurătoare pe timp de zi; pe timpul nopţii, japonezii dominau, aducând întăriri, în încercarea de a cuceri pista atât de vitală.

În Papua, forţele australiene din subordinea lui MacArthur erau angajate în înfruntări similare. Ofensiva niponă a început pe 26 august prin două atacuri simultane – unul pe Pista Kokoda, care străbătea Munţii Owen Stanley, celălalt o debarcare a puşcaşilor marini niponi în Golful Milne, în extremitatea sud-estică a Noii Guinee. Temându-se pentru propria poziţie, MacArthur a încercat să dea vina pe slabele calităţi de luptători ale australienilor. Până pe 6 septembrie însă, două brigăzi australiene au învins japonezii în Golful Milne, forţându-i să evacueze zona. Pe Pista Kokoda, totuşi, trupele australiene s-au retras în grabă. În cele din urmă, japonezii au eşuat; drumul era mult mai dificil decât crezuseră şi nu aveau suficiente provizii şi muniţie. Mai important este că această campanie din Guadalcanal a obligat Comandamentul japonez de la Rabaul să risipească resursele în toată zona, ba chiar să ordone o întrerupere a ofensivei asupra Munţilor Owen Stanley.

Conflictul din Guadalcanal s-a transformat într-o luptă de uzură. În septembrie şi octombrie japonezii au făcut eforturi repetate pentru a recâştiga aerodromul Henderson. În Bătălia de la Bloody Ridge (Coasta însângerată), 2000 de japonezi au atacat în valuri, iar unii au ajuns la 900 m de aerodrom. Dacă l-ar fi cucerit, ar fi câştigat

Soldaţi australieni din Batalionul 39, pe Pista Kokoda, în august 1942. În ciuda rezervelor modeste, australienii au realizat o retragere eroică în Munţii Owen Stanley, câştigând timp pentru sosirea întăririlor şi epuizându-le japonezilor proviziile. (Australian War Memorial) campania. Locotenent-colonelul Merrit A. Edson, comandant al forţelor ce apărau creasta, a fost recompensat cu Medalia de Onoare a Congresului. Apărătorii au fost sprijiniţi de flotila aeriană a puşcașilor marini, poreclită „Cactus Air Force”, care opera de pe aerodrom, dar, în octombrie, navele japoneze au bombardat aerodromul, scoţând flotila temporar din uz. Pe măsură ce soseau întăririle, puşcașii marini şi-au lărgit perimetrul, întâlnind o rezistenţă fermă a japonezilor, mai ales pe colinele din jur şi în văile junglei.

Bătăliile navale au continuat în jurul Guadalcanalului, iar Fletcher a fost eliberat din funcţia de comandă. Un portavion american a fost scufundat, iar altul avariat. Pe 18 octombrie, viceamiralul William Halsey l-a eliberat pe Ghormley de la comanda campaniei. În bătălia de la Santa

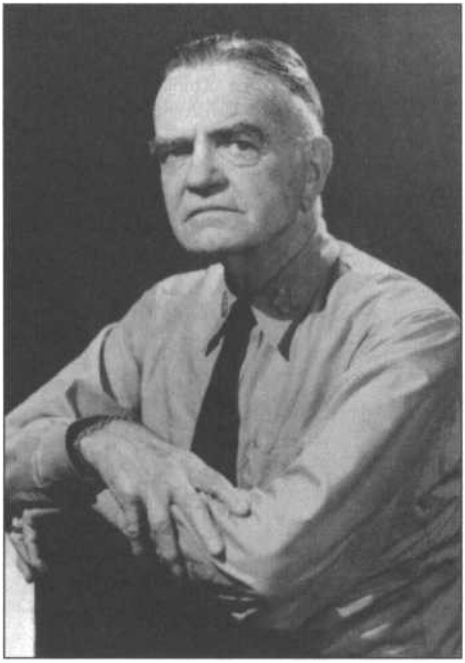

Amiralul William (Bull) Halsey a preluat comanda campaniei din Guadalcanal în octombrie 1942 şi a rămas la conducerea campaniei din Insulele Solomon până în martie 1944. El şi amiralul Spruance au alternat la conducerea principalului corp militar al flotei din Pacific, cunoscut sub numele de Flota a 3-a când se afla sub comanda lui Halsey şi de Flota a 5-a când era sub comanda lui Spruance. (US National Archives)

Cruz, portavionul *Hornet* a fost scufundat, iar *Enterprise* a fost avariat. Bătălia navală din Guadalcanal a început pe 12 noiembrie şi a durat trei zile; în primele 24 de minute, americanii au pierdut şase nave, iar japonezii trei, inclusiv o navă de război. În cele din urmă, balanţa a început să se încline în favoarea americanilor.

În Noua Guinee, Divizia a 7-a australiană a avansat pe Pista Kokoda spre coasta de nord, unde a făcut joncţiunea cu Divizia a 32-aamerican a. Extenuaţi, bolnavi şi lipsiţi de sprijin, americanii şi australienii a avut de înfruntat o apărare japoneză bine construită, în junglă şi în mlaştini. MacArthur a cerut, fără prea multe argumente, o

victorie rapidă, spunându-i comandantului puşcaşilor marini americani, general-locotenentul Robert Eichelberger, „să cucerească Buna sau să îşi dea viaţa încercând”. Între timp, japonezii au înregistrat 13.000 de morţi la Sanananda, pe 22 ianuarie 1943, şi au fost alungaţi de pe uscat. Australienii au pierdut peste 2000 de oameni, iar americanii mai mult de 600. În jur de 20.000 de soldaţi americani şi australieni s-au îmbolnăvit de malarie.

Japonezii au suferit pierderi similare în Guadalcanal, dar, luând una dintre deciziile cruciale ale Războiului din Pacific, Comandamentul japonez a decis să se treacă la defensivă şi a ordonat evacuarea. Aceasta a avut loc în februarie. Pe timpul campaniei, japonezii au avut circa 24.000 de morţi, în timp ce americanii doar 1 600. Japonezii şi-au pierdut unii dintre cei mai buni piloţi, iar forţele aeronavale nu au mai putut recupera niciodată aceste pierderi.

Campaniile din Noua Guinee şi Guadalcanal au fost purtate în jungle tropicale dese şi mlaştini fetide. Aprovizionarea era dificilă, iar în Noua Guinee Aliaţii se bazau pe hamalii băştinași şi pe proviziile paraşutate. Bolile tropicale erau la fel de mortale precum gloanţele inamice.

Japonezii au lansat o ultimă ofensivă, asupra Wau, în Noua Guinee, dar aceasta a fost dejucată când o brigadă australiană a fost lansată în acea zonă. În încercarea de a construi apărarea, japonezii au format Armata a 18-a şi au planificat să întărească apărarea

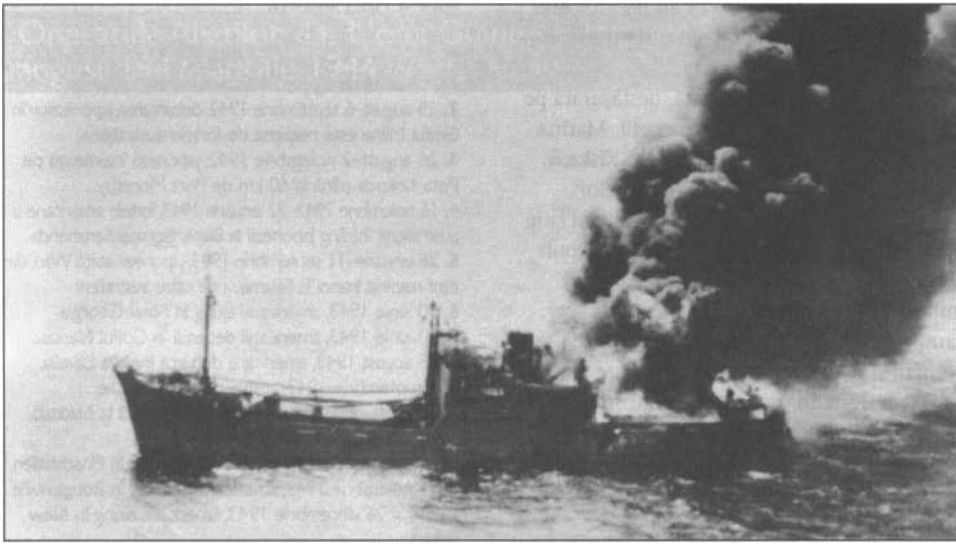

Vas japonez atacat de avioane americane şi australiene în timpul luptelor din Marea Bismark, din 2 – 4 martie 1943. Japonezii au pierdut opt transportoare şi patru distrugătoare; din cei 7.000 de soldaţi transportaţi, aproape jumătate au pierit. (Australian War Memorial)

din Noua Guinee. Informat de serviciile secrete şi de avioanele de recunoaştere despre aceasta, comandantul forţelor aliate din zona Pacificului de sud-vest, foarte capabilul general-locotenent George Kenney, a ordonat interceptarea convoiului în Marea Bismark.

Spărgătorii de coduri Aliaţi au avut, de asemenea, informaţia că amiralul Yamamoto avea să viziteze Bougainville, în nordul Insulelor Solomon. Avioanele de vânătoare americane P-38 Lightning de pe aerodromul Henderson au fost direcţionate spre această destinaţie, iar pe 13 aprilie 1943 i-au doborât avionul. A fost o lovitură în plus dată japonezilor, care se aflau oricum în defensivă în Pacificul de sud-vest. Yamamoto a fost succedat de amiralul Koga Mineichi în funcţia de comandant suprem al Flotei unite.

Campania din Insulele Aleutine în noaptea de 6 iunie 1942, japonezii au debarcat 1 200 de soldaţi pe insula Attu, la capătul vestic al Insulelor Aleutine – un lanţ de

insule aflat la 1.000 de mile marine de Alaska, în partea nordică a Oceanului Pacific. A doua zi, o unitate mică a cucerit Kiska, o altă insulă vestică. Insulele erau lipsite de apărare şi slab populate. Operaţiile japoneze vizau parţial ca insulele să nu fie folosite de americani ca baze de atac al nordului Japoniei şi erau în principal o diversiune pentru operaţia din Midway. Ocupaţia japoneză reprezenta o ameninţare slabă, doar că, fiind teritorii americane, recuperarea lor stârnea mare agitaţie.

Ca răspuns, Armata a II-a aviaţie americană a iniţiat o campanie de bombardamente, în timp ce navele de război încercau să îi împiedice pe japonezi să primească provizii. Erau operaţii dificile pentru că, de cele mai multe ori, insulele erau învăluite de ceaţă sau ploaie. În martie 1943, într-una dintre puţinele acţiuni din largul mării ale flotei din Războiul din Pacific, crucişătoarele americane şi japoneze s-au bombardat reciproc, americanii abia scăpând cu viaţă. Dar flota japoneză a făcut cale întoarsă, iar amiralul a fost demis.

Pe 11 mai 1943, Divizia a 7-a infanterie americană a debarcat la Attu, unde a înfruntat o opoziţie feroce, care a culminat cu un atac la baionetă, sinucigaş, al japonezilor, pe 29 mai. SUA au pierdut 600 de soldaţi; numai 28 de japonezi au fost capturaţi, dar 2 351 au fost ucişi.

Într-o operaţie îndrăzneaţă, desfăşurată pe 28 – 29 iulie 1943, sub protecţia ceţii, Marina japoneză a evacuat garnizoana din Kiska, numărând peste 5.000 de soldaţi. Celor 34.000 de soldaţi americani şi canadieni care debarcaseră acolo pe 15 august le-au trebuit câteva zile să descopere că nu mai aveau împotriva cui lupta. Pentru japonezi, campania a însemnat pierderi enorme de oameni şi materiale în situaţia în care se aflau sub o presiune în creştere în sudul şi sud-vestul Pacificului.

Înaintarea spre Rabaul în ianuarie 1943, Roosevelt şi Churchill s-au întâlnit cu consilierii lor militari în Maroc, la Casablanca, pentru a stabili strategia pentru campaniile din anul următor. Deşi liderii au pus tot în plan secund

Războiul Pacificului (după cele din Atlantic, URSS, Mediterană şi Marea Britanie), directiva din 2 iulie 1942, de a cuceri Rabaul, a rămas în vigoare. Din nou, sarcinile au fost împărţite. Soldaţii detaşaţi în Pacificului de Sud, conduşi de amiralul Halsey, aveau să înainteze din Guadalcanal spre Rabaul, cu obiectivul intermediar Bougainville, în nordul Insulelor Solomon, între timp, trupele lui MacArthur aveau să preia Peninsula Huon din Noua Guinee şi partea vestică a New Britain. Planurile sunt cunoscute sub numele de Operaţia Cartwheel.

De partea cealaltă, se afla general-locotenentul Imamura Hitoshi, la comanda Armatei a 8-a, cu cartierul general la Rabaul. Armata a 17-a a general-locotenentului Hyakutake apăra Insulele Solomon şi New Britain cu trei divizii, în timp ce general-locotenentul Adachi Hatazo conducea Armata a 18-a, tot cu trei divizii, în Noua Guinee. Japonezii dispuneau de 80.000 – 90.000 de soldaţi, cărora aveau să li se alăture încă 60.000 în circa trei săptămâni. Japonezii aveau în jur de 320 de avioane combatante, alte 270 putând fi disponibile în următoarele 48 de ore.

HARTA DIN DREAPTA Operaţiile pe uscat

I. 7 august 1942, americanii debarcă în Guadalcanal; japonezii se retrag pe 7 februarie 1943.

2.25 august-6 septembrie 1942, debarcarea japonezilor! Golful Milne este respinsă de forţele australiene.

3.26 august-2 noiembrie 1942, japonezii înaintează pe Pista Kokoda până la 60 km de Port Moresby.

4.16 noiembrie 1942 – 22 ianuarie 1943, forţele americane şi australiene înfrâng japonezii la Buna, Gona şi Sanananda.

5.28 ianuarie-l 1 septembrie 1943, japonezii atacă Wau, dar sunt respinşi înapoi la Salamaua de către australieni.

6.30 iunie 1943, americanii ajung în New Georgia.

7.30 iunie 1943, americanii debarcă în Golful Nassau.

8.15 august 1943, americanii debarcă în Vella

Lavella.

9.4 septembrie 1943, australienii ajung la Lae.

10.5 septembrie 1943, australienii debarcă la Nadzab, ulterior avansând până în Valea Markham.

II. 22 septembrie 1943, australienii ajung în Finschhafen.

12. I noiembrie 1943, americanii debarcă în Bougainville.

13.15 şi 26 decembrie 1943, americanii ajung în New Britain.

14.15 februarie 1944, neozeelandezii ajung în Insula Green.

15.2 ianuarie 1944, americanii debarcă la Saidor.

16.29 februarie 1944, americanii ajung în Los Negros.

17.20 martie 1944, americanii debarcă la Emirau.

18.22 aprilie 1944, americanii debarcă în Hollandia şi Altape.

19.24 aprilie 1944, australienii intră în Madang.

Bătăliile navale

A Insula Savo, 9 august 1942

Capul Esperance, I I octombrie 1942 Guadalcanal, 12 – 15 noiembrie 1942 Tassafronga, 30 noiembrie 1942

B Estul Insulelor Solomon, 24 august 1942 C Insula Santa Cruz, 26 octombrie 1942 D Marea Bismarck, 2 – 4 martie 1943 E Golful Kula, 5 – 6 iulie 1943

F Kolombangara, 12 – 13 iulie 1943

G Golful Vella, 6 – 7 august 193 H Vella Lavella, 6 – 7 octombrie 1943 I Golful împărăteasa Augusta, 2 noiembrie 1943

Operaţia Cartwheel a început pe 30 iunie 1943, când trupele lui Halsey au debarcat în New Georgia şi Rendova. Debarcarea din New Georgia a celor trei divizii conduse de general-maiorul Oswald Griswold s-a transformat într-o bătălie chinuitoare. Între timp, japonezii au primit întăriri de la Rabaul, escortate de nave de război care s-au intersectat cu cele ale SUA. Superiori în lupta pe timp de

noapte, japonezii au scufundat sau avariat mai multe vase americane şi australiene. Dar, într-una dintre lupte, trei nave de transport japoneze

Operațiile Aliaților din Noua Guinee și Insulele Solomon, august 1942–aprilie 1944

au fost scufundate, pierzând probabil 1.500 de soldaţi. Până la mijlocul lunii septembrie, când japonezii s-au retras din New Georgia, au pierdut mai mult de 2000 de soldaţi. Pierderile americane treceau de 1.000. Americanii au trecut apoi în Vella Lavella şi, până în octombrie trupele americane şi neozeelandeze au debarcat în mai multe insule din apropierea Insulei Bougainville.

Pe 1 noiembrie, Divizia a 3-a puşcaşi marini americană a debarcat în Golful împărăteasa Augusta, pe coasta de vest a Bougainville, reuşind să treacă de o mare de trupe japoneze din sudul insulei. A doua zi de dimineaţă, Grupul de intervenţie al Marinei SUA a distrus un crucişător şi un distrugător din Flota a 8-a japoneză. Sub conducerea viceamiralului Kurita Takeo, o puternică forţă de intervenţie japoneză a apărut la Rabaul, iar Halsey şi-a asumat un mare risc şi a trimis cele două portavioane care formau grupul său operativ în raza de

Trupele de uscat ale lui MacArthur se aflau sub comanda generalului australian Sirâhomas Blamey (dreapta), dar majoritatea operaţiilor americane au fost controlate de comandantul Armatei a 6-a, general-locotenentul Walter Krueger (stânga). Dur şi foarte experimentat, Blamey a comandat trupele din Noua Guinee, formate mai ales din unităţi australiene. (Australian War Memorial) acţiune a aviaţiei nipone. Sprijinite de Armata a 5-a aviaţie a lui Kenney, avioanele Marinei americane au produs atâtea pagube japonezilor încât Kurita s-a retras la Truk. Atacurile aeriene aliate care au urmat i-au obligat pe japonezi să îşi retragă unităţile navale şi aeriene din Rabaul. În martie 1944, trupele americane au rezistat unei contraofensive generale a japonezilor, lansată în Bougainville. În consecinţă, s-a instaurat un armistiţiu virtual până în momentul în care australienii au preluat conducerea de la americani, către sfârşitul anului.

Luptele din Noua Guinee au fost marcate de mai puţine înfruntări navale şi mai multe operaţii pe uscat

decât în Insulele Solomon, între martie şi august 1943, Divizia a 3-a australiană a străbătut dealurile şi jungla din Wau spre Salamaua. Armata a 4-a japoneză aviaţie a adus în grabă noi avioane în Noua Guinee, dar Armata a 5-a aviaţie, comandată de Kenney, avertizată şi de interceptările spărgătorilor de coduri, a prins momentul în care avioanele japoneze se aflau la sol, la Wewak, şi a provocat distrugeri devastatoare.

Pe 4 septembrie, Divizia a 9-a australiană a reuşit o debarcare cu amfibii lângă Lae, iar în următoarele zile, Divizia a 7-a australiană a ajuns pe calea aerului la pista de aterizare de

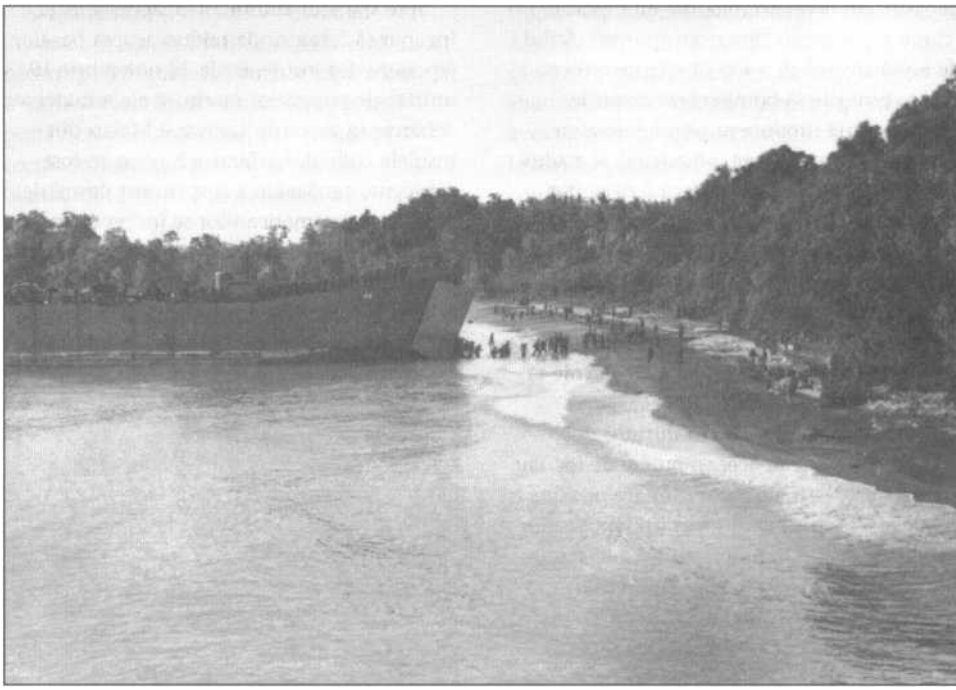

la Nadzab, securizată de trupele americane de paraşutiști. Salamaua a căzut pe 11 septembrie, iar Lae pe 15. După ce au aterizat la Finschhafen, australienii au continuat înaintarea pe coasta insulei Noua Guinee. Pe uscat, Divizia a 7-a a curăţat văile Markham şi Ramu, unde piste de avioane au fost construite pentru Armata a 5-a aviaţie, şi au continuat prin munţi către Madang. Ca şi în celelalte campanii, climatul, terenul şi vegetaţia au însemnat provocări suplimentare.

Trupele americare au început debarcarea pe coasta de sud a New Britain pe 15 decembrie. Pe 26 decembrie, Divizia 1 puşcași marini a debarcat la Cape Gloucester, unde au stabilit un perimetru, după lupte grele. Pe 2 ianuarie 1944, Divizia a 32-a americană a debarcat la Saidor, pe Insula Noua Guinee. Diviziile 20 şi 51 japoneze au scăpat, dar au fost clar înfrânte. Între martie 1943 şi aprilie 1944, australienii, conduşi de Blamey, au aruncat în luptă cinci divizii de infanterie, având pierderi de 1 200 de soldaţi. Pierderile japonezilor au fost de aproximativ

35.000 de morţi.

Soldaţi ai Diviziei a 9-a australiană debarcă la Finschhafen! Peninsula Huon, pe 22 septembrie 1943. Japonezii au contraatacat în forţă, iar australienii nu au reuşit să cucerească principalul bastion japonez de la Sattelberg decât pe 25 noiembrie. (Australian War Memorial)

Finalizarea Operaţiei Cartwheel a demonstrat că americanii şi australienii învăţaseră mult despre războiul din junglă. În Malaysia, Birmania, Filipine şi Noua Guinee, japonezii îi prinseseră pe picior greşit. Cu echipament uşor şi obişnuiţi cu un trai simplu, infanteriştii japonezi traversau cu uşurinţă jungla, trecând pe lângă punctele staţionare ale Aliaţilor. În apărare, japonezii construiseră puncte defensive bine camuflate şi luptau cu dârzenie şi pricepere. Comandanţii lor erau probabil lipsiţi de imaginaţie în realizarea planurilor de luptă şi în aprecierea eficienţei puterii de foc concentrate. Cum americanii începuseră să domine pe mare, japonezii (pentru care o capitulare nu reprezenta o opţiune valabilă) nu aveau altă soluţie decât să lupte până la ultimul om.

Americanii au învăţat ce înseamnă luptele din junglă în acţiune şi, la început, au părut depăşiţi. Au învăţat rapid, dar au luptat în felul lor. Un istoric american spunea: „Stilul de luptă al yankeilor era să aştepte artileria şi să lase tunurile să bombardeze poziţiile inamice până produceau pagube maxime. Asta a salvat multe vieţi americane şi a adus rezultate mai bune, chiar dacă a necesitat ceva mai mult timp”. Americanii au adus în sprijinul acţiunilor pe uscat tot arsenalul necesar aerian şi naval. Toate acestea au fost sprijinite şi de un efort logistic enorm.

Deşi multe unităţi australiene luptaseră deja în Orientul Mijlociu, au avut nevoie să se adapteze luptelor din junglă, specializându-se mai ales în misiuni de patrulare. Nu aveau aceeaşi putere de foc sau aceeaşi capacitate de aprovizionare precum americanii, totuşi,

erau superiori japonezilor în această privinţă. Americanii şi australienii beneficiau de sprijin medical mult mai eficient decât al niponilor, mai ales în lupta cu bolile tropicale precum malaria.

Campaniile din insulă în insulă

Amiralul King a susţinut mereu utilizarea forţei navale americane pentru a ataca Japonia în centrul Pacificului, dar MacArthur susţinea că era nevoie de resurse pentru a-i permite să înainteze prin Noua Guinee până în Filipine. Dacă ambele propuneri ar fi fost sustenabile, atunci ar fi înclinat balanţa războiului rapid, numai că acest lucru nu a fost posibil decât în ultimele luni ale anului 1943. Atunci Marina SUA a început să beneficieze de forţa necesară pentru a realiza o campanie în centrul Pacificului. În momentul atacului de la Pearl Harbor, SUA avea doar trei portavioane în Pacific; spre finalul anului 1943, Nimitz avea 10 portavioane rapide, mari sau medii, şapte portavioane de escortă şi o duzină de nave de luptă. Acestea erau elementele-cheie ale Flotei a 5-a condusă de viceamiralul Spruance.

Pe 20 noiembrie 1942, Divizia a 2-a puşcași marini a debarcat în atolul Tarawa, foarte bine apărat, din Insulele Gilbert. Într-o luptă încrâncenată şi foarte sângeroasă, puşcașii mari i au pierdut 1.000 de soldaţi, iar japonezii întreaga garnizoană, respectiv 5.000 de soldaţi. (AKG Berlin)

Spre sfârşitul anului 1943, această forţă a început să întreprindă raiduri asupra bazelor japoneze din insule, iar la 20 noiembrie 1943 unităţi ale puşcașilor marini şi ale armatei au debarcat în atolurile Tarawa şi Makin din insulele Gilbert. La Tarawa luptele au fost crâncene, dar Makin a fost cucerit destul de uşor. Atenţia americanilor se îndrepta acum spre Insulele Marshall, asupra cărora grupuri de intervenţie din Marina SUA executau raiduri la finalul lui decembrie 1943 şi începutul lui ianuarie 1944. Pe 31 ianuarie, puşcașii marini şi trupele de uscat au debarcat în Insula Kwajalein. Eniwetok a fost cucerit pe 17

februarie, cu şase săptămâni înainte de termenul stabilit. Între timp, portavioanele americane, sub comanda contraamiralului Marc Mitscher, au bombardat puternic baza navală niponă de la Truk.

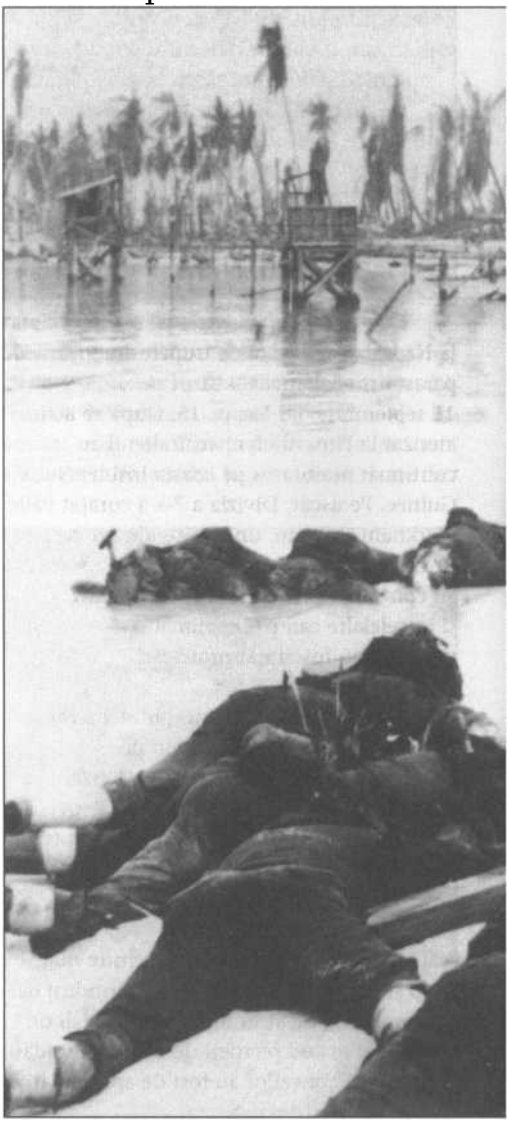

Cum Marina americană înainta mai rapid decât era de aşteptat în zona centrală a Pacificului, MacArthur se temea să nu rămână în urmă, iar pe 29 februarie 1944, trupele lui au cucerit Los Negros, din Insulele Amiralităţii,

într-un „raid” îndrăzneţ. Orice gând de a ataca Rabaul era de acum abandonat; enorma garnizoană japoneză avea să participe, în continuare, foarte puţin la conflict. În schimb, MacArthur a comandat o serie de debarcări pe coasta de nord a Insulei Noua Guinee, izolând astfel 40.000 de soldaţi japonezi în zona Wewak. Trupele lui au cucerit Altape şi Hollandia pe 23 aprilie, Wakde pe 17 mai, Biak pe 27 mai, Noemfoor pe 2 iulie şi Sansapor pe 30 iulie. În trei luni a înaintat peste 1 400 km. Fără portavioane proprii şi cu sprijin redus de pe frontul central al Pacificului, trupele lui MacArthur au construit piste pentru avioane la fiecare debarcare, pentru a putea transforma locul cucerit în bază pentru următorul atac.

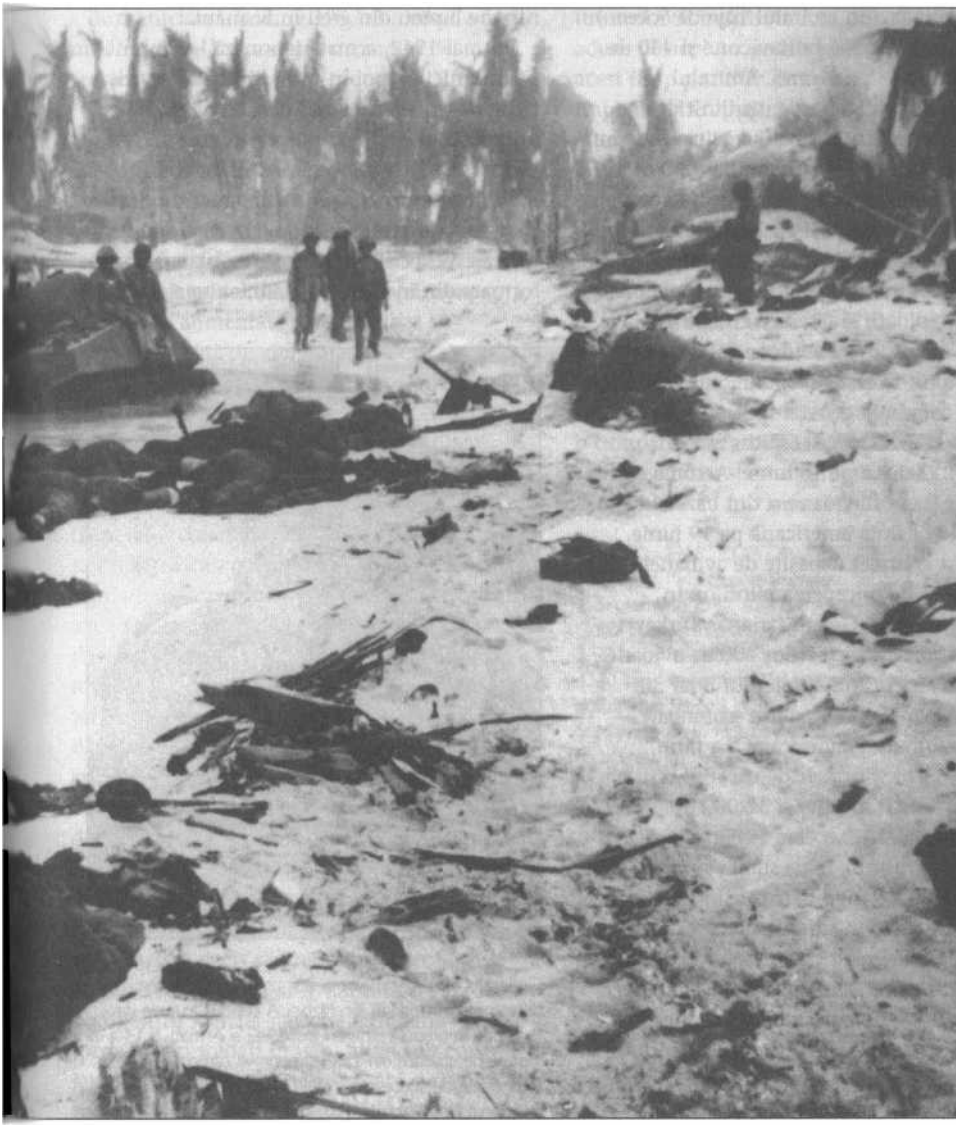

Pe măsură ce MacArthur înainta, Nimitz se concentra pe Insulele Mariane. Principalele erau Saipan, Guam şi Tinian, de pe ale căror aerodromuri se puteau organiza bombardamente asupra Japoniei. Înţelegând pericolul, comandantul suprem al Flotei unite nipone (acum amiralul Toyoda Soemu) a dat ordinul ca nouă portavioane şi 450 de avioane să atace americanii. Amiralul Spruance comanda

invazia, sprijinit de Grupul de intervenţie 38 al lui Mitscher, care avea în dotare 15 portavioane şi 1.000 de avioane. Trupele invadatoare aveau circa 130.000 de soldaţi (doar cu 22.500 mai puţini decât în Operaţia Overlord din Normandia, din 6 iunie – cu nouă zile mai devreme). Soldaţii erau aduşi cu 535 de nave.

Atacurile portavioanelor au început pe 11 iunie, prin trupele Corpului 5 amfibii, aflat sub comanda general-locotenentului Hooland (Howlin Mad) Smith, care a debarcat în Saipan pe 15 iunie. Aeronavele nipone de pe portavioane şi din bazele de pe uscat au lovit flota americană pe 19 iunie, dar au fost complet depăşite de avioanele americane şi de priceperea piloţilor. În bătălia denumită „Great Marianas Turkey Shoot”, japonezii au pierdut 400 de avioane, în timp ce americanii au pierdut doar 30. Trei portavioane nipone au fost scufundate – două de submarine americane. La ţărm, puşcașii marini şi trupele de uscat purtau o luptă crâncenă împotriva a 32.000 de apărători. Japonezii executau atacuri sinucigaşe, iar civilii se aruncau de pe stânci spre a-şi găsi sfârşitul… La 9 iulie, Saipan a fost securizat. Numărul de pierderi suferite de japonezi a fost de 30.000. Guam şi Tinian au fost şi ele cucerite de puşcașii marini şi trupele de uscat. Zdrobirea flotei de portavioane japoneze şi preluarea Marianelor – teritoriul deţinut de Japonia, sub mandat, după Primul Război Mondial – au fost o lovitură crâncenă dată înaltului Comandament nipon. Pe 18 iulie, Tojo a demisionat din funcţiile de prim-ministru şi ministru de război. A fost înlocuit în funcţia de premier de general-locotenentul Koiso Kuniaki.

Birmania

Deşi atenţia armatelor americană şi australiană, respectiv japoneză, a fost atrasă mai ales de Pacificul de centru şi de sud-vest în perioada 1943 – 1944, unităţile militare nipone luptau din greu în Birmania.

În mai 1942, armata japoneză i-a împins pe britanici înapoi în India şi câteva divizii chineze dincolo de graniţa

nordică. Armata britanică din India a început un chinuitor proces de instruire şi mărire a efectivelor. Majoritatea unităţilor veneau chiar din India şi aveau conducători britanici, dar trupele care au recucerit, în final, Birmania erau formate din indieni, birmani, chinezi, trupe

Generalul Sir William Slim a fost unul dintre cei mai destoinici comandanţi din război. A condus trupele din Birmania în timpul retragerii din 1942 şi Armata a 14-a în luptele de apărare din 1944, precum şi campania încununată de succes din 1944 – 1945 din Birmania. (National Army Museum)

de culoare din coloniile britanice din estul şi vestul Africii, englezi şi americani. La fel ca în sud-vestul Pacificului, jungla a fost locul de luptă, iar musonii au făcut deplasarea trupelor foarte dificilă.

Primele ofensive au început în zona de coastă Arakan, între octombrie 1942 şi mai 1943, însă japonezii au respins diviziile britanice prin înfrângeri şi mai demoralizatoare. Singurul succes pare să fi fost obţinut de o brigadă de trupe speciale – Chindit –, conduse de excentricul general de brigadă Orde Wingate, ajunşi în zona central-nordică a Birmaniei în februarie 1943.

Succesul a fost modest, dar a reprezentat un motiv de creştere a moralului.

În octombrie 1943, Comandamentul aliat al Asiei de Sud-Est avea cartierul general în Ceylon, sub conducerea amiralului Lord Louis Mountbatten. Sarcina lui era să exercite o mai mare presiune asupra japonezilor, făcându-i astfel să transfere aici forţele din teatrul de luptă al Pacificului, să păstreze ruta aeriană de alimentare spre China şi să deschidă o rută de alimentare terestră prin nordul Birmaniei. Generalul Sir William Slim, comandant al Armatei a 14-a, trebuia să întreprindă trei ofensive în Birmania; Corpul 15 (general-locotenent Philip Christison) avea să înainteze spre Arakan; Corpul 4 (general-locotenent Geoffrey Scoones) urma să pregătească un atac din Imphal în centrul Birmaniei; Comandamentul zonei de nord avea să se avânte în nordul Birmaniei şi să deschidă o rută spre China. Aceasta din urmă forţă, comandată de arţăgosul general-locotenent american Joseph Stilwell, includea şi două divizii chineze şi o brigadă de americani cunoscuţi ca Prădătorii lui Metili (Merrill's Marauders); înaintarea lor ar fi fost sprijinită de trupele Chindit, care, la momentul respectiv, aveau deja câteva brigăzi.

Comandantul armatei nipone din zona Birmaniei, general-locotenentul Kawabe Masakazu, a decis să preîntâmpine ofensiva atacând India. Dacă ar fi stabilit un cap de pod pentru Armata naţională indiană – formată din soldaţi indieni aflaţi sub control japonez –, ar fi putut chiar grăbi o revoltă a indienilor împotriva guvernării britanice.

Prima ofensivă japoneză a început ca o diversiune la Arakan, în februarie 1944, unde şi britanicii demaraseră atacul. În lupte grele duse în jurul „zonei administrative", două divizii indiene au ţinut piept atacului şi le-a oprit înaintarea.

Principala ofensivă japoneză a început în martie 1944, când Armata a 15-a, condusă de general-locotenentul Mutaguchi Renya, având în componenţă mai mult de trei divizii, a trecut în India, îndreptându-se spre

Imphal şi Kohima. Corpul 4 de armată britanic a fost încercuit în aceste locaţii. Dar cum japonezii fuseseră înfrânţi în Arakan, Slim a putut aduce de acolo o divizie pe calea aerului. În acest timp poziţiile de apărare din jurul Imphalului erau alimentate printr-un efort enorm de avioane de transport americane şi britanice. Corpul 33, condus de general-locotenentul Montaque Stopford, a fost trimis din India pentru a elibera Kohima. Fără prea multe provizii şi lipsiţi de armament greu, japonezii au suferit pierderi mari în tentativa de a pătrunde în India. Pe 31 mai, au început retragerea din Kohima, iar pe 18 iulie, Kawabe şi Mutaguchi au căzut de acord că nu mai erau posibile operaţii ofensive. A fost o campanie dezastruoasă: din 85.000 de soldaţi, au fost scoşi din luptă 53.000, dintre care 30.000 au fost omorâţi. Drumul era liber

LEGENDA HĂRŢILOR DIN PAGINILE 50 – 51

I. 7 august 1942, trupele americane debarcă la Guadalcanal.

2. Septembrie 1942, australienii îi învinge pe japonezi în Golful Milne şi înaintează pe Pista Kokoda.

3.30 i le 1943, trupele americane debarcă în New Georgia.

4.30 iunie-decembrie 1943, trupele americane şi australiene debarcă în Noua Guinee şi New Britain.

5. Mai-august 1943, trupele americane şi canadiene recuceresc Insulele Aleutine.

6.20 noiembrie 1943, forţele americane invadează Insulele Tarawa şi Makin.

7.31 ianuarie-17 februarie 1944, trupele americane debarcă în Insulele Kwajalein şi Eniwetok.

8.15 martie-22 iunie 1944, invazia japoneză din nord-estul Indiei este combătută.

9.22 aprilie-30 iulie 1944, trupele americane înaintează de-a lungul coastei Insulei Noua Guinee, din Hollandia către Sansapor.

10. Aprilie 1944, japonezii demarează ofensiva Ichigo în China.

II. 15 iunie 1944, trupele americane debarcă în Saipan.

12.21 iulie 1944, trupele americane debarcă în Guam.

13.15 septembrie, trupele americane debarcă în insulele Palau şi Morotai.

Contraofensiva aliată, august 1942–septembrie 1944
URSS
MONGOLIA
Manciuria
(Manchukuo)
Jehol
Mukden
Port Arthur
Beijing
CHINA
COREEA
Seul
Tsingtao
Nanking
Shanghai
Shikoku
Kyushu
TIBET
NEPAL
Delhi
Ganga
Yangtze
Chungking
10
Drumul Burmei
Kunming
Canton
Hong Kong
Formosa
(Taiwan)
Okinawa
8
INDIA
Calcutta
BIRMANIA
Hanoi
Haiphong
Hainan
Bombay
GOLFUL BENGAL
Rangoon
THAILANDA
Bangkok
INDOCHINA FRANCEZĂ
Saigon
Luzon
Manilla
FILIPINE
Madras
Colombo
Ceylon
Mindanao
Palau
13
Borneo de Nord
MALAYSIA
Singapore
Sarawak
Morotai
Ecuator
Sumatra
Borneo
Celebes
Batavia
INDIILE DE EST OLANDEZE
Java
Timor
OCEANUL INDIAN
Insulele Cocos
Darwin
COMANDAMENTUL ASIEI DE SUD-EST (MOUNTBATTEN)
ZONA PACIFICULUI DE S (MacARTHUR)
AUSTRALI
Perth
Limita expansiunii japoneze, 6 august 1942

Luptele 51

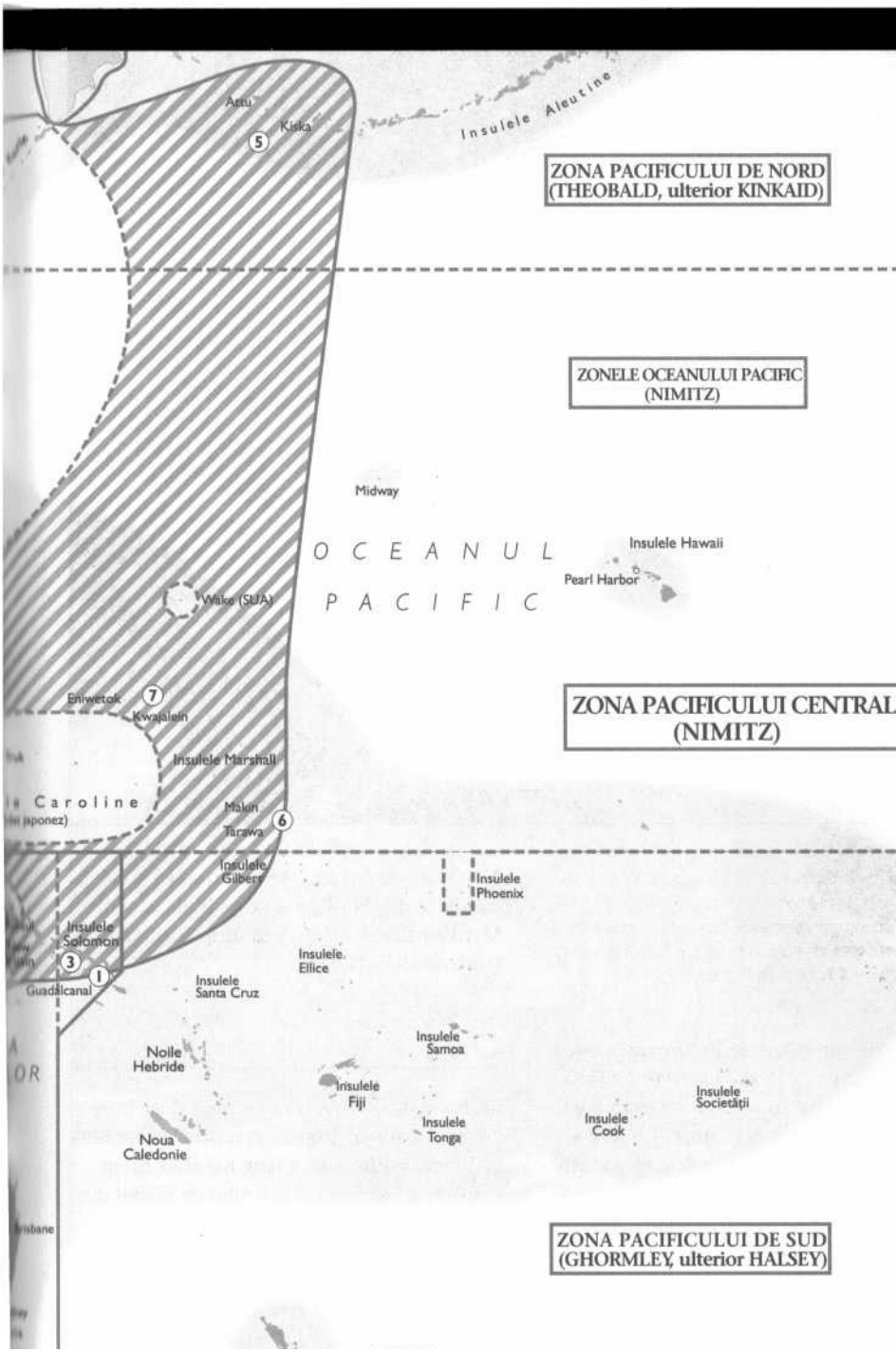
Attu
Kiska
5
Insulele Aleutine
ZONA PACIFICULUI DE NORD
(THEOBALD, ulterior KINKAID)
ZONELE OCEANULUI PACIFIC
(NIMITZ)
Midway
O C E A N U L
P A C I F I C
Insulele Hawaii
Pearl Harbor
Wake (SUA)
Eniwetok
7
Kwajalein
Insulele Marshall
ZONA PACIFICULUI CENTRAL
(NIMITZ)
Caroline
Makin
Tarawa
6
Insulele Gilbert
Insulele Phoenix
Insulele Solomon
3
1
Guadalcanal
Insulele Ellice
Insulele Santa Cruz
Insulele Samoa
Noile Hebride
Insulele Fiji
Insulele Societăți
Insulele Tonga
Insulele Cook
Noua Caledonie
ZONA PACIFICULUI DE SUD
(GHORMLEY, ulterior HALSEY)

Soldaţi britanici din Corpul 33 de armată în transportoare, înaintând spre drumul Imphal-Kohima, în iunie 1944.

Aceştia au eliberat garnizoana asediată la Kohima şi au deschis drumul spre Imphal. Corpul 4 a întâmpinat o defensivă puternică în lupta de la Imphal. (MARS) 17.000 de genişti au construit o şosea şi o conductă de petrol de la Ledo, India, spre Myitkyina. Şoseaua avea să fie gata abia în ianuarie 1945.

pentru ca Slim să avanseze în Birmania, chiar dacă ploile musonice făceau înaintarea dificilă.

Comandamentul zonei de nord avansase şi el, între timp, spre sud, iar trupele Chindit se infiltraseră de-a lungul liniilor de comunicaţii japoneze. În ciuda

problemelor de colaborare ale Aliaţilor, pe 17 mai, americanii au cucerit aerodromul din Myitkyina, de unde puteau trimite ajutoare în China. Japonezii deţinuseră controlul oraşului până pe 3 august. Câteva divizii chineze au trecut din provincia Yunnan în Birmania, dar aceste atacuri au reuşit să elibereze calea spre China abia către finalul anului. De-a lungul acestor operaţii, circa

China

Războiul din China nu s-a purtat doar între japonezi şi Aliaţi. Aceştia din urmă îl acceptaseră pe liderul naţionalist Ciang Kai-shek drept comandant suprem al teatrului de război din China, dar Partidul Comunist Chinez, condus de Mao Zedong, a controlat o bună parte din nord-vestul Chinei şi a condus cu succes operaţii de gherilă pe scară largă împotriva japonezilor. Despoţi războinici semiindependenţi, cu armatele lor, conduceau în câteva provincii; în mod normal, erau sub coordonarea guvernului naţionalist de la Chungking, dar, uneori, colaborau cu japonezii în operaţii împotriva comuniştilor. În 1938, Japonia stabilise un guvern-marionetă în China, la Nanking, sub conducerea lui Wang Ching-wei. Armata lui Wang avea circa 900.000 de soldaţi şi purta lupte împotriva comuniştilor, dar şi a despoţilor războinici.

Între 1941 şi 1942 japonezii au desfăşurat în China de nord şi centrală acţiuni nemiloase de pedepsire a comuniştilor, dar, din 1943, au fost tot mai afectaţi de misiunile de gherilă ale acestora. Atunci au trecut la o politică de conciliere, sperând că până la urmă guvernul-marionetă al lui Wang avea să preia controlul sau că avea să ajungă la o înţelegere cu naţionaliştii.

Ciang Kai-shek şi-a dat seama că Aliaţii urmau să câştige războiul şi a intenţionat să-şi păstreze trupele pentru un viitor război împotriva comuniştilor. Trebuia însă să lase impresia că luptă împotriva japonezilor pentru a putea menţine aprovizionarea cu armament şi echipament pe care i-o asigurau americanii. Stilwell credea că, primind echipament şi instrucţie potrivite, trupele chineze urmau

să fie eficiente. Influenţat de general-maiorul Claire Chennault, care comanda grupul american de voluntari numit „Tigrii zburători” (Flying Tigers), Ciang şi-a pus speranţele în aviaţie.

Acţiunile americane din nordul Birmaniei au fost dominate de dorinţa de a deschide un drum spre China. Aceasta le-ar fi permis să consolideze armatele naţionaliste ca o forţă viabilă, dar şi să folosească China ca bază pentru acţiuni aeriene împotriva navelor nipone din Marea Chinei de Sud sau chiar a Japoniei însăşi. Până când se putea deschide un drum pe uscat, naţionaliştii şi mica forţă

Generalissimul chinez Ciang Kai-shek, alături de soţie şi de general-locotenentul „Vinegar Joe” Stilwell, şeful său de stat-major la Maymo, Birmania, în aprilie 1942. Stilwell nu-l aprecia prea mult pe Ciang, pe care îl şi numea „Arahida” Stilwell a mai comandat şi trupele americane din Birmania. (US National Archives)

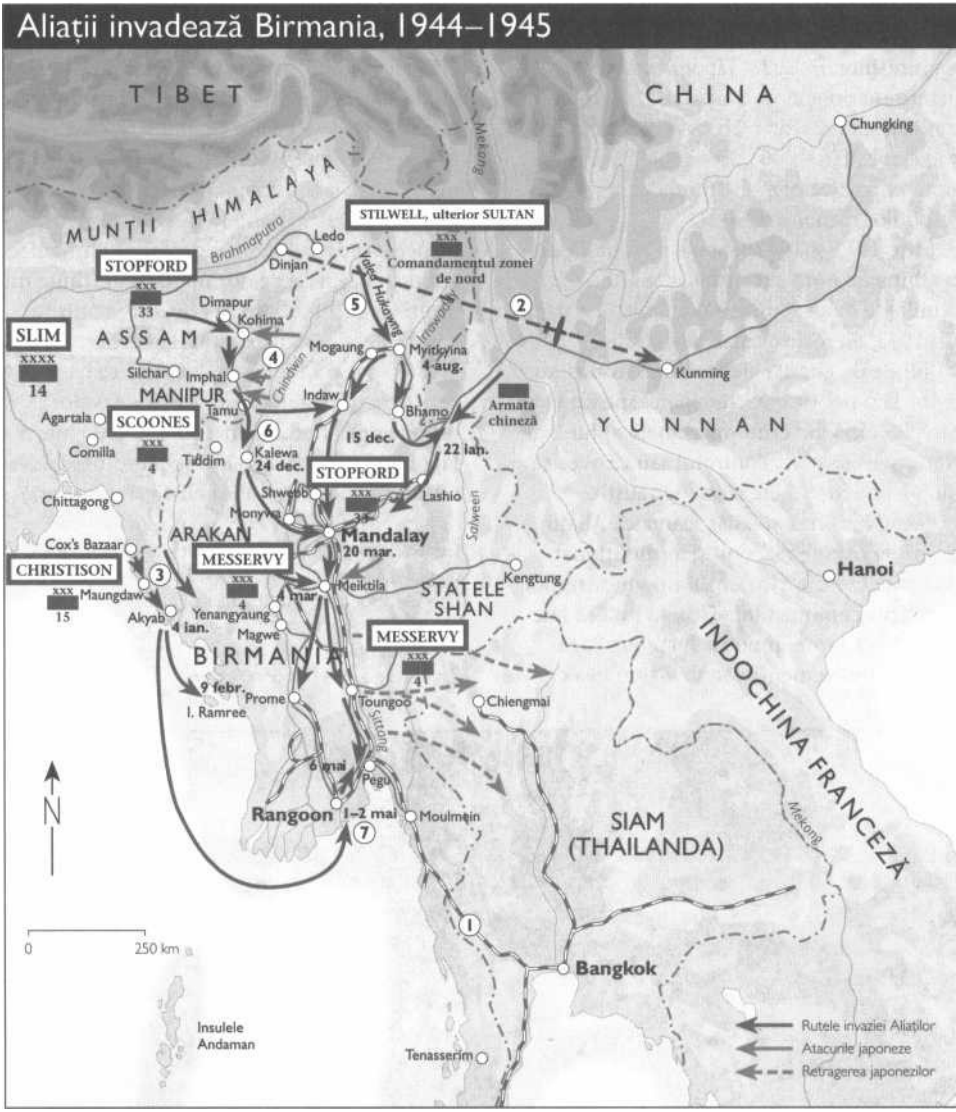

aeriană a lui Chennault (maximum 200 de avioane) trebuiau aprovizionate pe calea aerului. Avioanele americane de transport zburau de pe aerodromurile improvizate de la Assam, în nord-estul Indiei, şi trebuiau să parcurgă 800 km peste munţii cu o altitudine de 4.000 m, până la Kunming, în sudul Chinei. Zborul pe deasupra „cocoaşei", la altitudini mari, pe vreme musonică, plină de turbulenţe, era foarte periculos; între iulie 1942 şi sfârşitul

războiului, 600 de avioane şi 1.000 de piloţi sau membri ai echipajelor au fost pierduţi în timp ce transportau 650.000 t de provizii.

În aprilie 1944, japonezii au început o amplă ofensivă – ofensiva Ichig, la care au participat 620.000 de soldaţi – pentru a cuceri aerodromurile aliate din sudul Chinei. Armatele despoţilor războinici şi ale naţionaliştilor nu se puteau opune japonezilor, care, în decembrie, ameninţau Kunming şi Chungking. În această etapă, noul bombardier

HARTA DIN STÂNGA

1. Calea ferată Birmania-Thailanda, construită prin muncă silnică între iulie 1942 şi octombrie 1943 pentru aprovizionarea trupelor japoneze din India.

2. „Cocoaşa” – ruta pe care zburau avioanele americane pentru a duce provizii în China.

3. Februarie-martie 1944, Corpul 15 de armată britanic înaintează în Arakan; contraatacul japonezilor degenerează în bătălia pentru „zona administrativă” Britanicii reiau ostilităţile în decembrie 1944.

4.15 martie 1944, japonezii invadează nord-estul Indiei. Kohima este eliberată pe 18 aprilie, iar Imphal pe 22 iunie.

5. Martie 1944, Comandamentul zonei de nord înaintează din Ledo şi securizează aeroportul Myitkyina până pe 17 mai.

6. Decembrie 1944, Armata a 14-a invadează Birmania.

7. I mai 1945, trupele de paraşutiști aterizează la Rangoon şi a doua zi are loc o invazie de pe mare.

B-29 Superfortress, care a executat raidurile deasupra sudului Japoniei fără prea mare succes, a fost retras în India. Japonezii au amânat ofensiva, iar în ianuarie 1945, chinezii au organizat o contraofensivă care i-a forţat pe niponi să se retragă în Marea Chinei de Sud. În 1944, japonezii au fost obligaţi să transfere trupe în Pacific şi, în 1945, în Manciuria, pentru a face faţă ameninţării tot mai puternice din partea URSS. „Vinegar

Joe" Stilwell, agasat de minciunile lui Ciang Kai-shek, dar şi de corupţia din armata naţionalistă, a fost înlocuit de mai diplomatul general-locotenent Albert Wedemeyer. Războiul din China a făcut 1, 3 milioane de victime printre militarii chinezi, fără să se pună la socoteală milioanele de civili care au murit de foame, dar a oprit un milion de soldaţi niponi. Dar acesta a fost doar un eveniment secundar al unui război care a fost câştigat şi pierdut în Pacific.

Campania submarinelor

Campania submarinelor americane împotriva navelor comerciale japoneze a jucat un rol decisiv în sugrumarea economiei interne a Japoniei şi în eliminarea posibilităţilor de realimentare cu echipament şi materiale. Japonia se baza, în mare parte, pe flota ei comercială – a treia în lume, după Marea Britanie şi SUA. Navele ei comerciale transportau petrol, cauciuc, staniu, orez şi alte materii prime din sud-estul Asiei, dar şi soldaţi, alimente şi echipament pentru soldaţii niponi desfăşuraţi în sutele de insule, din Sumatra în Solomon şi Pacificul central. În decembrie 1941, SUA au trecut la o tactică de folosire a submarinelor pe scară largă. În jur de 50 de submarine, iniţial cu baza în Hawaii şi Fremantle (Australia), au atacat vasele comerciale japoneze, ceea ce a avut un efect imediat şi consistent.

În primii doi ani, acţiunile submarinelor au fost îngreunate de unele defecţiuni la torpile. Cu toate acestea, în 1943, viceamiralul Charles Lockwood a condus o campanie de succes împotriva navelor comerciale nipone şi a sprijinit flota americană de suprafaţă, prin scufundarea câtorva portavioane. Americanii au spart cifrul folosit de convoaiele comerciale, aşa că, de obicei, submarinele le aşteptau.

Submarinele americane erau utilizate cu mare folos. În schimb, submarinele japoneze lucrau, de regulă, în tandem cu flota de suprafaţă, fără să aibă vreo acţiune de amploare împotriva transporturilor comerciale aliate. Au

condus câteva raiduri pe coasta de vest a SUA, de-a lungul coastelor australiene sau chiar până în Madagascar, dar fără a produce mari pagube Aliaţilor. Cum poziţiile de luptă avansate ale japonezilor deveneau tot mai dificil de aprovizionat, japonezii foloseau submarinele pentru a transporta oameni şi provizii – o irosire inutilă a unei importante arme de luptă.

La începutul anului 1944, japonezii aveau o capacitate a flotei comerciale de 4, 1 milioane t, fără a include petrolierele; la sfârşitul anului, aceasta ajunsese la 2 milioane t. În septembrie 1944, 700.000 t din cantitatea totală de mărfuri era reprezentată de petrol; patru luni mai târziu, aceasta a fost redusă la 200.0.000 t, iar în 1945, se poate spune că Japonia nu a importat deloc petrol. Până la finalul anului 1944, războiul submarinelor aproape se încheiase. Navele japoneze au fost alungate din oceane, iar acum patrulau coasta Chinei şi apele din jurul Japoniei.

Pe durata războiului, submarinele americane au scufundat aproape 1 300 de nave comerciale japoneze, o navă de război, opt portavioane şi 11 crucişătoare. Americanii au pierdut 52 de submarine, dintr-un total de 288. În aceeaşi perioadă, japonezii au pierdut 128 din cele 200 de submarine, chiar dacă multe dintre acestea nu au fost angajate în lupte.

Importanţa submarinelor americane este uneori trecută cu vederea, dar, după război, fostul premier nipon, generalul Tojo, a recunoscut cele trei motive ale victoriei americanilor, şi anume posibilitatea acestora de a menţine pe mare grupuri operative navale puternice luni de-a rândul, ofensiva în salturi, care a putut trece de garnizoanele japoneze, şi distrugerea flotei japoneze de transport de către submarinele americane.

Planificarea campaniilor finale

La mi locul lunii octombrie 1944, Sfera de Coprosperitate a Marii Asii Orientale era încă în mare parte intactă. După aproape trei ani de război, Aliaţii făcuseră relativ puţine progrese, chiar dacă Japonia fusese

înfrântă în bătălii importante. În nordul Birmaniei, Aliaţii nu deschiseseră încă un drum spre China. Mai la sud, Indiile Orientale Olandeze, Filipine, Malaysia şi Indochina erau, în mare parte, în mâinile japonezilor. În Pacific, Insulele Mariane fuseseră repede adaptate astfel încât să poată permite aterizarea şi decolarea bombardierelor B-29 Superfortress pentru atacurile asupra Japoniei. Dar bombardierele americane nu mai ajunseseră la Tokyo din aprilie 1942.

Deşi o mare parte din imperiul japonez era încă intact, semnele erau de rău augur. Flota era decimată şi pierduse multe nave, avioane şi piloţi. În sud, japonezii păreau lipsiţi de forţa necesară pentru a-l opri pe MacArthur să înainteze. În Birmania, erau în retragere. Flota comercială suferea pierderi devastatoare din cauza submarinelor americane. Conducerea armatei ştia că şansele de victorie erau tot mai mici, dar asta nu însemna că se discuta despre capitulare, încă aveau speranţa că vor reuşi cumva să reziste atacatorilor şi, probabil, să poată negocia o pace. Numai că Aliaţii nici nu concepeau un asemenea posibil rezultat.

Destinul ultimului an al Războiului din Pacific a fost decis la conferinţele de la Québec şi Washington, la mijlocul lunii septembrie şi începutul lui octombrie 1944. Churchill, Roosevelt şi şefii lor de stat-major au decis, la Québec, că avea să fie lansată o ofensivă în Birmania a Comandamentului Asiei de Sud-Est, condus de Mountbatten; trupele sale urmau să invadeze Malaysia şi să cucerească Singapore. Americanii au acceptat oferta britanicilor de a-i sprijini cu o flotă importantă. Totuşi, americanii erau cei care aveau să conducă restul ofensivei, inclusiv campania de bombardamente strategice asupra Japoniei, precum şi debarcarea de la Mindanao, în sudul Filipinelor. În final, americanii urmau să invadeze Japonia, iar după finalul războiului din Europa, Uniunea Sovietică ar fi avut posibilitatea să invadeze Manciuria pentru a izola numeroasa armată niponă de acolo.

În toiul conferinţei, au apărut noutăţi din Pacific. Între 7 şi 14 septembrie, portavioanele lui Halsey au lovit puternic la Yap, Palau, Mindanao şi centrul Filipinelor. I-a raportat încântat lui Nimitz că opoziţia întâlnită în Filipine a fost redusă; credea că Yap, Talaud şi Sarangani puteau fi omise, iar trupele programate pentru acele insule să fie imediat folosite pentru atacarea Insulei Leyte din centrul Filipinelor. Pe 15 septembrie, Marele Stat-Major american a aprobat debarcarea trupelor lui MacArthur în Leyte, începând cu 20 octombrie. Debarcarea din Mindanao a fost abandonată.

În cele din urmă, pe 3 octombrie, la Washington, a fost rezolvată şi o altă problemă care mocnea de şase luni: invadarea Insulei Luzon sau a Insulei Formosa (actualmente Taiwan) de către SUA. S-a decis ca trupele lui MacArthur să invadeze Luzon pe 20 decembrie 1944. Trupele lui Nimitz urmau să cucerească Iwo Jima la sfârşitul lui ianuarie 1945, iar de la 1 martie, să se deplaseze în Okinawa.

Eliberarea Filipinelor

Trupele de intervenţie din Leyte erau compuse din Flota a 7-a a SUA, sub comanda vice-amiralului Thomas Kinkaid, şi din patru divizii de infanterie ale Armatei a 6-a a SUA, comandate de veteranul general Walter Krueger. Flota a 3-a, condusă de amiralul Halsey, din care

Grupul de intervenţie 38.3 din Flota a 3-a a lui Halsey, se întoarce la baza din Palau, după un atac aerian asupra aerodromurilor japoneze din Filipine, în septembrie 1944. Cele două portavioane, urmate de trei nave rapide de război şi patru crucişătoare, demonstrează forţa în creştere a Flotei SUA din Pacific. (US National Archives)

făceau parte 16 portavioane, le asigurau suportul necesar. În total, erau 700 de vase şi circa 160.000 de militari. Soldaţii au debarcat în Leyte pe 20 octombrie 1944 şi, la început, au primit o replică modestă.

Între timp, Marina japoneză, condusă tactic de viceamiralul Ozawa Jizaburo, a avut o confruntare cu flota americană. Ozawa l-a ademenit pe Halsey în nord, departe de zona de debarcare, dar a trimis şi două unităţi de intervenţie rapidă în Golful Leyte. Următoarea luptă, începută pe 24 octombrie, a fost cea mai mare şi una dintre cele mai importante bătălii navale din istorie.

Rezultatul bătăliei fiind nedecis, viceamiralul Kurita, care conducea unul dintre detaşamentele de şoc, a ordonat retragerea. Până pe 26 octombrie, japonezii pierduseră patru portavioane, nouă crucişătoare şi 10 distrugătoare. Marina japoneză nu şi-a mai revenit niciodată după această înfrângere. Înainte de debarcare, Marina SUA a distrus peste 500 de avioane japoneze cu aterizare pe uscat sau pe portavion.

Înfrânţi pe mare, dar conştienţi de pericolul în care se aflau dacă americanii ar fi putut stabili un cap de pod în Filipine, liderii militari japonezi au decis o contraofensivă disperată. Erau ajutaţi şi de eşecul americanilor de a-şi menţine superioritatea aeriană; multe portavioane americane au fost retrase pentru a fi trimise în alte misiuni, iar aerodromurile cucerite în Leyte erau în stare jalnică, astfel că doar unele avioane le puteau folosi. Japonezii erau, aşadar, oarecum liberi să trimită convoaie de întăriri spre Leyte, înaintând cu grijă dinspre plajă, Armata a 6-a americană a întâlnit rezistenţa îndârjită a unor soldaţi japonezi bine pregătiţi şi foarte determinaţi. Într-un atac îndrăzneţ, dar haotic, trupele de paraşutiști japonezi au fost

Luptele din Filipine, 20 octombrie 1944–iulie 1945

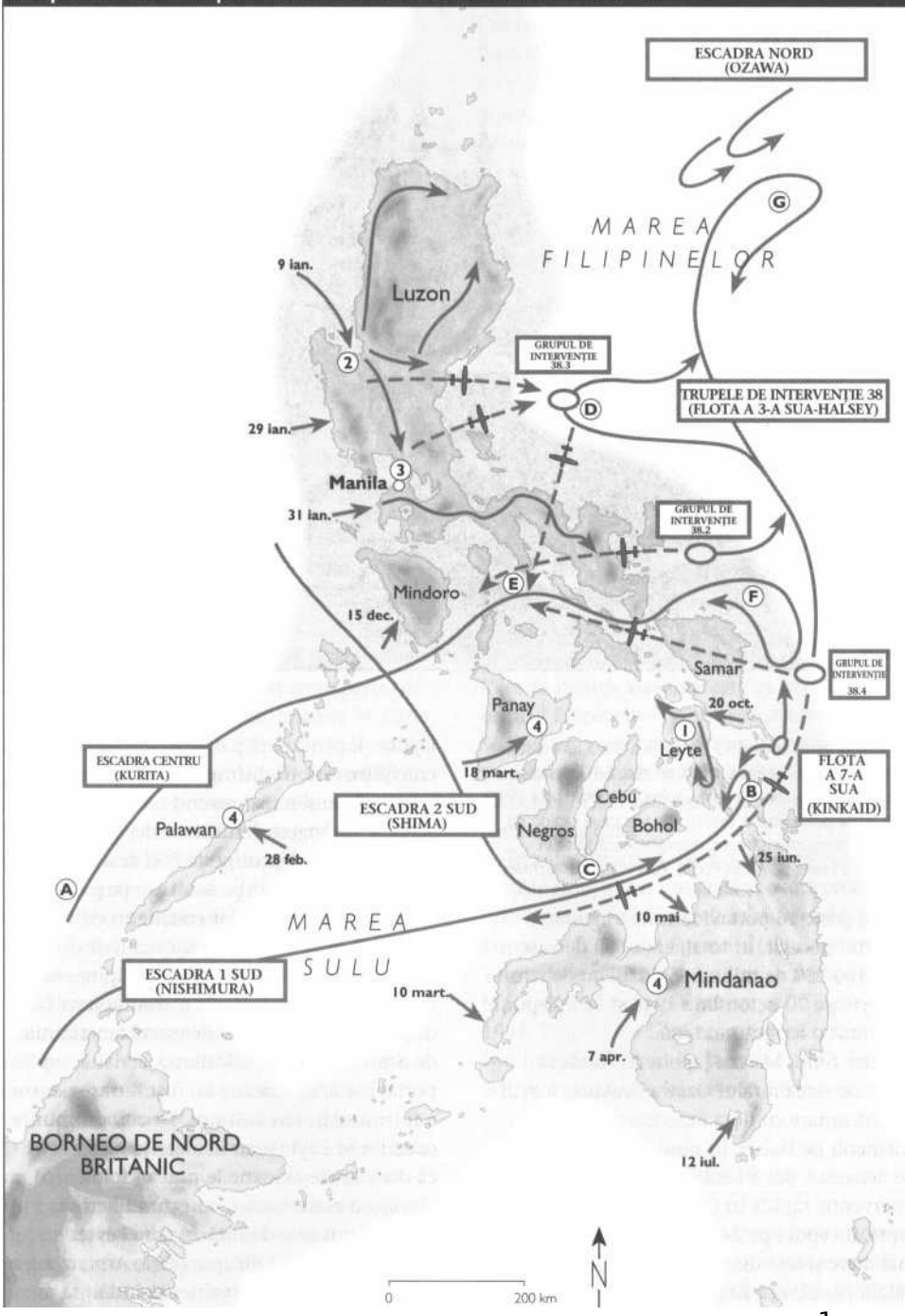

HARTA DIN STÂNGA

Debarcări şi operaţii terestre

1.20 octombrie 1944, Armata a 6-a americană (Krueger), cu cele patru divizii ale sale, debarcă la Leyte. Alte trei divi sunt detaşate înainte ca insula să fie securizată, în decembre.

2.9 ianuarie 1945, Armata a 6-a americană, cu patru divizii, debarcă în Golful Lingayen. Alte şase divi îi debarcă în timpul bătăliei din Luzon. Principalul conflict încetează în iunie, deşi rămâneau cuiburi de japonezi

3.4 februarie-3 martie 1945, bătălia pentru Manila

4.4 februarie-iulie 1945, Armata a 8-a americană (Eichelberger), cu cinci divizii, conduce operaţiile în sudul Filipinelor Au loc peste 50 de debarcări, dintre care 14 au fost operaţii de anvergură.

Bătălia din Golful Leyte

A. 23 octombrie 1944, submarinele americane scufundă două crucişătoare japoneze şi avariază unul.

B. 24 octombrie 1944, Escadra I Sud japoneză (Nishimura) intră în Strâmtoarea Sungao şi este atacată de Flota a 7-a americană (Kinkaid). Numai un singur vas japonez rezistă atacului.

C. 24 octombrie 1944, Escadra 2 Sud japoneză (Shima) se retrage fără să mai ajungă în Strâmtoarea Sungao.

D. 24 octombrie 1944, portavionul USS *Princeton* este scufundat de avioanele japoneze pornite de pe uscat.

E. 24 octombrie 1944, avioanele americane scufundă o navă de război japoneză şi avariază un crucişător

F. 25 octombrie 1944, Escadra Centru japoneză (Kurita) se retrage prin Strâmtoarea San Bernadino după ce pierde două crucişătoare. Americanii au pierdut două portavioane de escortă, două distrugătoare şi escorta unui distrugător.

G. 25 octombrie 1944, Flota a 3-a (Halsey) întâlneşte Escadra Nord (Ozawa) înainte de a se retrage pentru a se adresa ameninţărilor sudice.

SUS Generalul Douglas MacArthur comandantul suprem al zonei Pacificului de sud-vest, mergând spre ţărmul Insulei Leyte, Filipine, în octombrie 1944. Oricâte merite politice şi strategice ar avea pentru eliberarea Filipinelor MacArthur a transformat-o într-o cruciadă personală, promiţând, după ce a ajuns în Australia, în martie 1942: „Mă voi întoarce” Era un as al relaţiilor publice, folosindu-se de modul său extravagant de comunicare pentru a genera sprijinul necesar planurilor strategice proprii. (US National Archives)

lansate deasupra aerodromurilor americane, dar au fost neutralizate într-o înfruntare care a durat patru zile. În cele din urmă, americanii au adus şapte divizii pentru a putea câştiga definitiv lupta, pe 25 decembrie. Japonia a pierdut aproximativ 56.000 de soldaţi.

Armata a 6-a a numărat aproape 3.000 de morţi şi 10.000 de răniţi, înainte de a fi înlocuită de Armata a 8-a a general-locotenentului Robert Eichelberger.

Pe 9 ianuarie 1945, Armata a 6-a a debarcat în Golful Lingayen, în cea mai mare din Insulele Filipine, Luzon. Atacaţi de avioanele kamikaze (sinucigaşe) japoneze, americanii au avut 25 de nave scufundate sau avariate, dar au reuşit să debarce 175.000 de soldaţi. Campania

împotriva armatei japoneze de 260.000 de militari, conduşi de generalul Yamashita, a fost a doua operaţie ca mărime din timpul războiului, după cea din nord-vestul Europei din 1944 – 1945.

Armata a 6-a a deplasat în teren zece divizii, iar campania a implicat tancuri, amfibii, paraşutiști şi lupte de gherilă. În lupta de două săptămâni pentru oraşul Manila, ajuns de-acum o ruină, au pierit peste 100.000 de soldaţi filipinezi, 16.000 de japonezi şi 1.000 de americani. La finalul lui iunie, campania din Luzon a luat sfârşit. 8.000 dintre soldaţii Armatei a 6-a au pierit şi 30.000 au fost răniţi. Japonezii au pierdut 190.000 de soldaţi.

Ulterior, Armata a 6-a a început pregătirile pentru invazia Japoniei. În tot acest timp, Armata a 8-a a întreprins o serie de operaţii cu amfibii în sudul Filipinelor, în încercarea de a elimina grupurile de japonezi. Aceste manevre au ajutat la eliberarea unor zone extinse, dar nu au contribuit direct la înfrângerea Japoniei.

Campaniile australienilor

Aceleaşi critici pot fi aduse şi armatei australiene în luptele de la sfârşitul războiului. Din octombrie 1944, Armata 1 australiană a început înlocuirea diviziilor americane din Bougainville, New Britain şi nordul Insulei Noua Guinee. În New Britain, australienii au adoptat o tehnică de menţinere pe loc a inamicului şi, la finalul războiului, garnizoana japoneză de la Rabaul însuma în jur de 70.000 de soldaţi şi personal militar al marinei.

Comandantul australian, generalul Blamey, a declarat că era de datoria Australiei să-şi elibereze teritoriile. Astfel, Corpul 2 de armată australian a început o campanie în Bougainville care, la finalul războiului, încă era în desfăşurare. În Noua Guinee, Divizia a 6-a a cucerit Wewak, împingându-i pe japonezi spre munţi.

MacArthur era lipsit de entuziasm în privinţa desfăşurării acestor operaţii, în schimb a ordonat cu multă înflăcărare Corpului 1 armată australian, condus de general-locotenentul Sir Leslie Morshead, să înceapă

operaţiile în Borneo. Prima dintre acestea a început pe 1 mai 1945 prin cucerirea oraşului Tarakan. Apoi, pe 10 iunie, Divizia a 9-a australiană a debarcat pe Insula Labuan şi în Brunei. Blamey era acum mult mai precaut şi s-a opus debarcării Diviziei a 7-a la Balikpapan. MacArthur a avertizat guvernul australian că o anulare a operaţiilor ar fi destabilizat planurile strategice ale Aliaţilor; guvernul a aprobat debarcarea. De fapt, MacArthur a încercat să demonstreze guvernului olandez că încerca să-i recupereze o parte din teritoriu. Debarcarea din 1 iulie a fost ultima operaţie amfibie a războiului. În campaniile de la finalul anului 1944 şi din 1945, peste 1.500 de soldaţi australieni au fost ucişi, dar aceasta nu i-a determinat pe japonezi să se predea nici măcar cu un minut mai devreme.

Birmania: sfârşitul în decembrie 1944, Armata a 14-a britanicoindiană, condusă de faimosul şi pragmaticul general Slim, a traversat râul Chindwin şi, până în ianuarie 1945, a ajuns la râul Irrawaddy din centrul Birmanie! Soldaţii britanici, chinezi şi americani, aflaţi în nordul Birmaniei, au avansat spre sud şi, pe 22 ianuarie, Drumul Burmei, care făcea legătura între India şi China, a fost deschis.

Cu ajutorul a peste şase divizii, care însumau 260.000 de soldaţi, Slim şi-a continuat ofensiva, înaintând spre sud, către Rangoon. Patru divizii japoneze, care însumau 20.000 de soldaţi extenuaţi şi prost echipaţi, au încercat să-i ţină piept. Soldaţii britanici şi indieni au ajuns pe uscat venind de pe mare şi pe calea aerului şi au cucerit Rangoon pe 3 mai. Armata japoneză din Birmania fusese nimicită. Confruntaţi cu o posibilă invadare a Indiei, britanicii nu au avut altă alternativă decât să lupte. A fost un război crunt, care s-a întins pe trei ani; 190.000 de japonezi au murit. Birmania a fost eliberată, mândria britanicilor a fost restaurată, iar trupele japoneze înfrânte. Strategic vorbind, campania din Birmania, din 1945, a avut doar un efect marginal asupra rezultatului războiului.

Britanicii aveau acum şansa de a invada Malaysia.

Organizată de Comandamentul Asiei de Sud-Est al lui Mountbatten, debarcarea (Operaţia Zipper) a avut loc în septembrie 1945, după capitularea Japoniei.

O patrulă britanică înaintează prin râul Sittang în stadiul final al campaniei din Birmania. După cucerirea Rangoon ui ui, soldaţii britanici au luptat contra celor I 10.000 de soldaţi japonezi şi, în lipsă de provizii, au fost ineficienţi. (The Art Archive/Imperial War Museum)

Iwo Jima şi Okinawa

Iwo Jima era un loc strategie: cât timp a fost ocupată de japonezi, bombardierele B-29, venite din Mariane, trebuiau să schimbe traiectoria în drumul spre Japonia, cu preţul creşterii cantităţii de combustibil şi scăderii celei de bombe. Odată capturată, avioanele de luptă cu rază lungă de acţiune staţionate aici, puteau însoţi avioanele B-29 în raiduri, în plus, Iwo Jima era şi un loc perfect pentru aterizările de urgenţă ale bombardierelor şi, fiind un teritoriu japonez prin tradiţie, ar fi fost şi o lovitură psihologică grea dată japonezilor.

Dacă la Luzon s-a dat cea mai mare bătălie din Pacific, la Iwo Jima a avut loc cea mai sângeroasă. Deşi avea numai 8 km lungime, insula a fost transformată într-o fortăreaţă formidabilă, cu buncăre subterane, tuneluri şi artilerie grea bine camuflată. Toţi civilii fuseseră evacuaţi în Japonia. Comandantul japonez, general-locotenentul

Kuribayashi Tadamichi, era hotărât să nu rişte viaţa soldaţilor în atacuri sinucigaşe, dar, pe de altă parte, dorea să apere fiecare centimetru din insulă. Aşteptându-se la o luptă pe viaţă şi pe moarte, şi-a condus oamenii cu îndemânare. Pe 19 februarie 1945, două divizii americane de puşcași marini, conduse de general-maiorul Harry Schmidt, au debarcat, la adăpostul barajului de foc a şapte nave de război. În curând, puşcașii şi-au dat seama că nu era niciun loc în care s-ar fi putut ascunde de rafalele neîntrerupte ale artileriei şi mitralierelor japoneze. Fiecare fortificaţie a niponilor trebuia atacată separat, cele mai eficiente metode fiind artileria, tancurile şi aruncătoarele de flăcări.

Fotografia în care câţiva puşcași marini ridică un steag american pe Muntele Suribachi, la începutul campaniei, a devenit una dintre cele mai cunoscute fotografii de război. Peste 100.000 de puşcași marini şi personal naval au fost debarcaţi, înainte ca insula să fie securizată la sfârşitul lui martie. Dintre comandanţii celor 24 de batalioane care au ajuns pe ţărm la prima debarcare, 19 au fost ucişi sau răniţi. Puşcașii marini au avut 6 821 de morţi şi aproape 20.000 de răniţi. Cei 21.000 de apărători japonezi au murit aproape până la ultimul.

General-locotenentul Holland Smith, din cadrul corpului puşcașilor marini, comandantul operaţiilor terestre, a declarat: „Este cea mai cruntă luptă din câte au existat în ultimii 168 de ani”.

Pentru atacul din Okinawa, din 1 aprilie, americanii au dislocat o forţă navală uriaşă, formată din 1 300 de nave, printre care

Contraofensiva Aliaților, 16 septembrie 1944–22 august 1945
URSS
MONGOLIA
CHINA
Manciuri (Manchukuo)
Jehol
Mukden
Beijing
Port Arthur
Tsingtao
COREEA
Seul
Nanking
Shanghai
Shikoku
Kyushu
TIBET
NEPAL
Yangtze
Chungking
Delhi
Ganges
Chinul Burma
Kunming
Canton
Hong Kong
Okinawa
Formosa (Taiwan)
Calcutta
INDIA
BIRMANIA
Hanoi
Haiphong
Hainan
Bombay
GOLFUL BENGAL
Rangoon
THAILANDA
Bangkok
INDOCHINA FRANCEZĂ
Luzon
Manila
FILIPINE
Madras
Saigon
Colombo
Ceylon
Mindanao
I. Palau
Borneo de Nord
MALAYSIA
Singapore
Sarawak
Morotai
Equator
Sumatra
Borneo
Celebes
Batavia
INDIILE ORIENTALE OLA
Java
OCEANUL INDIAN
Timor
Insulele Cocos
Darwin
AUSTRAL
Perth
Zone controlate de japonezi, 16 septembrie 1944.
Ocupate de Aliați, 16 septembrie–22 august 1945.

Luptele 63

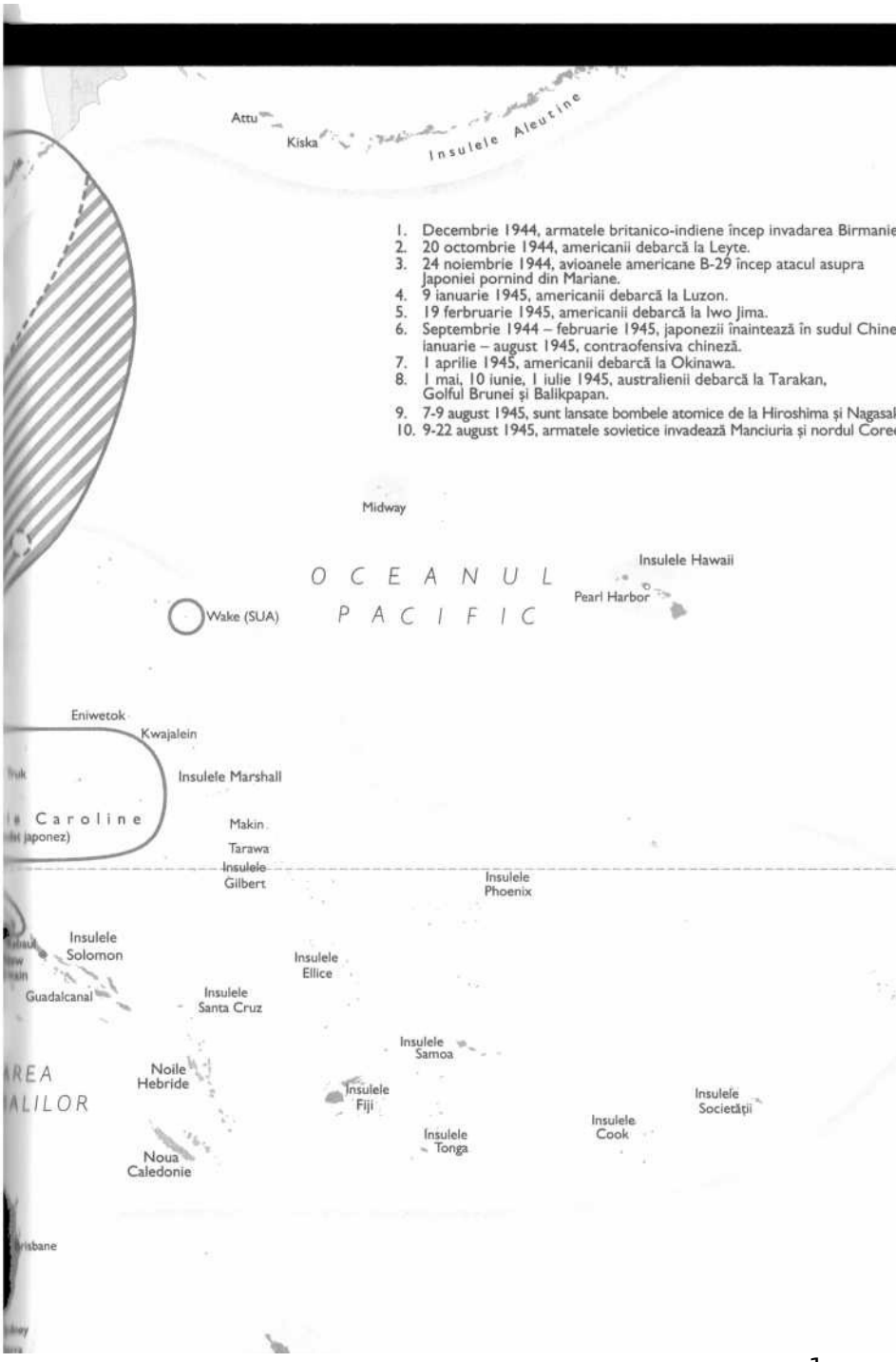
Attu
Kiska
Insulele Aleutine
1. Decembrie 1944, armatele britanico-indiene încep invadarea Birmanie
2. 20 octombrie 1944, americanii debarcă la Leyte.
3. 24 noiembrie 1944, avioanele americane B-29 încep atacul asupra Japoniei pornind din Mariane.
4. 9 ianuarie 1945, americanii debarcă la Luzon.
5. 19 ferbruarie 1945, americanii debarcă la Iwo Jima.
6. Septembrie 1944 – februarie 1945, japonezii înaintează în sudul Chine ianuarie – august 1945, contraofensiva chineză.
7. 1 aprilie 1945, americanii debarcă la Okinawa.
8. 1 mai, 10 iunie, 1 iulie 1945, australienii debarcă la Tarakan, Golful Brunei și Balikpapan.
9. 7-9 august 1945, sunt lansate bombele atomice de la Hiroshima și Nagasal
10. 9-22 august 1945, armatele sovietice invadează Manciuria și nordul Core
Midway
OCEANUL PACIFIC
Insulele Hawaii
Pearl Harbor
Wake (SUA)
Eniwetok
Kwajalein
Insulele Marshall
Caroline
Makin
Tarawa
Insulele Gilbert
Insulele Phoenix
Insulele Solomon
Guadalcanal
Insulele Ellice
Insulele Santa Cruz
Insulele Samoa
Noile Hebride
Insulele Fiji
Insulele Societăți
Insulele Cook
Insulele Tonga
Noua Caledonie

Nave americane de transport, descarcă provizii şi combustibil la Okinawa, pe 13 aprilie 1945. Armatei a 10-a americane i-au trebuit două luni şi jumătate pentru a reuşi să securizeze insulele. Victimele din rândul armatei au fost de peste 7.000 de morţi. 70.000 de soldaţi japonezi şi cel puţin 80.000 de localnici au fost omorâţi. (US National Archives)

18 nave de război, 40 de portavioane şi 200 de distrugătoare. Americanii au avut şi susţinerea flotei britanice din Pacific. Japonezii au luptat exemplar, dat fiind că aceştia considerau Insulele Ryūkyū parte din patria lor. Armata a 10-a americană, comandată de general-locotenentul Simon Buckler, formată din două divizii de puşcaşi marini şi trei divizii ale armatei, a debarcat în jur de 250.000 de soldaţi, dintre care 7 600 au fost ucişi. Abia pe 22 iunie au reuşit să securizeze insula.

Şi lupta pe mare a fost feroce, japonezii lansând 1 900 de misiuni kamikaze. Din Flota a 5-a americană, condusă de amiralul Spruance, 36 de nave au fost scufundate şi 368 au fost avariate. Au fost ucişi în jur de 5.000 de marinari americani. Uriaşa navă japoneză de război *Yamato* a pornit în misiune, dar a fost interceptată

de avioanele americane. S-a scufundat şi 3.000 de marinari şi-au pierdut viaţa.

Cucerirea Insulei Okinawa a făcut ca toate campaniile din sud să devină irelevante din punct de vedere strategic, însă rezultatul bătăliei îi îngrijora foarte mult pe americani. Pe 25 mai, MacArthur şi Nimitz au primit ordin să se pregătească de invadarea Japoniei, cu prima debarcare la Kyūshū, pe 1 noiembrie. Atât puşcașii marini, cât şi armata pierduseră peste 35% din efective la Okinawa, la care s-ar mai fi putut adăuga un sfert de milion de victime la Kyūshū.

Bombardamentele strategice

Ofensiva de bombardamente strategice s-a bazat pe implicarea în luptă a noilor modele de bombardiere B-29 Superfortress. Iniţial, acestea au executat raiduri din China începând cu iunie 1944, dar fără prea mare succes. Ulterior, din noiembrie, au început să opereze din Mariane, dar tot fără rezultate notabile. În martie 1945, tânărul general-maior Curtis Le May, aflat la comanda Armatei a 20-a aviaţie, a renunţat la raidurile de mare altitudine, desfăşurate în timpul zilei împotriva unor ţinte exacte, şi a optat pentru unele de noapte, de joasă altitudine, ce implicau incendierea unor ţinte zonale.

Primul atac asupra oraşului Tokyo, din 9 – 10 martie, a avut un succes neaşteptat. Americanii au pierdut doar 14 dintre cele 334 de avioane care au participat la misiune. Au fost incendiaţi în jur de 40 km² din oraş, au fost uciși peste 80.000 de locuitori, 40.000 au fost răniţi şi 250.000 de clădiri au fost distruse. Înainte de finalul lunii, Nagoya, Ōsaka şi Kobe au fost atacate în mod similar. Pe măsură ce şi mai multe avioane au trecut sub comanda sa, Le May a intensificat ofensiva.

Campania de bombardamente strategice a venit în completarea blocadei aliate a insulelor nipone. Până la finalul lui 1944, campania submarinelor americane a reuşit să restricţioneze rutele navelor comerciale japoneze doar în jurul Japoniei şi Coreei, iar avioanele armatei şi marinei

SUA atacau chiar şi cele mai mici ambarcaţiuni de coastă, în martie 1945, Armata a 20-a aviaţie a început o campanie sistematică de minare a apelor teritoriale japoneze pentru a împiedica

Avioane B-29 Superfortress, în timpul unui raid de zi deasupra oraşului Yokohama, pe 29 mai 1945. Aeronavele de escortă au doborât 26 de avioane de vânătoare japoneze. Până în iulie 1945, a fost incendiată 60% di suprafaţa celor mai mari 60 de oraşe ale Japoni timperial War Museum) importul de alimente şi materii prime din China, Coreea şi Manciuria. În martie 1945, 320.000 t de provizii intrau în principalul port, Kobe; până în iulie, cifrele scăzuseră deja la numai 44.000 t. Operaţia de minare a fost elementul singular cel mai eficient al blocadei finale împotriva Japoniei.

Operaţia de izolare a Japoniei a avut un efect devastator atât asupra economiei, cât şi asupra populaţiei. Milioane de civili trăiau acum în locuinţe improvizate, suferind de foame şi fiind răpuşi de boli. Moralul oamenilor era la pământ şi poliţia era nevoită să intervină des pentru a opri discursurile defetiste. Într-un raport secret din iunie 1945, înaintat Dietei, se admitea că, din cauza lipsei crescânde de alimente, războiul nu putea fi menţinut mai mult de primăvara anului 1946. Blocada a avut efecte notabile şi asupra capacităţii Japoniei de a lupta în război – aceasta nu mai avea posibilitatea de a-şi reface stocurile de echipamente militare şi combustibil, drept pentru care nu mai putea angaja în luptă avioane şi nave militare. Guvernul şi liderii militari erau însă hotărâţi să continue lupta, astfel că au fost organizate unităţi kamikaze care să preîntâmpine debarcarea Aliaţilor.

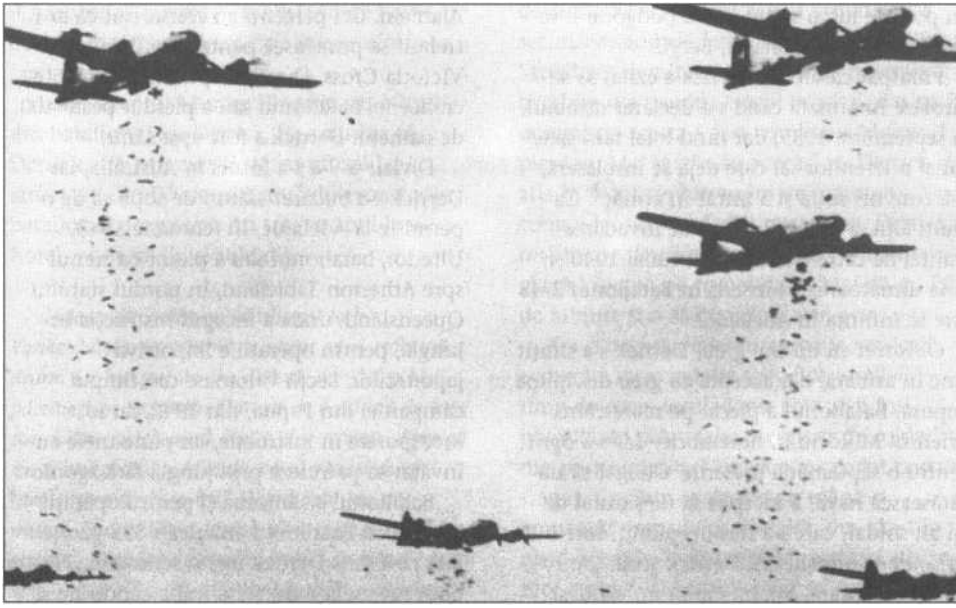

Thomas Currie Derrick, un soldat australian

Asemenea majorităţii soldaţilor americani şi australieni care au luptat în Războiul din Pacific, Thomas Currie Derrick a fost un copil al Marii Crize economice. Nu avea prea multă carte, aşa că serviciul militar i-a oferit ocazii favorabile care nu i s-ar fi ivit în viaţa civilă. Deşi avea să devină unul dintre cei mai bravi soldaţi australieni, povestea vieţii sale este reprezentativă pentru miile de tineri care s-au înrolat în armată „doar pe perioada conflictului”.

Născut în Adelaide, în sudul Australiei, în 1914, Tom Derrick a renunţat la şcoală la 14 ani, dar nu şi-a putut găsi nicio slujbă decentă. Pe măsură ce Marea Criză se adâncea, la vârsta de 16 ani, a plecat cu amicii săi pe bicicletă, 225 km, până în zona irigată a fluviului Murray, în speranţa că aveau să găsească de lucru în viile sau livezile de acolo. Optimist şi muncitor, îi plăceau fotbalul, boxul, jocurile de noroc şi compania prietenilor săi, care îl porecliseră Diver („Scufundătorul”). Până în 1939, avea un post de lucru stabil într-o podgorie şi se putea însura cu iubita sa, Beryl.

Proaspăt căsătorit, Derrick a ezitat să se înroleze în armată când s-a declarat războiul, în septembrie 1939, dar fiind loial ţării sale, dar şi prietenilor săi care deja se înrolaseră, şi-a convins soţia şi a intrat în armată. Ca mulţi alţii, a fost influenţat de invadarea Franţei de către Germania din mai 1940 şi, luna următoare, s-a înscris în Batalionul 2/48 care se înfiinţa în Adelaide.

Obişnuit cu un trai greu, Derrick s-a simţit bine în armată, dar accepta cu greu disciplina impusă. Batalionul a plecat pe mare către Orientul Mijlociu în noiembrie, dar s-a oprit pentru o săptămână în Perth. Obligat să nu părăsească nava, a început să fie şicanat de un alt soldat, care i-a tras un pumn. Într-o scrisoare trimisă acasă, Derrick scria: „Am fost bătut aseară. Mi-am ciobit un dinte şi mi-am spart buza. Dar m-am dat şi eu la el şi l-am burduşit bine”. Deşi avea numai 1, 70 m înălţime, Derrick era puternic şi vânos şi avea multă experienţă de luptă. Ofiţerul superior l-a amendat cu 30 de şilingi.

Între aprilie şi octombrie 1941, batalionul – parte a Diviziei a 9-a australiene – a ajutat la apărarea portului asediat Tobruk, în Libia. Curând, Derrick a ajuns în fruntea plutonului său şi a fost înaintat la gradul de caporal. A fost recomandat şi pentru Medalia Militară. O merita pe deplin, dar nu a primit-o în final.

În iulie 1942, batalionul său a atacat poziţiile germano-italiene de lângă El Alamein. Derrick ştia să-i încurajeze pe soldaţi. Înarmat cu grenade, el însuşi a distrus trei cuiburi de mitralieră şi a luat peste 100 de prizonieri. Când nemţii au contraatacat, Derrick a distrus două tancuri inamice. I-a fost oferită Medalia pentru comportament exemplar în luptă şi a fost promovat la gradul de sergent.

La finele lui octombrie, Derrick lupta la El Alamein. Cei prezenţi au considerat că ar fi trebuit să primească pentru meritele sale Victoria Cross. După o săptămână de lupte crâncene, batalionul său a pierdut peste 400 de oameni. Derrick a fost uşor rănit.

Divizia a 9-a s-a întors în Australia, iar Derrick s-a bucurat alături de soţia sa de o permisie la Adelaide, în februarie 1943. Ulterior, batalionul său a plecat cu trenul spre Atherton Tableland, în nordul statului Queensland, unde a început instrucţia în junglă, pentru operaţiile împotriva japonezilor. Lecţii valoroase din timpul campaniei din Papua, din 1942, au fost încorporate în instrucţie, iar plutoanele au învăţat să patruleze prin junglă fără zgomot.

Batalionul se antrena şi pentru operaţii amfibii cu Batalionul american 532 genişti. Iată ce a scris Derrick într-o scrisoare: „Ne-am petrecut toată dimineaţa îmbarcându-ne şi

După aproape trei ani de serviciu, inclusiv în bătălii crâncene din Orientul Mijlociu, sergentul Tom Derrick şi ceilalţi veterani din batalionul său au dobândit calităţile unor soldaţi profesionişti. În Australia, la începutul lui 1943, batalionul a fost instruit pentru un altfel de război împotriva Japoniei. (Australian War Memorial)

debarcând din nave – nu este mare lucru, deci nu va

trebui să fac cine ştie ce efort pentru a fi foarte eficient”.

Locotenentul Murray Farquar, un ofiţer din batalionul lui Derrick, îşi amintea că Derrick a făcut cunoştinţă cu un soldat american din Wisconsin, un adolescent, din batalionul de genişti. Au tras cu toţii la un hotel, unde civilii şi soldaţii *dădeau din coate ca să ajungă la bar*.

Yankeul ăsta, în schimb, a reuşit să-şi croiască drum. La început ne-am distrat, dar doi golani păreau puşi pe harţă. Flancat de o echipă de şase sau şapte colegi, unul dintre ei a strigat: „*Sper că nu-ţi imaginezi, yankeule, că ai să ieşi de aici fără câţiva dinţi sparţi*”. *Tipul ăsta era un munte de om. Diver însă a sărit în faţa lui şi i-a strigat*: „*Mai întâi trebuie să treci de mine*”. *A spus-o pur şi simplu. Privind în ochi mulţimea, s-a ţinut tare… Au fost câteva mormăieli, au ridicat din umeri şi s-au întors la băuturile lor… în timp ce-şi termina berea, Derrick i-a spus puştiului*: „*Hai, yankeule, găsim noi altă cârciumă*”. *Confruntarea luase sfârşit*; *Diver câştigase încă un admirator*.

Derrick şi-a notat în jurnal doar atât: „N-am făcut mare lucru azi… Murray Farquar şi cu mine am fost în Cains, ne-am împrietenit cu un yankeu şi ne-am simţit bine”.

În august 1943, batalionul a navigat spre Golful Milne din Noua Guinee. După ce au debarcat, Derrick a scris în jurnal:

Am dormit direct pe pământ. Era foarte umed, dar am fost foarte surprins să constat că am dormit foarte bine şi nu m-am udat deloc. I-am văzut pentru prima oară pe soldaţii Fuzzy Wuzzy (soldaţi proveniţi din coloniile britanice din nord-vestul Africii – populaţia Beja), *care păreau foarte prietenoşi. Tabăra se află în mijlocul unei plantaţii uriaşe de cocotieri*; *prima mea încercare de a ajunge în vârful unui copac s-a terminat la 9 m. Dar aed că am să reuşesc. Înălţimea medie pare să fie de doar 13 m*.

Batalionul a debarcat lângă Lae în septembrie şi în noiembrie ataca Sattelberg, ce se ridica deasupra Finschhafen. Aliaţii urmăreau să securizeze ambele laturi

ale Strâmtorii Vitiaz. Sattelberg dominat armul. Pe 17 noiembrie batalionul a condus atacul brigăzii, dar pe 24 noiembrie acesta a fost combătut, suferind pierderi. Mai târziu, în aceeaşi zi, Derrick se afla în fruntea plutonului de înaintare, când comandantul a ordonat retragerea. Derrick a insistat pe lângă comandantul companiei: „Lasă-l încolo pe comandant. Mai dă-mi 20 de minute şi o să cucerim locul ăsta”.

Era o bucată de teren aproape verticală, acoperită cu vegetaţie specifică junglei. Pe timp de pace, escaladarea abia ar fi fost posibilă, în patru labe. Acoperit de soldaţii din plutonul său, Derrick a escaladat peretele singur, ţinându-se doar cu o mână şi aruncând grenade cu cealaltă, din când în când oprindu-se să tragă cu puşca. A distrus zece cuiburi de mitralieră şi, la apus, a ajuns

Soldaţii Batalionului de infanterie 2/48 australian înaintează cu un tanc al Batalionului I tancuri al armatei, în vederea atacului asupra Sattelberg, în noiembrie 1943. Tancurile erau folosite pentru a distruge poziţiile de

apărare inamice. (Australian War Memorial)

pe un petic de pământ descoperit, aflat în vecinătatea crestei. Doar 15 japonezi morţi rămăseseră pe stâncă. Plutonul lui Derrick a ocupat zona. În noaptea aceea, japonezii rămaşi s-au retras. Când i-a fost acordată Victoria Cross, Derrick a spus că meritele erau în mare parte ale camarazilor săi.

După ce batalionul s-a întors în Australia în permisie şi pentru instrucţie suplimentară, Derrick s-a înscris la un curs de ofiţeri. Deşi nu avea carte, era avid de cunoştinţe. În noiembrie 1944, s-a întors ca locotenent la batalionul său de la Atherton Tableland. Prietenii credeau că nu ar fi trebuit să se întoarcă; considerau că după trei campanii, „îşi împlinise misiunea". Derrick a replicat scurt: „Dacă băieţii mei sunt aici, aici trebuie să fiu şi eu".

La 1 mai 1945, Batalionul 2/48 a luat parte la debarcarea australienilor din Tarakan, în Borneo. Japonezii au opus o rezistenţă feroce încercărilor de a curăţa insula. Pe 23 mai, plutonul lui Derrick a luat cu asalt o poziţie numită Freda. Iată ce îşi aminteşte un soldat: „La semnalul lui Diver, am ţâşnit. Printre noi explodau grenade. Diver era peste tot: ne încuraja, ne striga ordine, ne îmbărbăta". Cei prezenţi gândeau că acţiunile lui erau demne de a adăuga încă o bară la medalia Victoria Cross. Australienii au preluat controlul, dar aşteptau un contraatac al japonezilor în acea noapte. La 03: 00 a.m., o mitralieră japoneză a început să tragă spre poteca unde dormea Derrick. Acesta s-a ridicat pentru a-şi da seama dincotro veneau focurile de armă. O rafală l-a lovit în abdomen. „Sunt rănit. Cred că-s maţele!". A insistat ca toţi răniţii să fie evacuaţi primii şi a murit a doua zi.

Pe lângă faptele extraordinare de pe câmpul de luptă, Derrick era modelul tipic de soldat australian care s-a înrolat în armată în primii ani ai războiului. A învăţat tehnici de luptă în confruntările cu germanii şi italienii în Orientul Mijlociu şi s-a întors apoi să le aplice în conflictul cu japonezii.

Derrick s-a bazat mereu pe camarazii săi şi nu se dădea în lături de la nicio misiune. Zâmbetul pe care îl afişa în permanenţă şi calităţile sale de lider mascau o latură sensibilă şi meditativă. Colecţiona fluturi, scria poezii, ţinea un jurnal şi îi scria des soţiei sale. După război, s-ar fi întors bucuros în livezile de pe malul fluviului Murray.

Crescut într-o familie de adepţi ai Armatei Salvării, Derrick nu era habotnic. Când era în Orientul Mijlociu, în februarie 1942, a scris: „Azi mi-am schimbat religia, am fost la o

Soldaţii Batalionului 2/48 participă la funeraliile locotenentului Derrick, alături de preotul unităţii, pe Insula Tarakan, 26 mai 1945. Puţin înainte de a muri, Derrick i-a spus preotului: „Binecuvântează-mă părinte, ştiu că mi-a sunat ceasul” (Australian War Memorial)

slujbă catolică – nu cred că m-a ajutat cu ceva”.

Vesel până în ultimul moment, şi-a făcut datoria aşa

cum a ştiut mai bine. Soldaţii asemenea lui au făcut din Armata australiană o forţă formidabilă în Pacificul de sud-vest.

O ciocnire între culturi şi rase

Războiul din Pacific a fost o ciocnire de culturi şi rase – nu numai între Orient şi Occident, dar şi între japonezi şi restul popoarelor asiatice. A adus moartea a milioane de oameni şi greutăţi şi mizerie altor câteva sute de milioane de oameni din estul şi sud-estul Asiei. Comparativ cu aceştia, războiul nu i-a afectat prea mult pe civilii americani.

Japonia în Japonia, până la momentul atacului de la Pearl Harbor, un guvern autoritar exercita un control strict asupra economiei. Cum transporturile comerciale au fost redirecţionate în scopuri militare, rezervele de alimente şi de alte bunuri au început să fie raţionalizate. Cu excepţia ineficientului raid Doolittle din aprilie 1942, Japonia a fost scutită de atacurile inamice până în iunie 1944, dar chiar şi aceste raiduri nu au provocat distrugeri notabile decât în 1945. Cu toate acestea, în timpul blocadei impuse de Aliaţii Japoniei, viaţa a devenit din ce în ce mai dificilă. Preţurile de contrabandă pentru tot felul de bunuri au explodat. În 1943, în jur de 11.000 de magazine din Tokyo au fost închise din lipsă de personal şi de marfă. În septembrie 1943, femeile nemăritate, sub 25 de ani, au fost mobilizate într-o unitate de muncitori voluntari, astfel că, anul următor, 14 milioane de femei erau salariate.

Până în ultimul an de război, majoritatea civililor japonezi erau înfometaţi şi mâncau tot ce creştea în pământ – scaieţi sau bălării – sau tot ce prindeau, chiar şi câini şi pisici. Orele de muncă se prelungiseră, iar muncitorii erau apatici din cauza malnutriţiei şi a bolilor. Societatea japoneză era în colaps. Tinerii erau îndoctrinaţi să servească imperiul şi naţiunea, iar băieţii erau încurajaţi să-şi dea viaţa pentru ţară. Vârsta de chemare la arme a fost coborâtă la 18 ani, dar băieţilor li se permitea să se înroleze chiar şi la 15.

Nimeni nu avea dreptul să-şi exprime dezacordul. Poliţia militară – Kempeitai – şi-a îndreptat atenţia spre civili. Poliţia specială – Tokku, echivalentul Gestapoului german – aresta pe oricine critica guvernul. Editorul unei respectabile reviste a fost arestat de un inspector Tokku; acesta era convins că editorul nu era comunist, dar i-a spus: „Dacă vrei să fii încăpăţânat… te vom face noi să pari comunist. Iar noi putem să ucidem comunişti

Oraşele japoneze, cu mii de case din hârtie şi lemn, erau în special vulnerabile la atacurile cu bombe incendiare. Rezultatul a fost devastator când Armata a 20-a aviaţie americană a trecut la atacuri de joasă altitudine cu bombe incendiare, în martie 1945. La finalul lui iulie, aproape 500.000 de japonezi fuseseră omorâţi, două milioane de clădiri fuseseră distruse şi între 9 şi 13 milioane de oameni fuseseră lăsaţi pe drumuri şi trăiau acum în locuinţe improvizate.

Cartierul general imperial a iniţiat un plan de apărare a patriei. În iunie 1945, Armata naţională de voluntari a fost formată din bărbaţi între 15 şi 60 de ani şi femei între 17 şi 40 de ani. Majoritatea erau înarmaţi doar cu suliţe şi bâte. Propaganda guvernamentală dorea „moartea glorioasă a o sută de milioane” pentru apărarea naţiunii. În momentul capitulării, în septembrie 1945, societatea japoneză era îngenuncheată, iar poporul japonez extenuat fizic şi psihic.

O trăsătură constantă a fost autoritatea şi poziţia împăratului Hirohito, care era perceput ca un simbol al naţionalismului japonez. Hirohito era un monarh constituţional, fără niciun fel de control asupra propriului guvern. Cu toate acestea, împăratul a susţinut continuarea războiului odată ce decizia a fost luată.

Coreea

Deşi japonezii sufereau cumplit şi economia ţării lor era pe butuci, Japonia a supravieţuit prin exploatarea nemiloasă a coloniilor sale – Manchukuo, Coreea şi Taiwan – şi prin cucerirea unor teritorii din China şi Asia de Sud-

Est. Coreea a fost tratată cu asprime. Limba coreeană a fost interzisă în şcoli, iar coreenii au fost obligaţi să-şi schimbe numele cu unele japoneze. În 1942, coreenii au început să fie înrolaţi în armata japoneză, iar muncitorii civili au fost trimişi în străinătate. Peste 650.000 de coreeni lucrau în Japonia, acolo unde 60.000 au şi murit. Zeci de mii de femei au fost nevoie să lucreze ca „dame de companie" în bordelurile din Asia de Sud-Est şi Pacific. Coreei i-a fost confiscat orezul pe care îl producea şi cam tot ce se mai putea folosi pentru război.

China în timpul războiului, viaţa în China a fost chiar mai grea decât cea din Coreea fiindcă armata japoneză a pornit un război chiar şi împotriva populaţiei chineze, ghidându-se după principiul „omoară-i pe toţi, incendiază tot, jefuieşte tot". În 1937, populaţia Chinei era estimată la 480 de milioane de locuitori, dintre care 85% locuiau în zone rurale. Ca o consecinţă a ofensivelor japoneze, în jur de 12 milioane de chinezi au migrat spre vest, suferind nenumărate nedreptăţi de-a lungul călătoriei lor, dar multe alte milioane au rămas sub dominaţia japoneză şi fie au colaborat voluntar, fie au fost obligaţi să colaboreze cu japonezii. În 1943, foametea din provincia Hunan, provocată de secetă şi de confiscările grânelor de către autorităţile naţionaliste şi provinciale, a provocat moartea a sute de mii de oameni. Ţăranii chinezi sufereau de pe urma confiscărilor de orez, chemării la arme, taxelor şi corupţiei, fie că erau sub conducerea naţionaliştilor, fie a japonezilor. Este imposibil de estimat câţi chinezi au murit în urma războiului.

Numărul soldaţilor morţi sau răniţi a trecut de cinci milioane. Probabil că între 10 şi 20 de milioane de civili au murit de inaniţie şi din cauza bolilor. Atât naţionaliştii lui Ciang Kai-shek, cât şi comuniştii lui Mao Zedong au stat în expectativă, până la sfârşitul războiului, înainte de a se îndrepta unii împotriva celorlalţi.

Naţionalism şi exploatare în Asia de Sud-Est

Pe aproape toată durata războiului, japonezii au

încercat să menţină impresia că ţările din Asia de Sud-Est le erau aliate într-un război împotriva puterilor imperiale occidentale. În noiembrie 1943, generalul Tojo a prezidat, la Tokyo, o conferinţă a Sferei de Coprosperitate a Marii Asii Orientale, la care au fost invitaţi reprezentanţi din China, Manchukuo, Thailanda, Birmania, Filipine şi India Liberă. „Este un lucru fără tăgadă”, a declarat acesta, „că naţiunile Marii Asii Orientale sunt unite, sub toate aspectele, prin relaţii inseparabile”. José Laurel, preşedintele Filipinelor, ţară căreia Japonia tocmai îi recunoscuse independenţa, a replicat că nicio ţară „nu poate opri sau întârzia dreptul liber şi nelimitat al unui miliard de orientali să-şi decidă singuri destinul”. Japonia domina cu asprime ţările Asiei de Sud-Est şi nu părea prea interesată de binele cetăţenilor, deşi formase guverne independente. În Filipine, câţiva foşti membri ai armatei, sprijiniţi de echipe ale trupelor speciale americane, duceau lupte de gherilă. Însă majoritatea filipinezilor încercau să se acomodeze cu noii conducători, în timp ce unii colaborau cu japonezii. În speranţa că va diminua rezistenţa la dominaţie, Japonia a recunoscut Filipinelor independenţa în 1943. În septembrie 1944, statul filipinez a declarat război SUA, dar trupele de gherilă au continuat să lupte împotriva japonezilor, iar guvernul filipinez aflat în exil a fost repus în drepturi când americanii au eliberat ţara.

Ca recompensă pentru colaborare, Japonia a permis Thailandei să ocupe statele nordice ale Malaysiei şi, mai târziu, două state din Birmania. Gradual, au fost formate grupări de rezistenţă şi de gherilă care să lupte împotriva japonezilor. Pentru a-şi aproviziona soldaţii în Birmania, între iulie 1942 şi octombrie 1943, armata japoneză a construit o cale ferată de 420 km, între Nong Pladuk, Thailanda, şi Thanbyuzayat, Birmania, prin jungla din munţi. În plus faţă de numărul de prizonieri de război Aliaţi, peste 270.000 de muncitori din Birmania, Thailanda, Malaysia şi Indiile Orientale Olandeze au fost angajaţi la

construirea căii ferate. Dintre aceştia, în jur de 90.000 de murit.

În Birmania, japonezii au numit un guvern civil sub comanda lui Ba Maw, care le-a declarat război Aliaţilor, în august 1943. Armata birmană de independenţă, formată în decembrie 1941, a luptat alături de japonezi în luptele din timpul retragerii britanicilor din 1942. Ulterior a fost dizolvată de japonezi, care au format, mai apoi, Armata naţională birmană, sub comanda lui Bo Ne Win. Ministrul birman al apărării, Aung San, şi Armata naţională birmană au trecut de partea britanicilor, în aprilie 1945. Armata şi-a schimbat ulterior numele în Armata patriotică birmană şi a luptat alături de britanici.

În general, regimurile-marionetă din Manchukuo, China, Birmania şi Filipine nu au reuşit să câştige de partea lor populaţia. Japonia nu a considerat niciodată aceste regimuri ca partenerii săi egali, iar japonezii şi-au menţinut superioritatea rasială. Rechiziţionarea orezului şi a altor materii prime, precum şi exploatarea muncitorilor locali au dus la îndepărtarea populaţiei.

În Malaysia, japonezii au avut mai puţin succes în instaurarea unui nou guvern. Malaysia era formată din mai multe state cu diferite forme de guvernământ, iar populaţia era formată dintr-un număr aproape egal de malaysieni şi chinezi, dar şi un număr mai mic de indieni. Malaysia era o sursă vitală de cauciuc şi staniu, pe care japonezii le exploatau. Membrii Partidului Comunist Malaysian, în majoritate chinezi, au format Armata anti japoneză a poporului malaysian, care, asistată de membri ai trupelor speciale britanice, au dus un război de gherilă împotriva Japoniei. Chinezii malaysieni erau foarte rău trataţi de japonezi, iar cei care contribuiseră la Fondul de ajutorare a Chinei au fost executaţi. Singapore avea regimul unei colonii japoneze şi mii de localnici chinezi au fost masacraţi.

Indiile Orientale Olandeze includeau Sumatra, Java, Borneo Olandez, Celebes, Timorul de Vest, Insulele Maluku

şi Noua Guinee Olandeză şi, în 1940, însumau o populaţie de 70, 5 milioane de locuitori, dintre care un milion erau chinezi şi 250.000 cetăţeni olandezi. Japonezii le impuneau olandezilor condiţii vitrege de trai şi, ca de obicei, erau brutali cu chinezii. Consideraţi de indonezieni eliberatori, japonezii au fost priviţi curând ca suzerani severi. Liderii naţionalişti, în special Achmad Sukarno şi Mohammad Hatta, făceau concesii politice în schimbul susţinerii. În martie 1943, aceştia au format Centrul Puterii Populare (PUTEREA), avându-l pe Sukarno drept preşedinte; în octombrie anul următor, o armată voluntară de apărare a fost formată, cu ofiţeri indonezieni instruiţi de japonezi; aceasta era precursoarea armatei indoneziene. În martie

1944, PUTEREA a fost înlocuită cu Asociaţia Loialitatea Poporului şi, în septembrie, guvernul japonez a anunţat că intenţiona să pregătească Indonezia pentru autoguvernare. Ulterior, a început munca la întocmirea unei constituţii şi pe 17 august 1945 Sukarno a proclamat independenţa Indoneziei.

Armatele japoneze au ocupat Indochina franceză în anii 1940 şi 1941. Guvernatorul general francez, viceamiralul Jean Decoux, avea 100.000 de soldaţi (marea majoritate localnici), dar nu a primit permisiunea de a intra în luptă. Pe hârtie el administra ţara, dar garnizoana japoneză deposeda sistematic ţara de orez, porumb, cauciuc şi cărbune. În

1945, între 1, 5 şi 2 milioane de cetăţeni au murit de foame în Tonkin.

Liderul naţionalist comunist Ho Şi Min a fondat Frontul Viet-Minh. Ajutat de Biroul American de Servicii Strategice, acesta a derulat operaţii din baze aflate în China şi şi-a stabilit propria administraţie în Tonkin (nordul actualului Vietnam). Autorităţile franceze au început, în sfârşit, să le opună rezistenţă japonezilor, care au preluat controlul în martie 1945. Ulterior, japonezii au impus un regim-marionetă sub guvernarea împăratului din Annam, Bao Dai. După război, Ho Şi Min a proclamat

Republica Democrată Vietnam.

India

India, „bijuteria coroanei” Imperiului Britanic, a jucat un rol crucial în Războiul din Pacific, în 1941, populaţia ajungea la 318 milioane de locuitori şi, deşi era o ţară subdezvoltată şi săracă, era îndeajuns de mare pentru a furniza cantităţi considerabile de bunuri industriale şi de materii prime. Izbucnirea Războiului din Pacific a accelerat mobilizarea generală şi economia a fost canalizată în special pe susţinerea operaţiilor britanico-indiene din Birmania.

Foametea din Bengal, în timpul căreia au pierit, probabil, mai mult de trei milioane de oameni, a fost cauzată de recolta foarte slabă, dar a fost exacerbată de război. Importul de orez din Birmania nu mai era posibil, transporturile erau axate pe nevoile războiului, iar Aliaţii nu dădeau prea mare importanţă transporturilor care ar fi putut aduce alimente de peste mări.

Viceregele conducea ţara în numele guvernului britanic, chiar dacă indienii deţineau numeroase poziţii administrative înalte. Războiul a însufleţit vocile care susţineau independenţa. Câţiva membri ai Partidului Congresului Naţional Indian au considerat războiul o ocazie de a pune presiune pe Marea Britanie; alţii susţineau efortul de război, dar aveau în vedere independenţa. Liderul indian Mohandas Gandhi a pornit o campanie de nesupunere civică nonviolentă. Congresul a fost interzis, liderii săi au fost încarceraţi, la fel şi Gandhi. Guvernul a fost nevoit să disloce trupe pentru a opri mişcările sporadice de insurecţie. În ciuda acestor evenimente, proviziile de trupe şi de arme furnizate de India au contribuit enorm la efortul de război. Cu toate acestea, a devenit evident că dominaţia britanică nu avea să mai continue mult după sfârşitul războiului.

Iniţial, japonezii nu au fost interesaţi de mişcarea indoneziană de independenţă, ci doar de exploatarea câmpurilor de petrol din Sumatra şi Borneo şi de obţinerea

unor materii prime ca staniu, orez, cafea şi cauciuc. Odată ce olandezii au fost înlăturaţi de la guvernare, japonezii au trebuit să numească în funcţie administratori indonezieni şi au primit suportul liderilor naţionalişti şi islamici. În fotografie: împăratul Hirohito (stânga) se întâlneşte cu liderul naţionalist indonezian Sukarno (centru). (Corbis)

După ce a cucerit Singapore în februarie 1942, Japonia a încurajat formarea Armatei naţionale indiene din prizonieri capturaţi în Malaysia şi Singapore. Iniţial, doar 20.000 dintre cei 60.000 de prizonieri s-au oferit voluntari şi, pe parcurs, efectivele s-au mai micşorat. În iunie 1943, revoluţionarul indian Subhas Chandra Bose, care şi-a petrecut primii ani din război în Germania, a preluat comanda şi a încurajat armata să ofere asistenţă japonezilor în atacul asupra Indiei, din 1944. Un număr foarte mare de soldaţi s-au alăturat britanicilor ori s-au predat între 1944 şi 1945. Armata naţională indiană nu a fost niciodată o forţă de temut, dar existenţa acesteia a încurajat parţial Japonia să invadeze India în 1944.

SUA

Este greu de separat impactul Războiului din Pacific

asupra vieţii americanilor de impactul întregii conflagraţii. SUA au fost motivate să intre în acest război de atacurile japoneze de la Pearl Harbor, fapt care a determinat Germania să îi declare, la rândul ei, război. În cadrul unei întâlniri dintre Churchill, Roosevelt şi consilierii militari ai acestora, organizată la Washington, în decembrie 1941 – Conferinţa Arcadia –, a fost confirmată intenţia exprimată într-o altă conferinţă, anume că Aliaţii aveau să-şi concentreze resursele pe înfrângerea lui Hitler şi, ulterior, pe războiul contra japonezilor. Amiralul King, comandantul operaţiilor navale ale SUA, nu a acceptat pe deplin această decizie. De fapt, SUA au dislocat un număr considerabil de trupe în Pacific în 1942, menţinând angajamentul pe toată durata războiului.

King dorea să înceapă lupta împotriva japonezilor cât mai curând posibil. Chiar şi americanii de rând nutreau o ură profundă faţă de japonezi, din cauza atacului surpriză de la Pearl Harbor. Promisiunea lui MacArthur de a reveni în Filipine a atins coarda sensibilă a multor americani care doreau să-şi recupereze teritoriul, iar Roosevelt şi grupul de lobby pentru China erau hotărâţi să îi ajute în continuare pe naţionaliştii chinezi.

Ura împotriva japonezilor s-a reflectat în teama că toţi cei 120.000 de japonezi cetăţeni americani, care trăiau în statele de pe coasta de vest (California, Oregon şi Washington), erau o ameninţare şi majoritatea au fost internaţi. Nu acelaşi lucru s-a întâmplat cu cei peste 150.000 de japonezi cetăţeni americani din Hawaii, care formau 37% din populaţie. Japonezii-americani născuţi în SUA (nişei) luptau cu dăruire într-o unitate specială japoneză a armatei SUA, dislocată în Italia. Grupuri mai mici de nişei lucrau ca interpreţi sau traducători pe frontul din Pacific.

Deşi în serviciul militar al SUA au luptat 16 milioane de americani, dintre care 290.000 au murit pe toate fronturile (90.000 în Pacific), războiul le-a provocat mai puţină suferinţă americanilor decât civililor din estul şi

sud-estul Asiei. În 1940, rata şomajului în SUA era de 15%, iar naţiunea încă îşi revenea de pe urma Marii Crize. Dezvoltarea industriei americane pentru a putea răspunde cerinţelor războiului atât pentru propriile forţe armate, cât şi ale celor aliate a făcut ca şomajul să dispară, iar salariile să crească. Producţia de alimente a crescut, dar, deşi preţurile erau controlate şi au fost introduse raţionalizările, în timpul războiului, americanii au mâncat mai mult şi mai sănătos. Femeile au intrat în număr mare în câmpul muncii, iar minorităţile şi cei necalificaţi au început să fie mai bine plătiţi pentru munca depusă. În general, războiul a dezvoltat sentimentul de patriotism şi încredere naţională.

Australia şi Noua Zeelandă

Australia şi Noua Zeelandă au intrat în război încă din septembrie 1939. Ambele ţări au trimis soldaţi în Orientul Mijlociu, în timp ce au început să-şi recalibreze economiile pentru a putea susţine efortul de război. Izbucnirea Războiului din Pacific a schimbat însă starea de fapt. Cu o populaţie de numai 7 milioane de locuitori, Australia s-a trezit dintr-odată lipsită de susţinerea britanicilor în faţa unei posibile invazii japoneze. În ianuarie 1942, armatele japoneze au debarcat în Noua Guinee, teritoriu aflat sub mandat australian, şi, o lună mai târziu, avioanele japoneze bombardau oraşul nordic Darwin. Raiduri aeriene sporadice au continuat până la sfârşitul lui 1943. Submarinele japoneze au atacat navele de transport care navigau de-a lungul coastei.

Australia se baza pe sprijinul Marii Britanii şi al SUA pentru furnizarea de echipamente de luptă sofisticate, cum ar fi avioanele, dar a încercat să se descurce şi pe cont propriu, ajungând să construiască anumite tipuri de avioane. Dat fiind că unul din şapte civili se înrolaseră în armată, forţa de muncă era o mare problemă, astfel încât s-a ajuns la obligativitatea muncii, angajarea femeilor şi chiar utilizarea prizonierilor italieni de război. Australia furniza alimente şi alte provizii propriilor armate,

soldaţilor americani din zona Pacificului de sud-vest şi britanicilor. Din cauza raţionalizărilor şi a restricţiilor de transport, viaţa civililor era foarte grea.

Australia a devenit o uriaşă bază militară, înainte de a pleca în misiune, soldaţii australieni se instruiau în nord, iar victimele erau aduse la spitalele din Australia. Aliaţii au iniţiat raiduri aeriene de pe aerodromurile australiene pe toată durata războiului, iar navele de suprafaţă şi submarinele aliate aveau ca bază porturile australiene. Prezenţa în ţară, în 1942, a mii de militari americani, a avut un efect notabil atât asupra situaţiei militare, cât şi a vieţii politice şi sociale australiene. Prim-ministrul John Curtin i-a cerut generalului MacArthur sfaturi în privinţa strategiei. MacArthur şi guvernul australian şi-au unit forţele pentru a schimba mai întâi politica aliată de a lupta împotriva lui Hitler. Cerinţele americanilor au implicat construirea de aerodromuri, drumuri şi alte facilităţi.

Şi Noua Zeelandă a fost ajutată cu soldaţi americani, dar în număr mai mic şi pentru o perioadă mai scurtă. Era mai departe de teatrul de luptă şi nu a fost atacată de japonezi. Altfel, războiul s-a făcut şi aici simţit prin raţionalizări, lipsa forţei de muncă şi greutăţi ale vieţii de zi cu zi.

Marea Britanie

Viaţa civililor britanici nu a fost prea mult afectată de izbucnirea Războiului din Pacific. Marea Britanie a fost cea care a reuşit să mobilizeze cel mai mare număr de civili dintre toate statele combatante. Munca a devenit obligatorie, raţionalizarea a fost riguroasă şi multe oraşe au avut de suferit de pe urma atacurilor aeriene. Războiul din Pacific a pus o presiune suplimentară pe aprovizionarea escadrilelor, dar, comparativ cu teatrul de război din Europa, resursele necesare erau proporţional mai mici.

Izbucnirea Războiului din Pacific a însemnat că Marea Britanie nu avea să piardă lupta cu Germania. Când a auzit de atacurile de la Pearl Harbor, prim-ministrul

Churchill a înţeles că episodul avea să implice SUA în război. Ulterior, a scris: „Deci, până la urmă, am câştigat”. Războiul din Pacific nu a afectat cu nimic civilii britanici, ci doar familiile militarilor implicaţi. Militarii din Armata a 14-a din Birmania au numit-o „armata uitată”. În privinţa modului de purtare a războiului, între britanici şi americani au existat diferenţe notabile. Roosevelt susţinea că războiul nu trebuia purtat pentru refacerea imperiilor coloniale ale Europei. Marea Britanie era, bineînţeles, hotărâtă să recupereze Birmania şi Malaysia.

Prizonierii de război şi atrocităţile

Fiind o înfruntare între diverse rase şi culturi, războiul a avut ca efect tratarea barbară a 140.000 – 170.000 de prizonieri Aliaţi, capturaţi în Asia de Sud-Est. Soldaţii Aliaţi erau de multe ori masacraţi în momentul capturării. De exemplu, când a fost scufundată nava *Vyner Brooke* în largul coastelor Insulei Banka, în februarie 1942, supravieţuitorii, soldaţi, asistente medicale şi civili, s-au chinuit să ajungă la mal doar pentru a fi împuşcaţi de soldaţii japonezi. Militarii care au supravieţuit capitulării iniţiale a Aliaţilor au îndurat trei ani şi jumătate de foamete, boli, muncă silnică, brutalitate şi tortură. Un sfert dintre ei

Soldaţii americani şi australieni mărşăluiesc împreună pe o stradă din Sydney. Graţie uniformelor lor moderne, banilor şi accesului la bunuri de lux rare, soldaţii americani au avut un efect imediat asupra vieţii sociale în oraşele australiene;

10.000 de neveste şi logodnice australiene ale soldaţilor americani au plecat în SUA în timpul şi după terminarea războiului. (Australian War Memorial)

au murit. Japonezii au capturat mii de chinezi, indieni, filipinezi şi indonezieni aflaţi în serviciul militar al armatelor coloniale europene. Mulţii dintre aceştia au fost masacraţi imediat după ce au fost capturaţi, dar majoritatea au fost eliberaţi după câteva luni.

Relele tratamente au fost provocate de numeroşi factori. Japonia nu a făcut parte din Convenţia de la

Geneva din 1929 referitoare la prizonierii de război. Soldaţii japonezi erau învăţaţi că era o ruşine să se predea şi cei care se predau trebuiau să se sinucidă. Pedepsele fizice brutale făceau parte din disciplina armatei japoneze. Miile de prizonieri Aliaţi nu se puteau aştepta la milă, dar, în acelaşi timp, le ofereau japonezilor o forţă gata pregătită de muncă silnică pentru construcţia instalaţiilor militare din zonele ocupate. Chiar dacă japonezii ar fi fost dispuşi să le ofere prizonierilor mâncare bună, aceasta era insuficientă fiindcă submarinele şi avioanele de luptă ale Aliaţilor distruseseră mare parte din flota comercială a Japoniei. Mai mult, populaţia din ţările Asiei de Sud-Est suferea de malarie şi de alte boli tropicale mortale. Niciunul dintre aceste aspecte nu scuză sadicele tratamente aplicate de soldaţii japonezi sau coreeni, membri ai Kempeitai – poliţia militară. Chiar şi proviziile Crucii Roşii destinate prizonierilor au fost furate de japonezi.

Tratamentul la care erau supuşi prizonierii varia în funcţie de zonă. În aprilie 1942, 78.000 de americani şi filipinezi, deja înfometaţi şi slăbiţi de malarie, s-au predat în

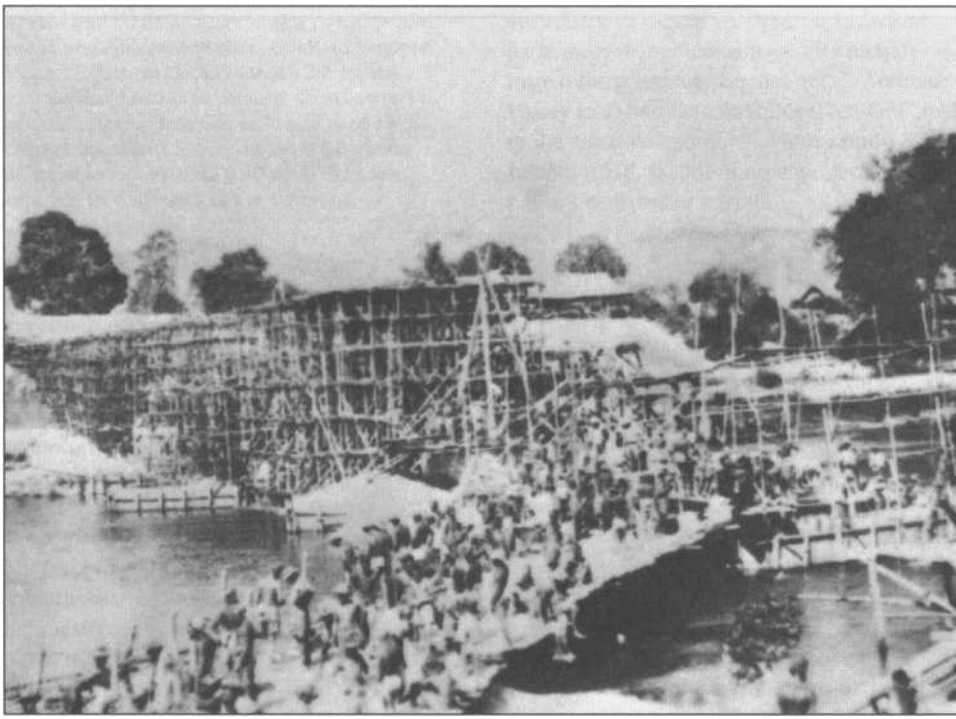

Bataan. Aceştia au fost nevoiţi să mărşăluiască, bătuţi şi loviţi cu bâtele şi baionetele, cu foarte puţină mâncare, pe o distanţă de 100 km până la un lagăr. În timpul „Marşului morţii din Bataan”, au murit între 7.000 şi 10.000 de soldaţi. În timpul războiului, în lagărele japonezilor au fost ţinuţi 25 600 de americani; 10 600 (aproximativ 45%) au murit, cei mai mulţi de foame sau din cauza bolilor. Numărul prizonierilor australieni, capturaţi în Singapore, Java, Ambon, Timor şi New Britain, s-a ridicat la 22.000; peste 8.000 (36%) au murit. Cei mai mulţi prizonieri capturaţi au fost britanici, inclusiv cei 10.000 care au fost capturaţi în Hong Kong şi 45.000 în Singapore şi Birmania. Ei au avut aceeaşi rată a mortalităţii ca australienii. Cel mai cunoscut lagăr a fost la Changi, în Singapore. De acolo, grupuri de lucrători au fost trimişi în diverse locuri din Asia de Sud-Est. La mijlocul anului 1943, de exemplu, în lagărul Sandakan-Ranau, din Borneo de Nord, se aflau 2.500 de prizonieri

britanici şi australieni. Dintre aceştia, numai şase australieni au supravieţuit.

Prizonierii de război Aliaţi construiesc un pod pe calea ferată Birmania-Thailanda, la începutul anului 1943. Peste 60.000 de prizonieri australieni, britanici şi olandezi munceau la calea ferată ca nişte sclavi, în condiţii îngrozitoare şi suferind de foame. Şi-au pierdut viaţa aproximativ 12.000 sau câte unul pentru fiecare traversă. (Australian War Memorial)

Mulţi prizonieri au fost trimişi la muncă în Japonia, unde au lucrat ca nişte sclavi în mine de cărbune, pe şantiere navale sau în fabrici. Aceştia erau transportaţi cu nave clandestine, care erau atacate, deseori, de submarinele Aliaţilor. Soldaţii şi ofiţerii australieni capturaţi la Rabaul au fost trimişi în Japonia pe vapoare separate.

Montevideo Mani, cu 849 de soldaţi şi aproximativ 200 de civili la bord, a fost torpilat în largul Insulei Luzon, s-a scufundat şi toţi au pierit. Câţiva prizonieri trimişi în Manciuria au fost supuşi unor experimente medicale de neimaginat, la Unitatea 731 a Armatei din Kwantung.

Soldaţii japonezi au luptat până la ultima suflare, neputând accepta ideea de a se preda. Din acest motiv, în lagărele din SUA nu erau

Aceasta este, probabil, singura imagine care surprinde execuţia unui prizonier de război occidental. Sergentul Leonard Siffleet, din Unitatea specială Z a armatei australiene, urmează să fie decapitat de un interpret civil japonez la Altape, Noua Guinee, în octombrie 1943. După război, călăul a fost condamnat la moarte, dar pedeapsa i-a fost comutată la 10 ani de închisoare deoarece s-a demonstrat că a urmat ordine.

mai mult de 5.000 de prizonieri japonezi (mai ales din Coreea şi Formosa) şi aceeaşi era situaţia şi în Australia. În august 1944, prizonierii japonezi au încercat o evadare în masă dintr-un lagăr din Cowra. 234 de prizonieri din 1 104 au fost ucişi. În anul precedent, într-un lagăr din Noua Zeelandă, în jur de 50 de prizonieri japonezi au fost omorâţi în urma unei răscoale.

În mod inevitabil, atitudinea japonezilor privind prizonierii a afectat Aliaţii. După ce soldaţii Aliaţi au aflat de atrocităţile comise de japonezi, cum ar fi înjunghierea cu baionetele sau actele de canibalism înregistrate în Noua Guinee, nu au mai fost la fel de dispuşi să ia prizonieri. Generalul Blamey, comandantul australian, i-a descris pe japonezi ca făcând parte dintr-o „rasă ciudată – o încrucişare între o fiinţă umană şi o maimuţă”. Amiralul Halsey le-a ordonat oamenilor săi să facă „mai multă carne de maimuţă”. Pentru mulţi dintre soldaţii Aliaţi, japonezii nu erau decât nişte paraziţi ce trebuiau stârpiţi.

Concluzie

Populaţia civilă a statelor implicate în război a fost nevoită să îndure un alt tip de povară. Milioane au pierit în Japonia şi China, în timp ce în SUA doar câţiva civili au murit din cauza războiului. Oamenii pe care japonezii pretindeau că îi eliberează de sub colonialismul european au suferit cumplit din cauza eliberatorilor lor. În Noua Guinee şi insulele din Pacific, băştinaşii au fost trataţi cu cruzime de japonezi, fără să primească vreun semn că vor obţine independenţa. A fost, fără discuţie, un război al raselor şi al culturilor antagonice.

G wen Harold Te rasaki, o americancă în Japonia

Fiind cetăţean american şi fiind căsătorită cu un diplomat japonez, Gwendolen Harold Terasaki s-a aflat în Japonia în cele mai negre zile ale războiului şi a avut ocazia să observe viaţa japonezelor de rând. Oscilând între două culturi, ea empatiza cu dificultăţile poporului japonez, dar era conştientă de militarismul şi brutalitatea regimului. Exact ca în cazul majorităţii japonezilor, şi viaţa ei a devenit o luptă pentru supravieţuire.

Gwen şi-a cunoscut soţul în 1930, în timpul unei vizite la Washington, DC. Terasaki Hidenari, diplomat al

Ambasadei Japoniei, urmase cursurile unei universităţi americane şi vorbea engleza bine. Cei doi s-au căsătorit în 1931, la puţin timp după ce Terasaki s-a întors la Tokyo; el avea 31 de ani, soţia sa 23. Următoarea numire a fost la Shanghai, unde s-a născut fiica celor doi, Mariko. Atât Gwen, cât şi soţul ei au fost şocaţi de acţiunile soldaţilor japonezi în China. Hidenari (Terry, cum îi spunea Gwen) era într-o poziţie delicată. Se opunea militarismului japonez, dar încerca să-şi servească ţara cu loialitate, în calitate de diplomat. Au ajuns, mai târziu, la Havana şi Beijing, înainte de a se întoarce la Washington, în martie 1941, unde el s-a implicat în eforturile de a evita războiul dintre SUA şi Japonia.

În momentul declanşării războiului, familia Terasaki şi alţi diplomaţi, împreună cu familiile lor, se aflau la Hotelul Homestead, din Hot Springs, Virginia. În 1942, s-au îmbarcat la bordul unui vas suedez cu direcţia Lourenço Marques, Mozambic, unde au fost transferaţi pe un vas japonez şi au ajuns în Yokohama la mijlocul lunii august.

În Japonia aflată în război, Gwen a observat că oamenii se uitau la hainele ei. Şi-a împachetat cele mai frumoase haine şi, cât a ţinut războiul, a stat în „haine lălâi, pulovere şi fuste”. Mai târziu, când „combustibilul de devenit un element al trecutului”, Gwen a început să poarte „regulamentarul *man pe*, un pantalon tipic în 1957, Gwen Terasaki (stânga) şi-a publicat cartea *Bridge to the Sun*, în care îşi descrie experienţele din timpul războiului. Filmul bazat pe acest volum, cu Carrol Baker şi James Shigeta în distribuţie, a avut premiera în oraşul său natal, Johnson City, Tennessee, în 1961. La momentul respectiv, criticii au acuzat filmul că este antiamerican. (Archives of Appalachia)

japonez care, deşi foarte urât, era extrem de comod şi ţinea cald”.

La început, Gwen a locuit într-un apartament din Tokyo şi s-a ocupat de treburile casnice. În ciuda restricţiilor, ea a copt o prăjitură folosind cuptorul cu gaz;

în consecinţă, gazul i-a fost tăiat şi a trebuit să folosească, în continuare, o sobă cu cărbuni. Gwen a povestit despre statul la coadă „câte două, trei ore pentru o bucată de peşte sau pentru câţiva morcovi”. Notează, de asemenea, că „simulările în caz de atacuri aeriene se desfăşurau de-a lungul unei bune părţi din zi”. Femeile însărcinate aveau prioritate la raţii şi, într-o zi, a asistat la o scenă „pe cât de amară, pe atât de amuzantă” la coadă.

O *femeie „însărcinată” a venit în faţa cozii şi, după ce şi-a luat raţia de alimente, s-a îndepărtat şi, la un moment dat, i-a scăpat o pernă de sub centură. Celelalte femei au început să vocifereze şi tânăra a izbucnit în lacrimi şi a explicat că, pe lângă cei şapte copii de care trebuia să aibă grijă, acum o mai avea pe cap şi pe soacra ei de 90 de ani.*

Asemenea tuturor, şi Gwen a început să facă rost de mâncare de pe piaţa neagră. O dată a cumpărat câteva banane pentru fiica ei – ultimele banane pe care aveau să le mănânce până în 1949. Pentru a se putea încălzi, japonezii foloseau mici brichete confecţionate din praf de cărbune pentru că ţineau mai mult decât cărbunii în sine. Într-o zi, un bărbat i-a spus lui Gwen că îi putea vinde câteva la preţ redus deoarece erau proaspăt confecţionate şi încă umede. „Omul mi-a spus că dacă le ţin la soare până se usucă am să pot să le folosesc. Am fost foarte mândră de afacerea pe care o făcusem, aşa că eu şi menajera ne-am chinuit să le aranjăm la soare. După ce s-au uscat, s-au sfărâmat. Erau doar noroi înnegrit”.

La începutul anului 1944, familia Terasaki s-a mutat la Odawara, lângă Golful Sagami, la trei ore de mers cu trenul de Tokyo. În ciuda situaţiei, care se înrăutăţea, la radio se vorbea numai despre victorii. Gwen a observat că „se spuneau nişte lucruri atât de contradictorii că până şi cetăţenii mai slabi la minte îşi dădeau seama ce se întâmplă. Orice persoană care gândea cât de cât îşi putea da seama de starea precară în care se afla ţara”.

Băieţii de 10 – 12 ani descărcau trenurile, în timp ce copiii erau „puşi să muncească în fabrici, să facă haine sau

să asambleze avioane; erau mobilizaţi prin intermediul şcolilor şi erau duşi în fabrici de profesorii lor”.

Deoarece regiunea Odawara era în pericol de a fi invadată de Aliaţi, la finalul anului 1944, familia Terasaki s-a mutat mai departe de-a lungul coastei. Acolo au îndurat o iarnă cruntă, în timpul căreia au căutat beţe şi conuri de brad pentru a se încălzi. Cu toţii s-au bucurat de o raţie mică de carne de cal în ianuarie, când Terry s-a îmbolnăvit (avea o boală de inimă). Încă preocupat de o invazie a Aliaţilor, Terry a vrut să-şi mute familia în interiorul insulei, dar bombardamentele din Tokyo, din martie 1945 au trimis sute de mii de oameni în căutare de adăpost şi i-a fost foarte greu să găsească o locuinţă. Într-un final, un amic le-a pus la dispoziţie casa lui de vacanţă aflată în munţii care străjuiau oraşul Suwa, aflat la 120 km de coastă.

Aici mâncarea era încă şi mai greu de procurat. Cultivau napi, ridichi şi fasole, dar recolta era foarte sărăcăcioasă. Câteodată, raţia de orez întârzia şi câte 10 zile şi atunci trebuia să caute ceva de mâncare pe dealuri. Toţi trei erau foarte slăbiţi, iar Mariko a făcut febră tropicală.

Autorităţile le cereau oamenilor să muncească şi mai mult. Răşina de pin era folosită la confecţionarea combustibilului pentru avioane, astfel că fiecare familie de la ţară era obligată să strângă o anumită cantitate şi să o predea autorităţilor locale. Chemaţi la o astfel de acţiune, Terry şi fiica sa au strâns cel mai puţin dintre toate familiile din zonă. Gwen a scris: „Terry s-a opus dintotdeauna ideii existenţei unor corpuri de kamikaze, spunând că dacă o ţară ajunge să apeleze la asemenea metode, mai bine ar capitula. Nici colectarea de răşină pentru combustibil nu i-a plăcut şi tot mormăia: «cât o s-o mai ducem aşa, cât?»”.

Toţi sufereau de malnutriţie şi Gwen a constatat că nu mai aveau energie decât pentru lucruri simple: pregătirea orezului, curăţenie şi spălat. „Aproape nu mai

am unghii la mâini”, scria ea, „şi a trebuit să îmi bandajez degetele ca să împiedic sângele să murdărească tot ce ating”.

Într-o zi, a primit în dar romanul lui Dickens *Povestea celor două oraşe*, despre Revoluţia Franceză. Reflectând asupra situaţiei în care se aflau, Gwen a înţeles *teroarea oamenilor obligaţi să trăiască de azi pe mâine într-un haos total… în ziare nu se discuta decât* despre *victorii şi apăreau titluri de genul Japonia face un ultim efort pentru a da lovitura finală”, dar puţini erau cei care nu îşi dăduseră seama că Japonia era aproape de capătul drumului. Nu discutam lucrurile astea cu nimeni deoarece Kempeitai aveau agenţi peste tot, care interogau zilnic civilii. Unii dintre ei au fost trimişi la închisoare*.

Când Terry s-a îmbolnăvit din nou, Gwen, ameţită din cauza malnutriţiei, abia s-a putut duce să cheme doctorul. La puţin timp după aceea, a venit vestea „ciudatului bombardament de la Hiroshima”. Atunci Gwen a spus că „Japonia va continua să lupte până când întreaga ţară va fi distrusă, iar japonezii frânţi şi pe cale de dispariţie”. Terry a contrazis-o, spunând că „printre oamenii de stat japonezi mai sunt şi unii realişti, care îşi iubesc cu adevărat ţara şi care pun preţ pe bunăstarea oamenilor”. Au aflat despre declaraţia de război a URSS şi ştiau că împăratul avea să vorbească la radio a doua zi. Fiind de altă naţionalitate, Gwen a decis să nu meargă cu Terry şi Mariko la locuinţa în care li se spusese să se adune. La întoarcere, Terry i-a povestit lui Gwen că toată lumea plângea şi că, în momentul în care împăratul s-a oprit din vorbit, „bătrânii, femeile şi copiii s-au ridicat în tăcere, s-au înclinat unii în faţa celorlalţi şi au pornit fiecare spre casele lor”.

„Fericită, mi-am pus cerceii”, a scris Gwen. „Mako [Mariko], purta o rochie albă şi Terry o cravată roşie. Războiul se terminase. Hainele albe fuseseră interzise pe timpul războiului deoarece puteau fi reperate foarte uşor de avioane. Când Mako a îmbrăcat rochia albă, a fost ca şi când o navă, care a navigat în beznă din 1941, şi-a aprins

luminile”. Cineva l-a întrebat pe Terry dacă vor fi nevoiţi să plece capul în faţa americanilor. „Dacă va fi cazul”, a replicat el, „eu am să fiu primul care va face o plecăciune până la pământ. După ce i-am văzut pe chinezii din Shanghai şi Beijing obligaţi să-şi plece capetele în faţa soldaţilor japonezi, sper să pot face şi eu acelaşi lucru cu demnitate”.

În timpul ocupaţiei, Terry a devenit consilier al împăratului. În 1949, preocupată de educaţia lui Mariko şi încurajată de soţul său, Gwen şi fiica sa au plecat în SUA, în oraşul natal a lui Gwen. Intenţiona să se întoarcă în Japonia, dar, cum izbucnise războiul din Coreea, Terry a sfătuit-o să mai aştepte. Ulterior, a primit vestea că Terry murise.

Mariko a absolvit universitatea, s-a căsătorit cu un avocat american şi a avut patru copii. Activă politic, în 1976 a fost aleasă în consiliul executiv al Comitetului Naţional Democratic, dedicându-se unor chestiuni precum cursa înarmării, războiul şi pacea, egalitatea sexuală şi rasială şi reforma politică.

Graţie poziţiei soţului său, experienţele lui Gwen nu au fost la fel de dure ca ale multor japonezi. Dar, privind prin ochii unui occidental, acestea au creionat povara pe care au fost nevoiţi s-o îndure civilii japonezi în timpul războiului.

Nu neapărat în avantajul Japoniei

Războiul din Pacific nu s-a terminat cu o înfrângere zdrobitoare pe câmpul de luptă. Victoria Aliaţilor a venit ca urmare a presiunii neîncetate exercitate asupra Japoniei, care a secat-o practic de puteri, în ciuda faptului că milioane de soldaţi şi de civili erau încă dispuşi să-şi dea viaţa pentru împăratul lor. Bombele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki şi declaraţia de război a Uniunii Sovietice le-au dat japonezilor posibilitatea de a se preda.

În iulie 1945, Japonia era sub asediu din toate părţile. Portavioanele britanice şi americane atacau permanent insulele. Submarinele americane navigau în Marea

Japoniei. Majoritatea navelor japoneze fuseseră scufundate, iar trupele aflate peste hotare fuseseră izolate şi înconjurate. Acasă, armata japoneză forma noi şi noi divizii pentru a putea ţine piept invaziilor americane. Curând, aceasta număra două milioane de soldaţi, distribuiţi în 60 de divizii, susţinute de 3.000 de avioane kamikaze, 5.000 de avioane obişnuite, 3 300 de ambarcaţiuni sinucigaşe şi Armata naţională de voluntari, cu un potenţial de 28 de milioane. Japonia începuse însă să rămână fără echipamente de luptă, combustibil, alimente şi alte resurse de care avea nevoie pentru a putea continua războiul.

13 divizii americane, conduse de generalul MacArthur, urmau să debarce la Kyūshū pe 1 noiembrie. Pe 1 martie 1946, 25 de divizii urmau să debarce la Honshū, lângă Tokyo. Comandanţii americani fuseseră informaţi de serviciile secrete despre dimensiunile armatei japoneze şi se temeau că aveau să se înregistreze multe victime.

Între timp, liderii Aliaţilor participau la Conferinţa de la Potsdam, în Germania, unde Harry Truman, care preluase preşedinţia SUA după moartea lui Roosevelt din 12 aprilie, i-a spus liderului sovietic Iosif

Vissarionovici Stalin că SUA aveau o bombă atomică pe care urmau s-o lanseze asupra Japoniei. Uniunea Sovietică s-a angajat să intre în război la trei luni după sfârşitul conflictului din Europa, dar cum începuse să se preconizeze capitularea Japoniei, americanii nu păreau deloc încântaţi de un eventual atac al Uniunii Sovietice, deşi nu prea aveau de ales. Pe 26 iulie 1945, Aliaţii au semnat Declaraţia de la Potsdam prin care garantau nimicirea Japonia dacă aceasta nu avea să capituleze necondiţionat. Pe 28 iulie, japonezii au respins prevederile documentului.

Pe 6 august, Enola Gay, un avion american tip B-29, cu baza în Tinian, a lansat bomba atomică „Little Boy” asupra oraşului Hiroshima. Americanii au solicitat din nou

capitularea, amenințând cu un nou atac. Japonezii au sperat ca Uniunea Sovietică să-i ajute la negocierile cu americanii. Răspunsul din partea acesteia a venit pe 8 august, când USSR a declarat război. A doua zi, armata sovietică a invadat Manciuria, chiar înainte de anunțul lansării celei de-a doua bombe atomice la Nagasaki, unde au pierit 35.000 de oameni.

Şocul dublu provocat de bombele atomice şi de atacul URSS a fost hotărâtor. În noaptea zilei de 9 august, trei dintre cei şase membri ai Consiliului imperial au fost de acord ca Japonia să capituleze, în timp ce ceilalți trei doreau continuarea războiului. Decizia împăratului de a capitula a înclinat balanța. A doua zi, guvernul japonez a anunțat că avea să accepte condițiile impuse de Aliați dacă acestea nu afectau prerogativele împăratului. SUA au răspuns că împăratul avea să se supună autorității comandantului suprem al puterilor aliate. Ulterior, pe 14 august, Japonia a anunțat Aliații că acceptă termenii, în seara respectivă, câțiva ofițeri din armată au încercat o lovitură de stat. Dacă tentativa

Urmările lansării bombei atomice la Hiroshima, din 6 august 1945. În jur de 78.000 de locuitori au fost uciși, puțin sub numărul celor care au pierit în primul atac cu bombe incendiare asupra orașului Tokyo. Mulți alții au decedat ulterior, din cauza efectelor. Se estimează că în august 1946 numărul victimelor se ridica la 120.000. (AKG Berlin)

ar fi fost susținută de ministrul de război, generalul Anami Korechika, probabil că ar fi avut succes, dar acesta s-a sinucis, asemenea altor conducători militari.

Pe 15 august la amiază, împăratul a transmis la radio ordinul de încetare a ostilităților. Nu a menționat nimic de capitulare, dar a spus că „războiul s-a desfășurat nu neapărat în interesul Japoniei” și că inamicii au folosit „un tip nou și crud de bombă”. Japonia a decis „să paveze calea spre pace pentru generațiile viitoare îndurând ce era de neîndurat și suportând ce era de nesuportat”. Cu doar

câteva excepţii, militarii japonezi s-au supus ordinelor de încetare a ostilităţilor.

În Manciuria, războiul a continuat pentru o scurtă perioadă. Între aprilie şi august 1945, ruşii au deplasat 750.000 de soldaţi şi 30 de divizii din Europa în Orientul îndepărtat. Sub comanda mareşalului Aleksandr Vasilevsky, a fost constituit Comandamentul din Orientul îndepărtat, care însuma 1, 5 milioane de soldaţi (80 de divizii), 5.500 de vehicule blindate şi aproape 5.000 de aparate de zbor. Armata din Kwantung aflată în Manciuria avea 24 de divizii, dar opt dintre acestea fuseseră mobilizate cu zece zile înainte. Deşi aveau un milion de soldaţi, japonezii erau inferiori ca număr de efective, echipamente, nivel de pregătire şi stare psihică.

Experţi în operaţii motorizate, comandanţii sovietici au dus un război mobil. Au cucerit rapid Manciuria, cu Harbin pe 18 august şi Port Arthur pe 22 august. Câteva unităţi japoneze nu aflaseră de ordinul de încetare a ostilităţilor, dar chiar şi aşa sovieticii erau hotărâţi să continue să lupte ca să securizeze cât mai mult teren. În plus, sovieticii

plănuiau să debarce pe nordica insulă japoneză Hokkaidō la finele lunii august. Stalin a oprit debarcarea în ultimul moment, după ce Truman i-a respins cu fermitate propunerea de a accepta capitularea japonezilor în Hokkaidō. Invazia ar fi continuat dacă Japonia nu ar fi capitulat în urma lansării bombelor atomice şi, în cele din urmă, Japonia ar fi fost împărţită între Uniunea Sovietică şi Aliaţi, aşa cum s-a întâmplat în cazul Germaniei şi al Coreei.

În jur de 600.000 de japonezi şi coreeni au fost luaţi prizonieri de sovietici şi transportaţi în Siberia, unde au fost puşi la muncă silnică. Dintre aceştia, numai 224.000 au supravieţuit şi s-au întors în Coreea şi Japonia, în 1949. Sovieticii au pretins că au omorât 83 737 de japonezi, dar cifrele neoficiale japoneze indicau doar 21.000. Sovieticii au declarat că au avut 8.000 de morţi şi 22.000 de răniţi.

La finalul Primului Război Mondial, germanii au

capitulat fără să le fie invadată ţara, fapt care a creat impresia că, de fapt, nu Militarii ruşi flutură un steag pe dealul din vecinătatea oraşului Port Arthur, pierdut în timpul războiului ruso-japonez din 1904 – 1905 şi recuperat în timpul invaziei sovietice din Manciuria, în august 1945. Uniunea Sovietică avea numeroase aspecte de lămurit cu Japonia, inclusiv recuperarea teritoriilor cucerite de japonezi cu 40 de ani în urmă. (AKG Berlin)

ar fi fost învinşi. Nici Japonia nu a fost invadată, dar nimeni nu a avut niciun dubiu în privinţa faptului că a fost învinsă. Faptul că americanii erau pregătiţi de o invazie, sprijiniţi de o masivă putere de foc, a fost unul dintre factorii care au condus Japonia spre capitulare.

Încă de la începutul Războiului din Pacific, a fost evident că puterea industrială a SUA avea să fie un factor decisiv. În iulie 1945, SUA aveau 21 908 avioane de luptă în Pacific; japonezii aveau 4 100. După război, amiralul Nagano Osami, şeful Statului-Major naval, le-a spus celor care îl interogau: „Dacă ar fi să numesc un avantaj care v-a adus victoria, acesta ar fi flota aeriană”.

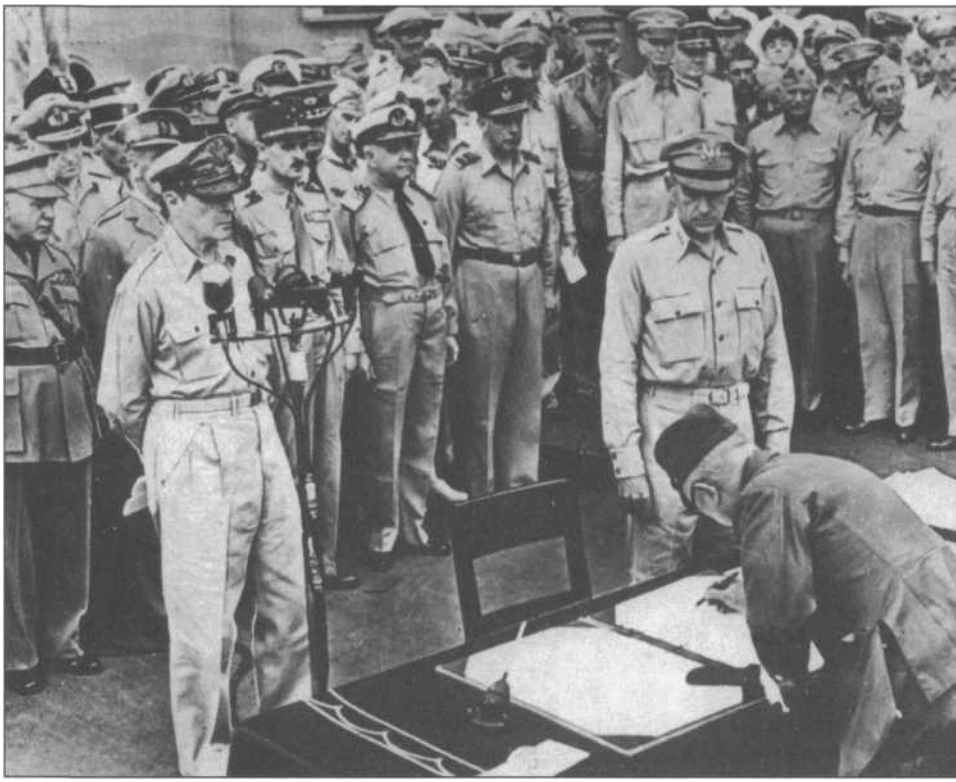

Generalul MacArthur priveşte cum un reprezentant japonez semnează actul de capitulare la bordul navei de război *Missouri*, în Golful Tokyo, pe 2 septembrie 1945. Amiralul Nimitz a semnat în numele SUA împreună cu reprezentanţii Aliaţilor care pot fi văzuţi în spatele lui MacArthur. (AKG Berlin).

Abia în ultimul an al războiului, SUA au putut să se folosească de puterea lor industrială la capacitate maximă.

Generalul Ushijima Mitsuru, comandantul japonez din Okinawa, spunea: „tacticile, strategiile şi tehnicile noastre au fost folosite la maxima lor capacitate, iar noi am luptat vitejeşte. Dar forţa materială a inamicilor a fost mai presus de orice”. Prinţul Konoye, prim-ministru al Japoniei la un moment dat şi unul dintre consilierii cheie ai împăratului la sfârşitul războiului, a spus că „esenţial este că ceea ce a determinat semnarea păcii au fost bombardamentele neîncetate ale avioanelor B-29”.

S-a discutat, la un moment dat, despre legitimitatea SUA de a lansa bombele atomice. În acest sens, unii au invocat numărul mare de victime suferit de SUA în timpul invaziei din noiembrie. Dar dacă războiul ar mai fi continuat, încă şi mai multe mii de japonezi ar fi suferit atât din cauza atacurilor aeriene, cât şi din cauza luptelor de la sol. Faptul că, după şocul provocat de cele două bombe atomice, guvernul japonez încă nu era unanim hotărât să capituleze indică rolul jucat de cele două bombardamente în încheierea războiului. Pentru aceasta, milioane de suflete din Asia şi Pacific erau recunoscătoare.

Concluzii şi consecinţe

Cum a transformat războiul zona Asia-Pacific

Războiul din Pacific a însemnat angajarea unui număr enorm de soldaţi pe o suprafaţă vastă, dar, cu toate acestea, a fost un război relativ mic comparativ cu teatrul de luptă din Europa, în special privind numărul de soldaţi mobilizaţi pentru operaţiile de la sol. Dintr-o populaţie de 194 de milioane de oameni, Uniunea Sovietică a format 30 de milioane de soldaţi, dintre care peste 8 milioane au murit. Germania a angajat în luptă aproximativ 18 milioane de militari, dintre care mai mult de 3 milioane au murit. Marea Britanie a mobilizat aproape 5, 9 milioane, dintre care au pierit mai mult de 300.000, majoritatea în Europa.

Eminentul istoric militar John Keegan a consemnat că „deşi japonezii au mobilizat 6 milioane de soldaţi, mulţi dintre cei dislocaţi în afara insulelor japoneze au staţionat în China; numărul celor care au luptat în insule nu l-a depăşit pe cel al soldaţilor trimişi de SUA”. Din cele 29 de divizii ale armatei şi puşcașilor marini americani dislocate în Pacific, numai şase divizii ale armatei şi patru de puşcași marini „au fost implicate în lupte regulate de durată”. În comparaţie cu acestea, în teatrul european, la jumătatea anului 1944, „300 de divizii germane şi ale statelor satelite au luptat contra a 300 de divizii ruseşti şi 70 de divizii britanice şi americane”. Armata japoneză a pierdut 1, 4 milioane de soldaţi. Acest număr impresionant de pierderi

de vieţi omeneşti a fost determinat de puterea armelor de foc ale americanilor şi de hotărârea japonezilor de a lupta până la ultima picătură de sânge şi mai puţin de luptele de la sol.

Marina japoneză a suferit şi ea pierderi colosale, respectiv 400.000 de morţi. Marina americană a pierdut 36 900 de militari, majoritatea ucişi în Pacific. Aceste cifre subliniază natura maritimă a războiului. Japonia a intrat în război foarte bine dotată pentru operaţiile amfibii sprijinite de avioane de luptă de pe portavioane. Pe măsură ce războiul a progresat, Marina SUA a dezvoltat noi concepte ale operaţiilor întreprinse de portavioane şi amfibii. Grupurile de intervenţie ale Marinei SUA au devenit cele mai puternice elemente ale flotei, acest concept păstrându-se până în prezent. În zona Pacificului de sud-vest, MacArthur a folosit noile piste de aterizare construite în junglă în aceeaşi măsură în care Nimitz a folosit portavioanele, pentru a asigura susţinerea aeriană a operaţiilor amfibii de pe teritoriul inamic. Operaţiile navale americane erau susţinute de o flotă impresionantă de nave de aprovizionare. Războiul naval a demonstrat şi valoarea submarinelor utilizate în mod competent şi agresiv.

Forţele aeriene ale marinei şi ale armatei Aliaţilor au jucat un rol-cheie. De exemplu, o analiză scurtă a celor 2 728 de nave japoneze scufundate în timpul războiului arată că 1 314 dintre ele au fost distruse de submarinele aliaţilor, 123 de navele de suprafaţă, 1 232 s-au scufundat în urma atacurilor aeriene şi 46 au fost distruse de o combinaţie între atacurile aeriene şi cele navale. Avioanele au fost o metodă eficientă de transport şi aprovizionare într-un teatru de luptă unde transportul pe uscat se făcea cu dificultate sau era pur şi simplu imposibil. Armatele chineză şi americană erau aprovizionate cu ajutorul avioanelor care zburau din India. Avioanele de transport au deplasat trupe în timpul campaniilor din Birmania şi Noua Guinee. Soldaţii erau aprovizionaţi pe calea aerului, deseori cu ajutorul paraşutelor, atunci când nu existau

terenuri de aterizare. Către sfârşitul războiului, bombardierele americane au adus Japonia în pragul capitulării, validând un concept care nu a avut însă aceleaşi efecte şi în Europa.

Bombele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki au schimbat cursul războiului. Iată ce a declarat strategul american Bernard Brodie în 1946: „Până acum, scopul nostru principal a fost să câştigăm războaie. De acum, trebuie să le evităm. Nu ne mai putem concentra pe altceva”. Brodie avea dreptate doar parţial. Ţările încercau acum să limiteze conflictele doar pentru a nu ajunge la un război nuclear.

Unele dintre tehnicile dezvoltate în timpul Războiului din Pacific au fost implementate în războaiele ce au urmat. De exemplu, armatele revoluţionare din China, Malaysia, Vietnam şi Filipine au exploatat cunoştinţele de gherilă dobândire. Armatele de securitate dislocate de Commonwealth în Malaysia, în anii 1950, au învăţat tehnicile de luptă în junglă, în timpul conflictelor cu japonezii din Birmania şi Noua Guinee. Şi Aliaţii au învăţat cum să asigure suport logistic în acest mediu dificil, dar şi cum să combată efectele înfiorătoare ale bolilor tropicale.

Deşi Aliaţii au dislocat în 1945, în Birmania şi Filipine, doar 12 divizii, nu au întreprins operaţiile motorizate şi blindate care au caracterizat campaniile din URSS şi nord-vestul Europei şi au dat tonul dezvoltării tehnicilor de luptă mobile în deceniile ce au urmat. Nu la fel de moderne au fost luptele terestre din timpul Războiului din Pacific. Portavioanele, operaţiile amfibii şi aviaţia au iniţiat dezvoltarea unor noi tehnici de luptă.

Mai mult, acest război a demonstrat importanţa coordonării dintre forţele terestre, navale şi aeriene.

Reconstrucţia Japoniei

După ce războiul s-a încheiat, cea mai stringentă problemă a fost viitorul Japoniei, care nu mai putea fi lăsată să înceapă un alt război de agresiune. Era o ţară măcinată de război, genul de naţiune care poate naşte

revoluţii şi antipatie la adresa ţărilor vecine, acte care pot duce la un război. La finele anului 1945, 13 milioane de japonezi erau şomeri. În iarna 1945 – 1946, populaţia era în pragul foametei. Iată ce îşi aminteşte un

Soldaţi japonezi care ajung după război în Ōtake, Japonia, venind din Sumatra. Milioane de soldaţi şi marinari au fost repatriaţi de peste mări, în nave aparţinând Aliaţilor, şi demobilizaţi. (Australian War Memorial) supravieţuitor: „Nu mai era nimeni care să nu apeleze la piaţa neagră”. Un magistrat care, din onoare, a refuzat să ia contact cu piaţa neagră a murit de malnutriţie.

Generalul MacArthur, comandantul suprem al puterilor aliate, şi-a stabilit cartierul general la Tokyo şi conducea o armată de ocupaţie formată, în principal, din soldaţi americani, dar şi dintr-o divizie mică, aparţinând Commonwealthului britanic, condusă de un general australian. MacArthur a pus bazele unui guvern japonez care se ghida după legi democratice occidentale. În mai 1947, a intrat în vigoare o nouă constituţie. Una dintre prevederile acestui act se referea la renunţarea pentru

totdeauna la război şi interzicerea de a avea o armată.

Hotărâţi să-i aducă în faţa justiţiei pe cei care se făceau vinovaţi de război, în 1946 Aliaţii au înfiinţat Tribunalul Internaţional pentru zona Orientului îndepărtat, pentru a-i putea judeca pe liderii japonezi care se făceau vinovaţi de „crime împotriva păcii”. Printre acuzele care li se aduceau se numărau aceea de a fi conspirat pentru a purta război, folosirea unor mijloace agresive de luptă, precum şi crime de război obişnuite şi „crime împotriva umanităţii”. Câţiva lideri japonezi, printre care şi prinţul Konoye, s-au sinucis înainte de a fi aduşi în faţa instanţei. Deşi mulţi considerau că ar fi trebuit judecat, împăratul a fost scutit de acuzaţii şi de a participat la procese în calitate de martor, chipurile „în interesul tuturor puterilor aliate”. Preşedintele tribunalului era un judecător australian, Sir William Webb. Doi dintre acuzaţi au murit în arest şi unul a fost găsit inapt din pune de vedere mental pentru a face faţă procesului. Toţi ceilalţi acuzaţi au fost găsiţi vinovaţi de cel puţin unul dintre capetele de acuzare. Şapte dintre aceştia, printre care şi Tojo, au fost spânzuraţi în 1948, iar restul au fost încarceraţi.

Şi pe teritoriul Asiei de Sud-Est au avut loc 2000 de procese ale celor acuzaţi de crimă, rele tratamente aplicate prizonierilor şi civililor şi „crime împotriva umanităţii”. Dintre cei 5 700 de acuzaţi, 3.000 au fost găsiţi vinovaţi şi încarceraţi; 920 au fost executaţi. În Filipine, generalul Yamashita a fost acuzat că a permis atrocităţi împotriva civililor în timpul luptelor pentru apărarea oraşului Manila. Acesta a declarat că nu a avut la cunoştinţă asemenea fapte, dar a fost găsit vinovat şi spânzurat. Generalul Homma a fost găsit vinovat pentru că a permis Marşul Morţii din Bataan; deşi a negat orice acuzaţie, a fost găsit vinovat şi împuşcat.

Ocuparea Japoniei de către Aliaţi a fost descrisă drept „înţeleaptă şi generoasă”. În septembrie 1951, când tratatul de pace a fost, în sfârşit, semnat la San Francisco, japonezii nu prea puteau face diferenţa dintre trecutul sub

ocupaţie şi prezentul independent. Pentru a domoli temerile Australiei şi Noii Zeelande legate de faptul că Japonia ar fi putut redeveni o putere militară, SUA au semnat cu acestea un act de securitate, Tratatul ANZUS. Un an mai târziu, SUA şi Japonia au semnat un tratat de securitate, care mai este în vigoare şi astăzi. Japonia s-a dezvoltat ca putere economică şi, astfel, a dus la o creştere economică formidabilă a fostelor sale colonii, dar şi a foştilor inamici: China, Taiwan, Coreea de Sud, Hong Kong şi Singapore.

Reconfigurarea regiunii Asia-Pacific

Deşi ocupaţia Aliaţilor (în special cea a SUA) a dat Japoniei posibilitatea de a se dezvolta ca ţară democrată şi prosperă, în alte părţi ale regiunii, războiul a generat noi nelinişti şi transformări.

Cel mai întins a fost războiul civil din China dintre naţionaliştii lui Ciang Kai-shek şi comuniştii lui Mao Zedong. Naţionaliştii eliberaseră o mare parte din sudul Chinei de sub dominaţia japonezilor şi erau înarmaţi cu echipamente oferite de americani. În nord, comuniştii şi-au format o armată de soldaţi înarmaţi cu echipamente capturate de la japonezi şi având ajutorul militarilor sovietici care au invadat Manciuria în august 1945. Războiul a continuat până în 1949. Pe 1 octombrie 1949, Republica Populară Comunistă Chineză a fost proclamată la Beijing şi, în decembrie, armatele naţionaliştilor s-au retras în Taiwan.

Invazia sovietică din nordul Coreei din august 1945 a determinat împărţirea acestei ţări de o parte şi de alta a paralelei 38 şi instaurarea la putere în nord a unui regim comunist condus de Kim Ir-Sen. Republica Coreea a fost proclamată în sud, sub conducerea lui Syngman Rhee. În 1950, armatele nord-coreene au atacat sudul ţării, pornind astfel războiul coreean. În 1953 un armistiţiu a oprit luptele de-a lungul liniei originale, dar Coreea rămâne încă divizată.

În Asia de Sud-Est, armatele revoluţionare înfiinţate

în timpul Războiului din Pacific au preluat controlul de la conducătorii lor coloniali. În Vietnam, de exemplu, liderul naţionalist comunist Ho Şi Min a format un guvern independent în august 1945. Armatele franceze au reocupat ţara şi, la scurt timp, au intrat în conflict cu trupele Viet-Minh. După înfrângerea suferită la Diên Biên Phú din 1954, francezii s-au retras, lăsând ţara divizată între nordul comunist şi sudul orientat spre Occident. Astfel s-a format cadrul perfect pentru dezastruosul război cu SUA, din anii 1960 – 1970, care a dus la unificarea ţării sub regimul comunist.

În Indonezia, Sukarno a proclamat o republică independentă. Când au ajuns trupele britanice, au fost nevoite să facă faţă armatelor indoneziene. Armata olandeză a înlocuit-o pe cea britanică şi, timp de trei ani, s-a luptat pentru a recâştiga controlul asupra insulelor. În decembrie 1949, Olanda a cedat formal Indoneziei suveranitatea.

Spre deosebire de francezii din Indochina şi olandezii din Indonezia, SUA nu doreau să păstreze Filipinele, care au devenit republică în iulie 1949. Una dintre trupele de gherilă care au luptat împotriva japonezilor – Hukbalahap sau Huk – a fost condusă de comunişti, deşi a primit susţinerea din partea fermierilor locali. Crezând că au fost înlăturaţi din noul guvern, gruparea Huk a pornit o rebeliune care a continuat până la mijlocul anilor 1950.

Dat fiind cursul pe care îl luaseră evenimentele, guvernul britanic a acordat Birmaniei independenţa. Noul guvern birman s-a confruntat repede cu o insurecţie comunistă. India nu a devenit independentă până în 1947, când ţara a fost împărţită între India hindusă şi Pakistanul musulman.

Aproximativ o jumătate de milion de musulmani, hinduşi şi etnici sikh şi-au pierdut viaţa în timpul relocării masive a populaţiei.

Marea Britanie s-a angajat să acorde independenţa Malaysiei, dar, în 1948, Partidul Comunist Malaysian a

pornit o confruntare armată cu ajutorul Armatei malaysiene de eliberare a raselor (având la bază Armata populară malaysiană antijaponeză din timpul războiului). Majoritatea insurgenţilor erau etnici chinezi, motiv pentru care naţionaliştii malaysieni au trecut de partea guvernului. Malaysia şi-a câştigat independenţa în 1957. Conflictul s-a sfârşit oficial în 1960, dar actele teroriste au continuat mulţi ani după aceea.

În consecinţă, Războiul din Pacific a fost urmat de 30 de ani de războaie mai mici (dar la fel de sângeroase) în regiunea Asia-Pacific pentru decolonizare şi pentru venirea la putere a comuniştilor. La sfârşitul acestei perioade, regiunea era vizibil schimbată faţă de ceea ce fusese înainte de izbucnirea Războiului din Pacific. În 1937, numai Japonia, China şi Thailanda erau independente, iar regimul naţionalist chinez nu deţinea controlul deplin. Restul zonei era sub dominaţia Marii Britanii, Franţei, Olandei, SUA şi Australiei. Până în 1975, China ajunsese o ţară puternică, unită sub conducerea comuniştilor. Taiwanul se contura ca o entitate economică separată. R.P.D. Coreeană şi Coreea de Sud existau ca state, cea de-a doua fiind o forţă economică în devenire. Vietnam, Laos, Cambodgia, Filipine, Brunei, Malaysia, Singapore, Indonezia, Papua-Noua Guinee, Birmania, Bangladesh, Sri Lanka, India şi Pakistan şi-au câştigat independenţa.

Războiul din Pacific a confirmat poziţia SUA de putere în Pacific. Acestea au dislocat forţe considerabile pentru războaiele din Coreea şi Vietnam, dar şi în bazele din Honshū, Okinawa, Coreea de Sud şi Guam. Ani de-a rândul, SUA au avut trupe navale şi aeriene în Filipine. Puternicele portavioane ale flotelor a 3-a şi a 7-a încă navighează în apele Pacificului. Fostul duşman al SUA, Japonia, este acum unul dintre principalii lor aliaţi.

Foştii aliaţi, Uniunea Sovietică (în prezent Rusia) şi China, le sunt acum mai degrabă adversari decât prieteni.

Forţa economică i-a permis Japoniei accesul la Coreea de Sud, China, Asia de Sud-Est şi Australia. Dar

Coreea de Sud, China şi multe alte state nu pot uita brutalitatea cu care a luptat Japonia în război. Sunt uimite cum unii lideri japonezi, e drept, puţini la număr, refuză şi acum să recunoască cruzimea la care au recurs în timpul războiului şi faptul că au tratat inuman civili nevinovaţi. Războiul din Pacific a transformat regiunea din punct de vedere strategic, politic şi economic, dar amintirea sa va bântui multe decenii de acum încolo.

Istorii oficiale

Craven, W., Cate, J., *The Army Air Forces în World War* II, 7 vol., Chicago, 1948 – 1958.

Kirby, S.W. şi alţii, *The War Against Japan*, 5 vol. Londra, 1957 – 1969.

Long, G. (ed.), *Australia in the War of 1939 – 1945, 22* de vol, Canberra, pp. 1952 – 1977.

Morison, S. E, *United States Naval Operations in World War* II, 15 vol, Boston, 1947 – 1962.

US Army, *United States Army în World War* II, *The War* in the *Pacific*, 11 vol, Washington, 1948 – 1963.

US Army, *United States Army în World War* II, *The China-Burma-India Theater*, 3 vol, Washington, 1953 – 1959.

US Marine Corps, *History of the US Marine Corps Operat*ions in *World War* II, 5 vol, Washington, 1956 – 1971.

Surse secundare

Allen, L, *Burma*: *The Longest War 194145*, Londra, 1984.

Allen, T. B, Polmar, N, *Code-Name Downfall*: *The Secret Plan to Invade Japan and Why Truman Dropped the Bomb*, New York, 1995.

Bix, H. P, *Hirohito and the Making of Modern Japan*, New York, 2000.

Blair, C, *Silent Victory*: *The US Submarine War against Japan*, Philadelphia, 1975.

Callahan, R, *Burma, 1942 – 1945*, Londra, 1978.

Collier, B, *The War in the Far East 1941 – 1945*,

Londra, 1969.

Daw, G, *Prisoners of the Japanese*: *POWS of World War* II in the *Pacific*, New York, 1986.

Dower, J. W, *War without Mercy*: *Race and Power in the Pacific War*, New York, 1986.

Drea, E. J, *MacArthur's ULTRA*: *Codebreaking and the War Against Japan, 1942 – 1945*, Lawrence, Kansas, 1992.

Dull, P. S, *A Battle History of the Imperial Japanese Navy* (*1941 – 1945*), Annapolis, 1978.

Feis, H, *The Road to Pearl Harbor*: *The Coming of the War between the US and Japan*, Princeton, 1963.

Frank, R, *Guadalcanal*: *The Definitive Account of the Landmark Battle*, New York, 1990.

Fuchida, M, Masatake, O, *Midway*: *The Battle that Doomed Japan*, Annapolis, 1955.

Gailey, H.A., *The War in the Pacific*: *From Pearl Harbor to Tokyo Bay*, Novata, California, 1995.

Horner, D.M., *Blamey*: *The Commander-in-Chief* Sydney, 1999.

Horner, D.M., *High Command*: *Australia and Allied Strategy 1939 – 1945*, Sydney, 1982.

lenaga, S., *The Pacific War*: *World War* II *and the Japanese*, *1931 – 1945*, New York, 1978.

Ike, N. (ed.), *Japan's Decision for War*: *Records of the 1941 Policy Conferences*, Stanford, California, 1967.

James, D.C., *The Years of MacArthur*, *Volume* II, 1941 – 1945, Boston, 1975.

Kirby, S.W., *Singapore*: *The Chain of Disaster*, New York, 1971.

Layton, E.T., *And I Was There*: *Pearl Harbor and Midway – Breaking the Secrets*, New York, 1985.

MacArthur, D., *Reminiscences*, Greenwich, Connecticut, 1965.

Potter, E.B., *Bull Halsey*, Annapolis, 1985.

Potter, E.B., *Nimitz*, Annapolis, 1976.

Prange, G.W., *Miracle at Midway*, New York, 1982.

Prange, G.W., Goldstein, D.M., Dilon, K.V., *At Dawn We Slept: The Untold Story of Pearl Harbor*, New York, 1981.

Reynolds, C.G., *War in the Pacific*, New York, 1990.

Slim, W.J., *Defeat into Victory*, Londra, 1956.

Spector, R.H., *Eagle Against the Sun*: *The American War with Japan*, New York, 1985.

Thorne, *C.*, *Allies of a Kind*: *The United States*, *Britain and the War against Japan*, *1941 – 1945*, New York, 1978.

Thorne, C., *The Issue of War*: *States*, *Societies and the Far Eastern Conflict of 1941 – 1945*, Londra, 1985.

Toland, J., *The Rising Sun*: *The Decline and Fall of the Japanese Empire 1936 – 1945*, Londra, 1971.

Tuchman, B. W, *Stilwell and the American Experience în China*, *1911 – 1945*, New York, 1970.

Vat, D. van der, *The Pacific Campaign*: *The US-fapanese Naval War 1941 – 1945*, New York, 1991.

Willmott, H.P., *Empires in the Balance*: *Japanese and Allied Pacific Strategies to April 1942*, Annapolis, 1982.

Willmott, H.P., *The Barrier and the Javelin*: *Japanese and Allied Strategies*, *February to June 1942*, Annapolis, 1983.

Willmott, H. R, *The Second World War in the East*, Londra, 1999.